

Bálizs Jutka – Mikes Melánia
JÁTSSZUNK, ÉNEKELJÜNK MAGYARUL!

Tevékenységek nem magyar anyanyelvű gyermekek részére
Pedagógusok kézikönyve

MTT kiadvány

A Magyarságkutató Tudományos Társaság kézikönyve
Felelos kiadó Gábrityné dr. Molnár Irén, az MTT elnöke

MTT, Szabadka, Branislav Nušic utca 2/1.

Bálizs Jutka – Mikes Melánia

Játsszunk, énekeljünk magyarul!

Szerkesztette

Mirnic Zsuzsa

Recenzens

Dr. Andric Edit

Bedroszián Erzsébet

Tördelés és borítólap

Mikes Bence

Korrektor

Szabó József

Nyomda

Grafoprodukt, Szabadka

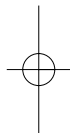
Szabadka, 2004

Bálizs Jutka – Mikes Melánia

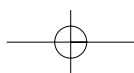
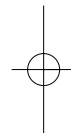
Játsszunk, énekeljünk magyarul!

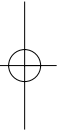
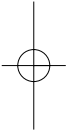
Tevékenységek nem magyar anyanyelvű gyermekek részére

Pedagógusok kézikönyve

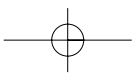

mtt (logo)

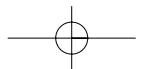
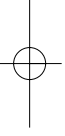
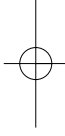

*A kötet megjelenését
az Arany János Alapítvány, Budapest és a
Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szabadka, támogadta*

Tartalom

Ajánló	7
Előszó	9
A környezetnyelv elsajátítása	
A magyar környezetnyelv elsajátításának célja és feladata	13
A nyelvelsajátítás kreatív folyamata	14
Kommunikatív-tapasztalati módszer	16
A szavak jelentésének az elsajátítása	17
Magyar környezetnyelvi tevékenységek	
Általános tudnivalók	29
Mondókák, versek, kiolvasók	39
Énekes körjátékok	59
Mesék	75
Játékok	97
Válogatás a gyermekirodalomból	
Mondókák, versek	109
Kiolvasók	112
Dalok	117
Énekes körjátékok	129
Recenziók	137
A szerzőkről	141
Irodalomjegyzék	145
Tárgymutató	146

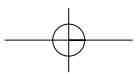
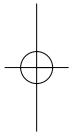
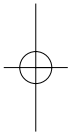
Ajánló

Ha az Olvasó fellapozza e kézikönyvet, azt tapasztalja: sorozatunktól eltérő tematikájú kiadványt tart a kezében. Témájánál fogva a szokásostól eltérő, sőt látszatra a Magyarságkutató Tudományos Társaság eddigi publikációsorozatába „be nem illő“ könyv: nem tanulmánykötet, nem kutatások publikálása, hanem módszertani kézikönyv a nem magyar anyanyelvű, vagy magyar anyanyelvüket gyengén vagy egyáltalán nem beszélő gyermekekkel való környezetnyelvi foglalkozásokhoz.

A kiadvány a szerzők gyakorlati tapasztalatának a ternéke. Célszerű megoldásokkal, új módszertani ajánlásokkal bővíti a korai nyelvtanulás módszerét. Az MTT – szociolingvisztikai kutatásainak keretében – szükségesnek és fontosnak tartotta ennek a toleranciát elősegítő kézikönyvnek megjelentetését, és a szerzők kérésére, szakmailag és anyagilag is vállalta a publikálás támogatását.

Legyen a kézikönyv módszertani utasítás és támasz minden, a magyar nyelvet környezetnyelvként oktató óvónő, tanító vagy tanár számára; hasznos útmutató, amit a pedagógusok továbbfejleszhetnek. Legyen gondolatébresztő és cselelésre serekentő azoknak, akik a magyar nyelvet a nem magyar anyanyelvű gyerekek számára a Vajdaságban és a határon túl tanítani, terjeszteni szándékozzák.

A Kiadó

Előszó

E kézikönyvet azoknak az óvónőknek, tanítóknak és tanároknak írtuk, akik a nem magyar anyanyelvű gyermekek magyar nyelvű kommunikációs készségeinek fejlesztésén munkálkodnak. Könyvünkbe beépítettük azokat a hasznos tapasztalatokat, amelyeket a vajdasági óvónok szereztek a magyar környezetnyelvi tevékenységek során a kommunikatív-tapasztalati megközelítésben, így értelemszerűen nagyobb teret kaptak az óvodai foglalkozások és példák. Fontos azonban tudni, hogy az iskolás gyermekekkel való munkákban is jól hasznosíthatók.

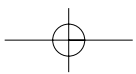
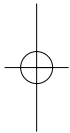
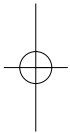
Bár könyvünket elsősorban a nem magyar anyanyelvű gyermekek magyar nyelvi fejlesztésére szántuk, segítségül szolgálhat a magyar gyermekek anyanyelvápolásával foglalkozó óvónőknek, tanítóknak és pedagógusoknak is. Itt főleg azokra a szórványban élő magyar gyermekekre gondoltunk, akiknek anyanyelvtudása gyenge.

A könyvben ajánlott foglalkozásoknál nem tüntettük fel, hogy az egyes részeket melyik korosztályú és milyen nyelvi környezetben gyermekek részére javasoljuk; ezt az óvónőkre, tanítókra, tanárookra bízuk. Ők a gyermekek nyelvtudásának szintjéről és a szűkebb környezetben való nyelvhasználatról a Süss fel, nap! és a Mali jezikoslovci című kézikönyvekben (lásd irodalomjegyzékünket) található kérdűvek segítségével szerezhetnek tudomást.

Gyermekirodalmi válogatásunkat ötlettárként kínáljuk fel a gyakorló pedagógusoknak. A gyűjteményben található mondókák, kizámolók, dalok, énekes körjátékok, ezeknek fontos szerep jut a kommunikatív-tapasztalati módszer alkalmazásában. A dalokat népdalkincsünkől, gyermekdalokból és neves magyar költők megzenésített verseiből válogattuk (Gazdag Erzsébet, Weöres Sándor, Kányádi Sándor és mások). A gyűjteménybe meséket nem soroltunk be; interaktív feldolgozásokra csupán rámutattunk a Magyar környezetnyelvi tevékenységek fejezetben. A gyakorló pedagógusokra bízuk, hogy az itt található mesék mintájára maguk, vagy a gyermekekkel közösen meséket, rövid történeteket alkossanak.

A zentai és szabadkai óvónők hasznos észrevételeikkel és a környezetnyelvi foglalkozásokon szerzett tapasztalataikkal sokat segítettek könyvünk megírásában. Köszönetet mondunk nekik.

A szerzők

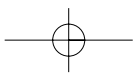
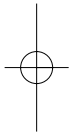
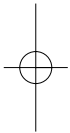
A KÖRNYEZETNYELV ELSAJÁTÍTÁSA

**A magyar környezetnyelv elsajátításának
célja és feladata**

A nyelvtanulás kreatív folyamata

Kommunikatív-tapasztalati módszer

A szavak jelentésének elsajátítása

A magyar környezetnyelv elsajátításának célja és feladata

Tekintet nélkül arra, hogy milyen státusa van, a magyar nyelvnek mint kisebbségi nyelvnek a kommunikatív értéke igen jelentős lehet. Jelentősége függ az adott helység földrajzi fekvésétől és a lakosság etnodemográfiai összetételétől, valamint a gazdaságban, kereskedelemben és turizmusban betöltött nemzetközi szerepétől.

A nem magyar ajkú gyermekeknek a magyar nyelvben szerzett kommunikatív jártassága nemcsak a gyermekek kommunikatív lehetőségeit bővíti, hanem többnemzetiségű közösségekben egyik igen fontos feltétele a nemzetek közötti toleráns kapcsolatok megteremtésének és az egymás iránti tisztelet, valamint a magyar nemzeti közösség kultúrája iránti nyitottság megalapozásának. E fontos nevelői célok érvényesítése érdekében lehetővé kell tenni, hogy a magyar környezetnyelvi tevékenységek az óvodai és iskolai programnak szerves részei legyenek.

A magyar környezetnyelvi kommunikációs képességek fejlesztése során figyelembe kell venni a következő alapvető nevelési feladatokat is:

- El kell fogadtatni a gyermekekkel (és a szülőkkel), hogy környezetükben a magyar nyelv ugyanolyan eszköze a kommunikációnak, mint a szerb vagy más nyelv, azaz magyarul is el lehet mondani ugyanazt, amit anyanyelvükön szoktak közölni.
- Törekedni kell, hogy a gyermekek megértsék és elfogadják, miszerint a magyar nyelv is a kapcsolatteremtés eszköze, és lehetővé teszi számukra, hogy részt vegyenek a magyar nyelvű játékos és egyéb tevékenységekben.
- Fejleszteni kell a gyermekek veleszületett nyelvi elemző képességét. Ennek birtokában a spontán nyelvi elemzés során felfedezik a magyar nyelv szerkezetét, elemeit, szabályait, és ezáltal alkalmuk nyílik rá, hogy a magyar nyelvet a nyelvtanulás természetes módjához hasonlóan sajátítsák el.
- Törekedni kell, hogy a gyermekek megszeressék és elfogadják a magyar gyermekirodalmat, a magyar nemzeti közösség szellemi kultúrájának alkotásait.

A magyar környezetnyelv elsajátításának és fejlesztésének programját nem alkalmazhatjuk egyformán minden etnikai-nyelvi környezetben, azaz ott, ahol a lakosság többsége magyar ajkú és ott, ahol a lakosság többsége szerb. Tervezéskor, a célok és feladatok megfogalmazásakor figyelembe kell venni a környezeti sajátosságokat és a belőlük adódó feltételeket, mivel e tekintetben lényeges eltérések vannak a domináns magyar nyelvű és a domináns szerb nyelvű környezetek között. Úgyszintén ismerni kell a gyermekcsoport nyelvi összetételét és a gyermekek nyelvismereti szintjét.

A magyar környezetnyelv elsajátítása és fejlesztése esetében javasoljuk a kommunikatív-tapasztalati megközelítést, amely a nyelvtanulást, mint kreatív folyamatot szemléli. Kiindulópontja nem a szavak és nyelvtani struktúrák begyakorlása, hanem a szöveg globális megértése. Ez a módszer a gyermekek motiváltságának serkentését a nyelvelsajátítás egyik leghatékonyabb módjának tekinti.

A nyelvelsajátítás kreatív folyamata

A kisgyermek meglepően rövid idő alatt megérti és megtanulja a nyelvi rendszer alapjait, és a *környezetében a beszélt nyelv*(?) szabályai szerint értelmes nyelvi szerkezeteket alkot. Ezt a folyamatot sokan utánzáselmélettel magyarázták, mely szerint a gyermek utánozza a környezetében élő felnőttek beszédét, és a hallottakat gyakran ismételve megtanul beszélni.

Noha a gyermekkorban általános jelenség a beszélgetőtárs utánzása, azt, hogy a gyermek nem pusztán utánzásos mintakövetéssel sajátítja el a nyelvet, az is bizonyítja, hogy gyakran létrehoz és alkalmaz olyan nyelvi formákat, amelyek a felnőttek beszédében nem léteznek (pl. aludik, tiém, kicsibb stb.). Ezt a nyelvelsajátítást kreatív folyamatnak tekintő elmélettel magyarázhatjuk, amely szerint a gyermek a környezetével kialakított kapcsolatok keretében alkotó módon tanulja meg a nyelvet. A gyermeknek az a képessége, hogy utánozza, amit környezetében hall, csak hozzásegíti őt ahhoz, hogy hasznosítsa a veleszületett kreatív készségét: segítségével elemeire bontja a nyelvet, kiemeli a különböző összefüggéseket, levezeti a szabályokat és aktívan újraalkotja a nyelv rendszerét.

A nyelvelsajátítás öröklött, sajátosan emberi képesség. Háttérében biológiai adottság áll, mely minden gyermeket arra készítet, hogy környezettől és kultúrától függetlenül egy időben kezdjenek el beszélni. A gyermek örökli a nyelvelsajátítás mechanizmusát, és azt a programot, amely tartalmazza a valamennyi nyelvre érvényes egyetemes szabályokat. Ezek a veleszületett képességek alkalmassá teszik őt, hogy fölfedezze a nyelv szerkezetét és a nyelvi szabályokat. Ahhoz, hogy a nyelvelsajátítási mechanizmus működésbe lépjen, szükséges, hogy a gyermek a környezete közvetítésével nyelvi anyag birtokába jusson. A nyelvek egyetemes szabályait tartalmazó program segítségével a gyermek a befogadott nyelvi anyagot elemzi, átdolgozza, és levonja a nyelvi szabályokra vonatkozó következtetéseket.

A nyelv elsajátítása életkorhoz kötött. Ha a nyelvtanulás kritikus időszakában (ez az időszak általában a serdülő korig tart) a környezet nem nyújt nyelvi anyagot, a nyelvelsajátítás mechanizmusa nem lép működésbe. Ha a gyermek e periódus után hall először emberi beszédet, már nem képes természetes módon megtanulni beszélni.

Miben tér el egymástól az anyanyelv és a környezetnyelv elsajátítása?

A környezetnyelv tanulásának folyamatában a gyermek nemcsak egy másik nyelv elemeit, struktúráit és szabályait fedezi fel, hanem támaszkodik is azokra a nyelvi szabályokra és összefüggésekre is, amelyek az anyanyelv kreatív elsajátítása során beépültek a beszéd mechanizmusába. A környezetnyelv szabályainak birtokba vételét megnehezíthetik az anyanyelv és a környezetnyelv közötti különbségek. A gyermek nyelvi és kognitív mechanizmusa azonban olyan rugalmas, hogy az anyanyelv szabályai és nyelvi rendszere nem gördítenek akadályt a környezetnyelv elsajátítása elé.

A környezetnyelv korai fejlesztése nem fékezi az anyanyelv fejlődését, mert két nyelv egyidejű elsajátítása fokozza a nyelvi kreativitást. Ugyanakkor az anyanyelv fejlődése pozitív hatással van a környezetnyelv elsajátítására: azok a nyelvi tapasztalatok, amelyekre a gyermek az anyanyelv tanulás során szert tett, alapjává válnak a környezetnyelvben szerzendő nyelvi játékoságoknak.

Kommunikatív-tapasztalati módszer

A kommunikatív megközelítés azon a tényen alapszik, mely szerint bármely nyelvben a nyelv elemeit képező szavak és mondatok csak a kommunikáció során nyerik el jelentésük funkcionális értékét. Ebből kifolyólag a kommunikatív-tapasztalati megközelítés a hangsúlyt nem a szavak és a nyelvtani szabályok rögzítésére helyezi, hanem a tapasztalat útján szerzett kommunikációs jártasságokra, képességekre, amelyek feltételezik a sikeres kommunikációt.

A magyar környezetnyelvi kommunikációs képességek elsajátításának és fejlesztésének hatékony módja a magyar nyelven létrejövő tapasztalatszerzés, ezért a magyar környezetnyelv elsajátítására a kommunikatív-tapasztalati módszert javasoljuk: ez lehetőséget kínál a nyelvi tapasztalatok megszerzésére és alkalmazására, valamint a nyelvi tapasztalatok megerősítésére és bővítésére.

A mondóka, dal vagy mese szövegének globális megértéséből kiindulva, a gyerekek fokozatosan, játékos úton jutnak el a szöveg kisebb egységeinek felismeréséhez, megértéséhez. Az anyanyelvre való fordítást mellőzzük, mert a tapasztalat révén beidegződött szavak hosszabb ideig megmaradnak az emlékezetben, mint azok, amelyeket a gyerekek az anyanyelvre való fordítással megismerhetnének.

A nyelvelsajátítás kezdeti fázisában a tevékenységek gazdag szövegkörnyezetben zajlanak. A gyerekek gazdag kontextusú beszédhelyzetekben, játékokban, énekekben találkoznak először az új nyelvvel. Kívánatos, hogy e foglalkozások során minél sokoldalúbb érzékszervi tapasztalat átélésére legyen alkalom, mivel együttes előfordulásuk segíti a nyelvelsajátítás folyamatát (pl. hallással, ízleléssel, látással szerzett tapasztalatok a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel való ismerkedés során). Ugyanakkor ösztönözzük a gyermekeket bizonyos szellemi erőfeszítésre, hogy az üzenet jelentését felfedezzék.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazására akkor térünk át, amikor úgy értékeljük, hogy a gyerekek többsége már rendelkezik azokkal a kommunikatív tapasztalatokkal, amelyek lehetővé teszik, hogy aktívan részt vegyenek a dal, mondóka, mese stb. feldolgozásában.

A nyelvi tapasztalatok megerősítését szolgáló foglalkozások során a gyermekek újból felfedezik a már korábban megismert szavak, cse-

lekvések jelentését, de egy új, többé-kevésbé megváltozott szövegkörnyezetben. A nyelvtanulás e fázisában is lehetővé kell tenni, hogy a gyermekek éljenek természet adta kreatív nyelvelsajátító készségükkel.

A nyelvi tapasztalatok bővítésére alkalmas a témakör megváltoztatása vagy kibővítése. Ez a fázis ugyanakkor új nyelvi tapasztalatok szerzésére is lehetőséget ad.

Kezdetben a nyelvi tapasztalatok megszerzéséhez gazdag kontextust kell teremteni. A nyelvelsajátítás későbbi időszakában a kontextus fokozatosan veszít gazdagságából, mert minél szegényebb a szövegkörnyezet, annál nagyobb szellemi erőfeszítést követel a gyermekektől. A gyermekek akkor tesznek eleget ennek a követelménynek, ha motiváltak a magyar környezetnyelvi tevékenységekben való részvételre. Ezért a nyelvelsajátítás folyamatában nagyon fontos a gyermekek készíthetősége, amit játékos, érdekes és a gyermekek érdeklődésének megfelelő foglalkozásokkal lehet serkenteni.

A szavak jelentésének elsajátítása

Ahogy az már az elmondottakból is kitűnik, a kommunikatív-tapasztalati módszerben a nem verbális és a verbális kontextus szerepe igen jelentős, s különösen fontos szerepet játszik a szavak jelentésének elsajátításában.

A szavak jelentése nem stabil, és nem független a szövegkörnyezettől. A kontextus nyelvi, társadalmi és szituációs jellege kihat a szavak jelentésére, ezért jelentős szerepe van a nyelvelsajátítás folyamatában. A szavak jelentésének elsajátítása a kontextushoz való kötődéssel kezdődik, és a kontextustól való elszakadáshoz vezet. Ebben a folyamatban különböző módszerek alkalmazhatók. Egy kevésbé stabil jelentéshez az az eljárás vezet, amikor a gyermek a kontextust alkotó mondatok alapján levont következtetéseket egyszerűen összeadja, és így fedezi fel az egyes szavak jelentését; vagy egy másik eljáráshoz folyamodik, és csak az egyik kontextust alkotó mondat alapján próbálja felfedezni a szó jelentését.

A szavak szilárdabb, de a valós helyzettől nem független jelentéséhez juthat el a gyermek, amikor a különböző következtetéseket össze-

hasonlítja, majd egybeköti, túlságosan általánosít, tekintet nélkül egy határozott végkimenetelre. A szöveggörnyezet alapján való legstabilabb jelentés felfedezését az általánosítási eljárás alkalmazása nyújt. Ilyenkor a gyermek közös nevezőre hoz minden egyes következtetést, nem csoportosít konkrét elemeket, hanem általánosít, választ egy egységes halmazt, amely azonos módon egybeköti az összes elemet. Szem előtt kell tartani azonban, hogy még a tíz-tizenkét éves gyermekek sem mindig képesek általánosítani, ha a szöveggörnyezet a nyelvi elemek mellett nem tartalmaz más elemeket is.

Kizárólag kontextust képező mondatok alkalmazásával, nyelven kívüli ösztönzések nélkül Ana Marjanoviæ (Marjanoviæ 1984) a szavak jelentésének a fejlődését kutatta 6-12 éves gyermekeknél. 36 gyermeket három csoportba osztott:

1. csoport: 12 gyermek 6;0 - 7;11
2. csoport: 12 gyermek 8;0 - 9;11
3. csoport: 12 gyermek 10;0 - 11;11

A gyermekek reagálását elemezve, Marjanoviæ többek között megálapította, hogy az első csoporthoz tartozó gyermekek 55 százaléka a szót nem választotta ki a mondatból, hanem a mondat egészére reagált, viszont a harmadik csoporthoz tartozó gyermekek csak 17 százaléka reagált ilyen módon.

A fenti eredmények tudatában, és szem előtt tartva az óvodás gyermekek még nem eléggé fejlett általánosítási stratégiáját, kutatásunk a szavak jelentésének a szöveggörnyezetből való felfedezésére irányult.

Kutatásunk eszköze és alanyai

Egy többszörös ösztönzésen alapuló tesztet alkalmaztunk. A teszt négy lépést tartalmaz, egy-egy lépésen belül pedig mozzanatok, illetve feladatokat. A tesztelés során felhasznált kellékek: plüss nyuszi, doboz, fû, szék és két kép; az egyik kép a fûben ülõ nyuszit ábrázolja, a másik képen a fûben futó (vagy ugró) nyuszi látható.

Próbakutatásunkban 14 öt-hatéves zentai szerb ajkú óvodás vett részt. A tesztelés individuális módon zajlott, és minden gyermek esetében abban az óvodaépületben, ahova a gyermek járt.

A tesztelés folyamata

ELSŐ LÉPÉS

Az asztalon egy plüss nyuszi és egy doboz van.

1. mozzanat

A kutató a nyuszt a gyerek felé nyújtja: *Vedd el a nyuszt! / Fogd a nyuszt!*
Ha a gyerek nem veszi el a nyuszt, a kutató megismétli ezt a mozzanatot.

2. mozzanat

Megfelelő mozdulatok kíséretében a kutató azt mondja: *Tedd a nyuszt a dobozba!* Eközben a kutató a nyuszira és a dobozra mutat.

3. mozzanat

Megfelelő mozdulatok kíséretében a kutató azt mondja: *Vedd ki a nyuszt a dobozból!* Ezután az asztalra teszi a füvet, és azt mondja: *Itt a fű!*

4. mozzanat

A kutató a fűre mutat, és azt mondja: *Tedd a füvet a dobozba!* Ha a gyerek nem reagál, a kutató rámutat a dobozra is, és a fűre is, és megfelelő mozdulatok kíséretében megismétli a feladatot.

5. mozzanat

Anélkül, hogy gesztusokkal szemléltetné, amit mond, a kutató így szól a gyerekhez: *Vedd ki a füvet a dobozból!* Ha a gyerek nem reagál, vagy nem a kérésnek megfelelő módon válaszol, a kutató megismétli a kérést, és gesztusokkal szemlélteti is.

6. mozzanat

A kutató rámutat a székre, és kézmozdulatokkal is szemléltetve azt mondja: *Tedd a nyuszt a székre!* Ha a gyerek nem reagál, a kutató rámutat a nyuszira és a székre, és megfelelő gesztusok kíséretében megismétli a feladatot.

7. mozzanat

Anélkül, hogy rámutatna a nyuszira és a dobozra, a kutató megkéri a gyereket: *Tedd a nyuszt a dobozba!* Ha a gyerek nem válaszol, a kutató megismétli a feladatot megfelelő mozdulatokkal szemléltetve.

8. mozzanat

A kutató a gyerekre mutat, s azt mondja: *Most te ülj le a székre!* Ha a gyerek nem reagál, a kutató megismétli a feladatot, azzal, hogy rámutat a gyerekekre is, és a székre is.

MÁSODIK LÉPÉS

A kutató szerb nyelven elmondja a gyerekeknek, hogy képeket fog mutatni. A gyerek feladata pedig az lesz, hogy megnézze a képet, és kitalálja, mit mondott a kutató.

1. mozzanat

A kutató megmutatja a képet, amelyen a fûben ülõ nyuszi látható, és azt mondja: *Gledaj sliku i pogodi šta kažem!* Ezután azt mondja: *A nyuszi ül a fûben.* Ha a gyerek nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a tennivalót. Ha másodszorra sem kap teljes választ, vagy a gyerek kijelenti, hogy nem érti, a kutató harmadszor is elmondja a feladatot.

2. mozzanat

A kutató megmutatja azt a képet, amely a fûben ugráló (vagy szaladó) nyuszit ábrázolja, és azt mondja: *Gledaj sliku i pogodi šta kažem!* Ezután azt mondja: *A nyuszi nem ül a fûben. A nyuszi ugrál (vagy szalad) a fûben.* Ha a gyerek nem reagál, vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a tennivalót. Ha a gyerek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató harmadszor is elmondja a feladatot.

3. mozzanat

A kutató megmutatja azt a képet, amely a fûben ülõ nyuszit ábrázolja és azt mondja: *Gledaj sliku i pogodi šta kažem!* Ezután azt mondja: *A nyuszi nem ugrál (vagy szalad) a fûben. A nyuszi ül a fûben.* Ha a gyerek nem reagál vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a tennivalót. Ha a gyerek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, harmadszor is elmondja a feladatot.

HARMADIK LÉPÉS

A kutató szerb nyelven elmondja a gyerekeknek, hogy csinálni fog valamit azokkal a tárgyakkal, amelyeket az asztalon lát, és ismét képeket mutat majd. A gyerek feladata pedig az, hogy figyelmesen meghallgassa, amit a kutató mond, mert ki kell találnia valamit.

1. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszit a dobozba tesszük,* közben a plüss nyuszit beleteszi a dobozba. Ezután megmutatja a fûben ülõ nyuszit ábrázoló képet, és azt mondja: *A nyuszi ül a fûben.* Ezt követően megmutatja azt a

képet is, amelyen a fûben ugráló (szaladó) nyuszi látható, és azt mondja: *A nyuszi ugrál a fûben.* Ezután a kutató leteszi a képet, és így szól a gyerekekhez: *Pogodi šta znaèi reè NYUSZI!* Ha a gyerekek nem reagál, vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a kérést. Ha a gyerekek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató harmadszor is elmondja a feladatot.

2. mozzanat

A kutató azt mondja: *A fûvet a dobozba tesszük,* s közben az asztalon levő fûvet beleteszi a dobozba. Ezután megmutatja a fûben ülő nyuszit ábrázoló képet, és azt mondja: *A nyuszi ül a fûben.* Ezt követően megmutatja azt a képet is, amelyen a fûben ugráló (szaladó) nyuszi látható, és azt mondja: *A nyuszi ugrál a fûben.* Ezután a kutató leteszi a képet, és így szól a gyerekekhez: *Pogodi šta znaèi reè FŰ!* Ha a gyerekek nem reagál, vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a feladatot. Ha a gyerekek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató harmadszor is kitűzi a feladatot.

3. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszi ül a széken.* Amíg ezt mondja, a nyuszit a székre ülteti. Ezután megmutatja azt a képet, amelyen a fûben ülő nyuszi látható, és azt mondja: *A nyuszi nem ugrál (szalad) a fûben. A nyuszi ül a fûben.* Ezután a kutató leteszi a képet, és így szól a gyerekekhez: *Pogodi šta znaèi reè ŰL!* Ha a gyerekek nem reagál, vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a kérést. Ha a gyerekek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató harmadszor is elmondja a feladatot.

4. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszi nem ül a széken,* s közben elveszi a székről a plüss nyuszit. A kutató megmutatja azt a képet, amely a fûben ugráló (szaladó) nyuszit ábrázolja, és azt mondja: *A nyuszi nem ül a fûben. A nyuszi ugrál (szalad) a fûben.* Ezután a kutató leteszi a képet, és így szól a gyerekekhez: *Pogodi šta znaèi reè UGRÁL (SZALAD)!* Ha a gyerekek nem reagál, vagy hiányos választ ad, a kutató megismétli a kérést. Ha a gyerekek ismételten nem reagál, téves vagy hiányos választ ad, a kutató harmadszor is elmondja a feladatot.

NEGYEDIK LÉPÉS

A kutató szerb nyelven elmondja a gyerekeknek, hogy figyeljen, mert ismét kitalálós feladatot fog kapni. A negyedik lépésben a kontextust csak a szóbeli üzenet képezi.

1. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszi a dobozba tettiük. A nyuszi ül a fûben. A nyuszi ugrál (szalad) a fûben. Pogodi šta znaèi reè NYUSZI!* Ha a gyerek nem válaszol, vagy nem megfelelő választ ad, a kutató megismétli a mozzanatot, és ha akkor sem kap megfelelő választ, még egyszer megismétli a mozzanatot.

2. mozzanat

A kutató azt mondja: *A fûvet a dobozba tettiük. A nyuszi ül a fûben. A nyuszi ugrál (szalad) a fûben. Pogodi šta znaèi reè FÛ!* Ha a gyerek nem válaszol, vagy nem megfelelő választ ad, a kutató megismétli a mozzanatot, és ha akkor sem kap megfelelő választ, még egyszer megismétli a mozzanatot.

3. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszi ült a széken. A nyuszi nem ugrál (szalad) a fûben. A nyuszi ül a fûben. Pogodi šta znaèi reè ÛL!* Ha a gyerek nem válaszol, vagy nem megfelelő választ ad, a kutató megismétli a mozzanatot, és ha akkor sem kap megfelelő választ, még egyszer megismétli a mozzanatot.

4. mozzanat

A kutató azt mondja: *A nyuszi nem ül a széken. A nyuszi nem ül a fûben. A nyuszi ugrál (szalad) a fûben. Pogodi šta znaèi reè UGRÁL (SZALAD)!* Ha a gyerek nem válaszol, vagy nem megfelelő választ ad, a kutató megismétli a mozzanatot, és ha akkor sem kap megfelelő választ, még egyszer megismétli a mozzanatot.

A tesztelés folyamán létrehozhatók olyan szituációk, amelyekkel mozgásra vagy játékra lehet ösztönözni a gyereket, pl.: *Ugráljunk úgy, mint a nyuszi! Húzd meg a nyuszi fülét! Tapintsd meg a nyuszi bundáját!* stb.

A tesztelés értékelése

Lépésről lépésre elemezve a kapott eredményeket, a következő adatokat gyűjtöttük össze:

Első lépés

Az első három mozzanatban a gesztusokkal és tárgyakkal szemléltetett feladatokat minden gyerek teljesítette: beletette a nyuszt a dobozba, és kivette a nyuszt a dobozból. A negyedik mozzanatban, amikor a kutató csak a fűre mutatott, a gyerekek 43 százaléka beletette a füvet a dobozba. Az ötödik mozzanatban, amikor a kutató csak verbális utasítást adott, a gyerekek 36 százaléka vette ki a füvet a dobozból. A hatodik mozzanatban, amikor a kutató rámutatott a székre, és megkérte a gyermeket, hogy tegye a nyuszt a székre, a gyerekeknek csak a 28 százaléka teljesítette a feladatot. Miután a kutató megismételte a kérést megfelelő mozdulatok kíséretében, a gyerekek 72 százaléka a nyuszt a székre tette. A hetedik mozzanatban a gyerekeknek ugyanazt a feladatot kellett teljesítenie, mint a második mozzanatban, de csak verbális üzenet alapján. Ezt a feladatot a gyerekek 72 százaléka teljesítette: beletette a nyuszt a dobozba. A nyolcadik mozzanatban, amikor a kutató a gyerekre mutatott, és azt mondta neki, hogy üljön le a székre, a gyerekek 93 százaléka nem teljesítette a kitűzött feladatot. Miután a kutató megismételte a feladatot úgy, hogy a székre és a gyerekre mutatott, a gyerekek 93 százaléka teljesítette a kérést.

Második lépés

A gyerekeknek csak a 14 százaléka tudta pontosan megmondani szerb nyelven, mit mondott a kutató magyar nyelven, amikor megmutatta a fűben ülő nyuszt ábrázoló képet, és azt mondta: *A nyuszi ül a fűben.* A gyerekek 57 százaléka hiányos, illetve részleges választ adott. A gyerekek 93 százaléka hiányos választ adott, azaz nem tudta pontosan megmondani szerb nyelven, mit mondott a kutató magyarul, amikor a fűben ugráló nyuszt ábrázoló képet mutatta, és azt mondta: *A nyuszi nem ül a fűben. A nyuszi ugrál (szalad) a fűben.* Hasonlóan reagált a gyerekek 79 százaléka, amikor a kutató ismét megmutatta a fűben ülő nyuszt ábrázoló képet, és azt mondta: *A nyuszi nem ugrál (szalad) a fűben. A nyuszi ül a fűben.*

Harmadik lépés

A képekkel szemléltetett kontextus-mondatok alapján a gyerekek 64 százaléka kitalálta a *NYUSZI* szó jelentését, illetve szerb nyelvű megfelelőjét, a *FŰ* szó szerb nyelvű megfelelőjére pedig a gyerekek csak a 36 százaléka jött rá. A gyerekek 57 százaléka felfedezte az *ÜL* ige, 43 százaléka pedig az *UGRÁL (SZALAD)* ige jelentését.

Negyedik lépés

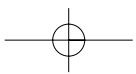
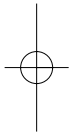
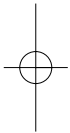
Csupán a kontextus-mondatok alapján a gyerekek 71 százaléka kitalálta a *NYUSZI* szó jelentését, illetve szerb nyelvű megfelelőjét, viszont a *FŰ* szó jelentését a gyerekek 86 százaléka nem találta ki. A gyerekek 43 százaléka rájött az *ÜL* ige jelentésére, 14 százaléka pedig az *UGRÁL (SZALAD)* ige jelentésére.

Milyen következtetéseket és tanulságokat vonhatunk le ebből a próbakutatásból, amelyek a kommunikatív képességek fejlesztésében hasznosíthatók?

A gazdag kontextussal ellátott beszédhelyzetekben a gyerekek nagy többsége megértette az üzenetet, és teljesítette, amire a kutató megkérte. Ezzel szemben a szegényebb szövegkörnyezetben a gyerekeknek csak alacsony százaléka értette meg az üzenetet. Mihelyt ugyanis, valamelyik nyelven kívüli elem kimaradt a kontextusból, az üzenet átadása hiányos lett, mint pl. abban az esetben, amikor a kutató csak a fűre mutatott, és nem a dobozra is, vagy csak a gyerekekre, és nem a székre is, vagy csak a székre, és nem a nyuszira is. Nyilvánvaló, hogy a nyelvelsajátítás folyamatában a gazdag kontextusnak jelentős szerepe van. Abban az esetben azonban, amikor a gyerekek már gazdag kontextussal ellátott beszédhelyzetekben szereztek nyelvi tapasztalatot pl. amikor a kutató kérésére beletették a nyuszt a dobozba, és onnan ki is vették, többségük csupán a verbális utasítás alapján is képes volt a feladatnak eleget tenni, azaz a kutató utasítására a nyuszt beletette a dobozba.

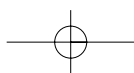
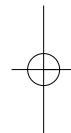
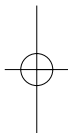
A második lépésben végzett kísérletünk arra utal, hogy a környezet-nyelvi kommunikációs képességek fejlesztésében a kép illusztrációként felhasználható, de a nyelvi tapasztalatok szerzéséhez nem járul hozzá. A második lépésben a gyerekek nagy többsége hiányosan válaszolt, ugyanis azt próbálta szavakba foglalni, amit a képen látott, függetlenül attól, hogy mit mondott a kutató.

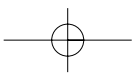
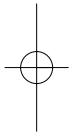
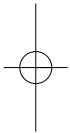
A képekkel ellátott kontextus-mondatok alapján vagy csupán verbális üzenet alapján a gyerekek többségének sikerült kitalálni a *NYUSZI* szó szerb megfelelőjét, ellenben a *FŰ* szóval kevésbé voltak sikeresek. Ennek az lehet az oka, hogy a *NYUSZI* főnévnek alanyi funkciója van a mondatban, a *FŰ* főnév pedig helyhatározóként szerepel. Emellett a *-ben* helyraggal ellátott *FŰ* szó (*fűben*) nem azonosítható a *FŰ* szó alakjával, amelyben a kutató által feltett kérdésben előfordul. Figyelembe kell venni, hogy a nyuszi a gyerekek egyik kedvenc állata, és dinamikus élőlény lévén, képes lekötni a gyerekek figyelmét. Nyilvánvaló, hogy a szó mondatbeli funkciója is hatással van a szavak jelentésének felfedezésére. De a szavak jelentésének elsajátításában a szó gyakori vagy kevésbé gyakori előfordulása a nyelvi tapasztalatok szerzésében is szerepet játszik. Ezzel magyarázható, hogy csupán verbális üzenet alapján a gyerekek majdnem fele megtalálta az *ŰL* ige szerb megfelelőjét, míg az *UGRÁL* (*SZALAD*) igéjét csak kis százaléka fejtette meg.

MAGYAR KÖRNYEZETNYELVI TEVÉKENYSÉGEK

Általános tudnivalók
Mondókák, versek, kiolvasók
Énekes körjátékok
Mesék

Általános tudnivalók

♥ A magyar környezetnyelvi foglalkozásokon a gyerekek az óvónővel/tanítóval együtt körben állnak, vagy a szőnyegen ülnek. Az oldott hangulat, derűs légkör tevékenységre serkenti a gyerekeket, ezért az eredményes munkának ez alapvető feltétele.

♥ A magyar környezetnyelvi tevékenységek eredményességét nem a megtanult szavak, kifejezések száma tükrözi, hanem azoknak a gyerekeknek a száma, akik aktívan és örömmel részt vesznek a foglalkozásokon, és akik – képességeikhez mérten – több-kevesebb sikerrel használják a magyar nyelvet. Az óvónő/tanító munkájának az eredményességét mutatja az is, ha a visszahúzódó gyerekek bekapcsolódnak a munkába.

♥ A csoportszobában/tanteremben fellelhető tárgyak, az óvónő/tanító által vagy a gyerekekkel közösen készített eszközök, kellékek nélkülözhetetlen elemei a magyar környezetnyelvi kommunikációs képességek fejlesztésének. A kellékek segítségével teremti meg az óvónő/tanító a kontextust a nyelvi tapasztalatok megszerzéséhez, alkalmazásához, megerősítéséhez és bővítéséhez. A kellékek ezenkívül fokozzák a gyerekek aktivitását, érdeklődését, játékosan cselekedtetik őket, és változatossá teszik a foglalkozást. A tevékenységek lebonyolításához a következő kellékek ajánlatosak:

- játékszerek, háztartási cikkek, ruházati cikkek
- kitűzők, nyakláncok, maszkok, fejdíszek
- kártyák, képek, síkbábok
- gyümölcsök, zöldségfélék, virágok
- a gyerekek rajzai és egyéb képzőművészeti alkotásai

♥ Az óvónő/tanító és a gyerekek kiolvasóval kiszámolják az egyes játékok különféle szerepeinek alakítóit. A kiolvasót az óvónővel/tanítóval együtt mondja minden gyerek, és nem csak az, aki körbejárva kiszámol.

♥ Az éneklésben, mondókában minden gyerek részt vesz. A gyerekek és az óvónő/tanító körbeállnak, és megfelelő mozdulatokkal kísérik a dal, mondóka szövegét.

♥ A magyar környezetnyelvi tevékenységek a gyerekek anyanyelvén szerzett ismereteire épülnek. Az óvónő/tanító akkor szervez magyar nyelvű tevékenységet pl. az erdei állatokról, ha a gyerekek szerb nyelven már tanultak az erdei állatokról.

Általános tudnivalók

a nyelvi tapasztalatok megszerzésére ajánlott tevékenységekről

♥ A foglalkozásokon az óvónő/tanító a kontextus szellemében folyamatosan kommunikál a gyerekekkel, és amit mond, azt szemlélteti is arckifejezéssel, mozdulatokkal, játékszerekkel stb.

♥ A gyerekeknek a nyelvi és érzékszervi tapasztalatok megszerzésére irányuló tevékenységei gazdag kontextusban zajlanak, amelyeket az óvónő/tanító magyar nyelven folyamatosan kísér. Pl. amikor megmutat egy játékszert és a gyerek kezébe adja, megnevezi a játékszert is (*Vedd el a mackót!*); egy másik helyzetben ösztönzi a gyerekeket, hogy tapintsák meg, adogassák egymásnak a játékszereket (*Igor, add oda a mackót Ivanának! Ivana, add oda a mackót Milicának!*).

♥ A magyar nyelven szerzett érzékszervi és kommunikatív tapasztalatok maradandóbbak, ha a gyerekek – az óvónő/tanító magyar nyelvű beszédével kísérve – több érzékszervük révén jutnak hozzájuk. Ezért, amikor csak mód van rá, lehetővé kell tenni, hogy a gyerekek a látással és a hallással egyidejűleg használják a szaglás és/vagy az ízlelés és a tapintás érzékszervét is. Pl. a kezükben tartják a jácintot, és az óvónő/tanító ösztönzésére megszagolják. Vagy: az óvónő/tanító ösztönzésére megfogják, megtapintják, megkóstolják és megszagolják a narancsot vagy más gyümölcsöt, zöldségfélét, amelynek nemcsak az íze, hanem az illata is jellegzetes.

♥ Gazdagabb nyelvi és érzékszervi tapasztalatok birtokába jutnak a gyerekek, ha az időjárás jellemzőit, a természet változatosságát, az állatok mozgását, viselkedését stb. közvetlen tapasztalással érzékelik, az óvónő/tanító kontextushoz illeszkedő magyar nyelvű beszédével kísérve.

♥ A játékszerek, kártyák stb. kiosztása úgy történik, hogy az óvónő/tanító egyenként kézbe veszi őket, és az egész csoporthoz fordulva megkérdezi, pl.: *Ki kéri a babát?*. Ha senki sem kéri a játékszert, kártyát stb., név szerint megkér vagy megszólít egy gyereket, pl.: *Sonja, vedd el a babát!* A szétosztott tárgyakat az óvónő/tanító később egyenként visszakéri.

♥ A gyerekek érdeklődésének és kommunikatív igényeinek kielégítése céljából az óvónő/tanító olyan témát választ, amely az adott körülmények között és a pillanatnyi helyzetben a legalkalmasabb a közvetlen

érzékelésre és a nyelvi tapasztalatszerzésre. Így például ha télen a napi magyar környezetnyelvi tevékenység központi témája a *téli örömök*, de hó helyett eső esik, akkor az óvónő/tanító az esős időjárással és az esővel kapcsolatos foglalkozást szervez, vagy olyan témát választ, amely nem fűződik az időjáráshoz. A *téli örömök* feldolgozására majd akkor tér vissza, amikor esik a hó, és a gyerekek – az óvónő/tanító magyar nyelvű beszédével kísérve – megtapinthatják a havat, hógolyózkodhatnak, szánkózkodhatnak az óvoda/iskola udvarán, vagy az ablakból szemlélhetik a hófedte tájat.

♥ Az óvónő/tanító mindig segít annak a gyereknek, aki nem reagál, vagy nem megfelelően reagál a kérésére. Pl. ha a gyerekek azt mondja, hogy vegye le a mackót a polcra, de a gyerek nem mozdul, a gyerekekkel együtt ezt megteszi.

♥ Az óvónő/tanító olyan helyzeteket teremt, amelyek arra készítik a gyerekeket, hogy szellemi erőfeszítést tegyenek a magyar nyelvű üzenet jelentésének felismerésér. Pl. miközben egy gyereknek odadobja a labdát, azt mondja: *Dobom a labdát, kapd el!* Viszont, ha csupán megmutatja a labdát vagy a labda képét, és azt mondja: *Ez a labda* –, ezzel megfosztja a gyereket attól, hogy szellemi erőfeszítést tegyen.

♥ Gyümölcsökkel való ismerkedéskor célszerű, ha az óvónő/tanító nem a gyümölcs színét, hanem az ízét emeli ki, mint jellegzetes tulajdonságot. Pl. az óvónő/tanító megkóstolja az almát és/vagy a körtét, és közli a gyerekekkel, hogy az amit megkóstolt, édes vagy savanyú, és az ízleléssel szerzett tapasztalatát arcjátékkal is szemlélteti. Ezután megkóstoltatja a gyerekekkel a gyümölcsöt.

Általános tudnivalók

a nyelvi tapasztalatok alkalmazására ajánlott tevékenységekről

♥ Mielőtt az óvónő/tanító megszervezné a nyelvi tapasztalatok alkalmazására ajánlott tevékenységeket, meg kell győződnie róla, hogy a gyerekek többsége rendelkezik olyan kommunikatív ismeretekkel, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy a dal, mondóka, énekes körjáték vagy a mese interaktív feldolgozásában aktívan részt vegyenek.

♥ A nyelvi tapasztalatok alkalmazására ajánlott tevékenységek során az óvónő/tanító olyan helyzetet teremt, amely arra ösztönzi a gyerekeket, hogy szellemi erőfeszítést tegyenek a már megszerzett nyelvi tapasztala-

tok alkalmazására. Például miután az óvónő/tanító a szokásos módon kiosztott különböző síkbábokat, anélkül, hogy megmutatná pl. a bagoly síkbábót, felszólítja a gyerekeket, hogy akinek bagoly síkbábja van, az mutassa meg és huhogjon vagy hunyorogjon, mint a bagoly. Ha a gyerekektől nem jön válasz vagy nem megfelelően reagál, az óvónő/tanító megmutatja a bagoly síkbábót, és újból megismétli a feladatot.

♥ Az óvónő/tanító arcjátékkal, mozdulatokkal kísérve valamint síkbábok, illusztráció segítségével bemutatja az új dalt, mondókát, verset, kiolvasót. Amikor másodszor éneklő a dalt vagy mondja a mondókát, verset, kiolvasót, arra buzdítja a gyerekeket, hogy utánozzák mozdulatait; a harmadik bemutatáskor pedig sugallja a gyerekeknek, hogy kapcsolódjanak be az éneklésbe vagy a mondóka- és versmondásba. Több ismétlés nem ajánlatos.

Általános tudnivalók

a nyelvi tapasztalatok megerősítésére ajánlott tevékenységekről

♥ A nyelvi tapasztalatok megerősítésére ajánlott tevékenységekkel az óvónő/tanító lehetőséget nyújt a gyerekeknek, hogy újból felfedezzék azoknak a nyelvi egységeknek a jelentését, amelyekről a korábbi foglalkozásokon gazdag kontextusban már szereztek nyelvi tapasztalatokat, és alkalmuk is volt alkalmazni őket. A nyelvi tapasztalatok megerősítése szegényebb kontextusban történik, és a nyelvi egységek többé-kevésbé megváltozott kontextusban jelentkeznek. Ez a körülmény arra készteti a gyerekeket, szellemi erőfeszítést tegyenek, hogy az üzenet jelentését újból megértsék, felfedezzék. Az szellemi erőfeszítés elengedhetetlen feltétele az újonnan elsajátított kommunikatív tapasztalatok megerősítésének.

♥ Nem ajánlatos, hogy az óvónő/tanító ismétlés céljából néhányszor felsoroltassa a gyerekekkel „az új szavakat vagy kifejezéseket“, ugyanis e szavak, kifejezések gépies ismételtetése megsemmisíti azt az eredményt, amit a gyerekek kreatív energiájuk révén elértek a nyelvi tapasztalatok megszerzése során.

♥ A nyelvi tapasztalatok megerősítésére ajánlott tevékenységek óráin az óvónő/tanító olyan szituációt teremt, mely ösztönzi a gyerekeket a magyar nyelv kommunikatív funkciójában való használatára. Például a gyerek akkor veheti ki a kosárból a diót vagy a mogyorót, ha válaszolva az

óvónő/tanító kérdésére megmondja, melyiket kéri; vagy akkor kapja meg a fejdíszot, ha megmondja, cica vagy nyuszi szeretne-e lenni a versenyjátékban. Az óvónő/tanító elfogadja, ha a gyerek rámutat arra, amit kér, vagy ami szeretne lenni, és magyar nyelven megerősíti a gyerek nem verbális választát. Például: *Mogyorót kérsz, akkor vedd ki a kosárból!* Vagy: *Cica szeretnél lenni, fogd a cica maszkot!*

♥ Ha az óvónő/tanító a nyelvi tapasztalatok megerősítésekor vetélkedő formájában szervezi meg a tevékenységet, azokat a gyerekeket, akik nem megfelelően vagy lassan reagálnak, leülteti, de nem zárja ki a körből.

♥ Ha a nyelvi tapasztalatok megerősítésére ajánlott tevékenységek órán a gyerekek – helyesen vagy helytelenül – szerb nyelven válaszolnak a feltett kérdésre, az óvónő/tanító magyar nyelven megismétli a kérdést vagy megmondja a választ, **de nem fűz megjegyzést a gyerekek reagálásához.** Például: *Mondd ezt magyarul!*

Általános tudnivalók

a nyelvi tapasztalatok bővítésére ajánlott tevékenységekről

♥ A nyelvi tapasztalatok bővítését kétféleképpen végezheti az óvónő/tanító:

- (a) a téma bővítésével és
- (b) a kontextus megváltoztatásával

(a) Amikor a téma bővítéssel történik, az óvónő/tanító gazdagabb nyelvi anyagot kínál a gyerekeknek, és ugyanakkor lehetőséget nyújt új nyelvi tapasztalatok megszerzésére. Ez eredményesen tematikus tervezéssel érhető el. A nyelvi tapasztalatok bővítésére ajánlott tevékenységeket az óvónő/tanító ugyanazokkal a tevékenységi formákkal éri el, mint a nyelvi tapasztalatok megszerzésére ajánlott tevékenységeket. Például: miután a gyerekek bizonyos madarakról nyelvi tapasztalatokat szereztek, majd azokat alkalmazták és megerősítették a különböző tevékenységi formákon keresztül, az óvónő/tanító a nyelvi tapasztalatok bővítése céljából a légi közlekedési eszközök témájú foglalkozást szervez.

(b) A kontextus megváltoztatásával lehetőség nyílik rá, hogy a kisebb nyelvi egységek kiváljanak a globálisan megértett üzenetből. Amikor egy globálisan megértett üzenet egyes szavai, kifejezései, mondatai ismét megjelennek több különböző üzenetben, a gyerek – nyelvi elemző képességének köszönhetően – felismeri és mint nyelvi egységeket

kiválasztja őket. A gyerek ezáltal képessé válik rá, hogy szegényebb kontextusban is megértse az üzenetet. Később, a nyelvelsajátítás magasabb fokán már arra is képes lesz, hogy a kommunikáció során kiválasztott nyelvi egységeket beleszőjje saját kijelentéseibe.

Javasolt és kerülendő eljárások

♥ A magyar környezetnyelvi tevékenységek célja, hogy a kommunikatív-tapasztalati módszer alkalmazása révén fejlesszék a szerb ajkú gyerekek magyar nyelvű kommunikációs készségeit. Következésképpen **az óvónőnek/tanítónak az a feladata, hogy a nem magyar ajkú gyerekeket ösztönözze a magyar nyelvi tevékenységekben való részvételre.**

♥ A magyar környezetnyelvi tevékenységek céljának elérése érdekében ajánlatos, hogy a szerb ajkú gyerekeknek az óvodában minden nap 15-20 percig, az iskolában pedig 25-30 percig legyen alkalmuk a magyar nyelvi kommunikációs készségeik fejlesztésére. A tevékenységeket úgy kell megszervezni, hogy figyelem-összpontosításra és tevékeny részvételre serkentsék a gyerekeket. Az érdekes és változatos tartalmak, valamint a váltakozó tevékenységi formák felkeltik és éberen tartják a gyerekek figyelmét.

♥ Az óvónő/tanító maga dönti el – a gyermekcsoport/osztály és az egyes gyerekek képességeinek ismeretében –, hogy milyen tevékenységi formákat fog alkalmazni. Azt javasoljuk azonban, hogy a tevékenység kezdetén az óvónő/tanító és a gyerekek énekeljenek el egy vagy több ismert dalt, vagy mondjanak el néhány ismert mondókát. A tevékenység folytatásaként az óvónő/tanító lebonyolíthatja a nyelvi tapasztalatok megerősítésére irányuló játékos foglalkozást (pl. *Mi hiányzik? Bingo* stb.), vagy az interaktív mesélést a korábban szerzett nyelvi tapasztalatok alkalmazására. Ezután az óvónő/tanító bemutathat egy új énekes körjátékot, amelyet a gyerekek és az óvónő/tanító egyszer-kétszer eljátszanak. A foglalkozás befejező részében már ismert dal vagy énekes körjáték következhet. Ajánlatos, hogy a különböző tevékenységi formák tematikailag összefüggjenek. A magyar környezetnyelvi tevékenységek tervezésére a tematikus tervezést javasoljuk.

♥ **A magyar környezetnyelvi tevékenység óráin a gyerekek szabadon használhatják anyanyelvüket, ellenben az óvónő/tanító kizárólag ma-**

gyarul szóljon hozzájuk. Mindazt, amit a gyerekeknek tudniuk kell a játék menetéről, a játékszabályokról, a foglalkozás kezdetén mondja el szerb nyelven. Amíg tart a tevékenység, az óvónő/tanító ne váltson át magyar nyelvről szerb nyelvre.

♥ Az óvónő/tanító soha ne fordítsa le szerb nyelvre azt, amit magyar nyelven mond, de ha a gyerekek megkérdezik, hogy mondják magyarul ezt vagy azt a szót, kifejezést, akkor mondja meg nekik. A szerb nyelvre való fordítás az alábbiak miatt nem ajánlott:

- Az egyik nyelvről a másikra való váltás zavarba hozza a gyerekeket.
- Az anyanyelvre lefordított szavak, kifejezések rövid ideig maradnak meg az emlékezetben, míg azokra a szavakra és nyelvi szerkezetekre, amelyeket a gyerekek tapasztalás révén sajátítanak el, hosszabb ideig emlékeznek vissza.
- Ha a gyerekek megszokják, hogy az óvónő/tanító szerb nyelven is megismétli azt, amit magyar nyelven elmond, akkor elmarad a motiváció, hogy odafigyeljenek az óvónő/tanító magyar beszédére.

♥ A kommunikatív-tapasztalati módszer kizárja a *Mi ez?* kérdés használatát, ugyanis a magyar környezetnyelvi tevékenységeknek nem a szavak, hanem a nyelv kommunikatív funkciójában való elsajátítása a célja.

♥ Az óvónő/tanító a nevelői csoporton belül tekintettel van azokra a gyerekekre is, akik a magyar nyelv elsajátításának a kezdeti fokán állnak, és megfelelő módon ösztönzi őket a foglalkozáson való részvételre.

♥ Az óvónő/tanító ne követelje meg a gyerekektől, hogy megismételjék, amit ő mondott. Türelmesen meg kell várnia, hogy a gyerek – amikor már kellőképpen motivált és felkészültnek érzi magát – önként megszólaljon, vagy elkezdjen magyarul beszélni.

♥ Az óvónő/tanító akkor szervezzen magyar nyelven játékos foglalkozást a színek elnevezésének megtanulására, ha a szerb nyelvű képzőművészeti tevékenységeken a gyerekek már megismerkedtek a színekkel. Az első néhány magyar nyelvű játékos tevékenység során a gyerekek teljesítik az óvónő/tanító kérését, például, rámutatnak a kék vagy piros dobozra, és tőlük az óvónő/tanító csak később várhatja el, hogy megmondják, milyen színű a doboz, amelyikben van az, ami el van rejtve.

♥ **Nem javasoljuk, hogy az óvónő/tanító akár egyenként, akár csoportosan kikérdezze, feleltesse a gyerekeket.** Akkor jár el helyesen, ha egy-egy gyerek magyar nyelvi fejlettségéről játékos szituációban szerez tudomást. A nyelvi tapasztalatok megerősítésére ajánlott tevékenységek (például *Bingo*, *Mi hiányzik?* stb.) megfelelő lehetőséget kínálnak rá.

♥ A magyar környezetnyelvi foglalkozásokon az óvónő/tanító a követelményeit a gyerek egyéni képességeihez méri, azaz olyan feladatot ad neki, amelyet képes teljesíteni. Például, az a gyerek, aki a magyar nyelvű kommunikációs készségek elsajátításának kezdeti fokán áll, olyan feladatot kapjon, amelyben meg kell mutatnia valamit, vagy tennie kell valamit, az a gyerek pedig, aki már előbbre jutott, válaszoljon az óvónő/tanító kérdésére. A készségekkel harmonizáló feladat teljesítése sikerelmény a gyerekeknek, a sikerelmény pedig serkenti a motiváltságot a magyar nyelvű tevékenységekben való részvételre.

♥ Amikor az óvónő/tanító illusztrációt vagy képet használ a mondóka, dal, mese feldolgozáshoz, tartózkodjon a *Mit láttok a képen?* kérdés feltevésétől, ugyanis a képen ábrázolt személyek, állatok, tárgyak stb. felsorolása nem járul hozzá a magyar nyelvű kommunikációs készségek fejlődéséhez. A passzivizáló kérdések helyett az óvónő/tanító olyan kérdéseket tegyen fel, hogy a gyerekek beleéljék magukat a képen látható beszédhelyzetbe, például: *Kivel találkozott a kisveréb? Mit csinál a kis mókus?*

♥ Tekintettel arra, hogy a magyar környezetnyelvi tevékenységeknek nem a szavak és kifejezések elsajátítása a célja, **nem javasoljuk a versek, mondókák, mesék stb. szövegének gépies gyakoroltatását.** A szerb ajkú gyerekek magyar kommunikációs készségeit hatékonyan fejleszti a hangulati, ritmikus, tartalmi elemek felfogása, az irodalmi, zenei élmény játékos átélése és alkalmazása kommunikatív szituációkban.

♥ Javasoljuk, hogy a gyerekek érkezését, távozását, a kézmosást, az étkezésekhez való készülődést az óvónő időnként magyar nyelvű szöveggel kíséresse.

A bábok alkalmazása

Habár a többkultúrájú környezetben az óvodában bőven kínálkozik a lehetőség a magyar nyelv használatára, mégis szükség van olyan élethelyzetek eljátszására, amelyek révén a gyerekek gazdagíthatják magyar

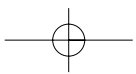
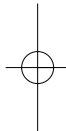
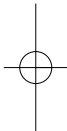
nyelvi tapasztalataikat. A kommunikációs helyzetek megjelenítésében fontos szerepük van a báboknak. A báb lehet „egynyelvű vagy kétynyelvű“, megszemélyesíthet gyereket vagy felnőttet. Neve, öltözéke kifejezheti, mely nemzeti-nyelvi közösség képviselője. A báb leggyakrabban a gyerekekkel „beszélget“, ritkábban az óvónővel.

♥ Különösen eredményes a báb alkalmazása azokban a gyermekcsoportokban, amelyekben a szerb csoport óvónője végzi a magyar nyelvű tevékenységeket. Ez esetben a báb magyar ajkú személyt jelenít meg és magyarul beszél a gyerekekhez, és a gyerekeket arra serkenti, hogy jelenlétében ők is magyarul beszéljenek.

♥ A báb megszemélyesíthet olyan szerb ajkú gyereket, aki nem ismeri a magyar nyelvet. Ez esetben az óvónő a báb segítségével megjeleníti, milyen nehézségekkel találja szembe magát az a gyerek, aki nem tud magyarul. Például: a bábbal megjelenített gyerek játszana a szomszéd gyerekekkel, de nem ismeri anyanyelvüket, vagy vendégségbe hívják, ahol számára ismeretlen nyelven beszélnek. Az ilyen és hasonló helyzeteket a gyerekek úgy oldják meg, hogy segítenek a bábnak.

♥ A bábbal megjelenített kommunikációs helyzet lehetőséget nyújt arra, hogy a kétynyelvű gyerekek továbbfejlesszék kétynyelvűségüket. Például: a gyereket megszemélyesítő báb betéved egy gyermekcsoportba, de nem ismeri a anyanyelvüket. Ebben a helyzetben a kétynyelvű gyerekek segítenek a bábnak, vagyis tolmácként vesznek részt a játékban.

♥ A kommunikációs helyzet bábokkal történő megjelenítésének egyik formája, amikor a magyar ajkú gyereket megszemélyesítő báb vendégségbe megy a szerb nyelvű csoportba, és megkéri a „vendéglátókat“, hogy énekeljenek és játsszanak magyar nyelven, mert ő nem tud szerbül. A báb bekapcsolódik az éneklésbe, részt vesz a játékokban és beszélget a gyerekekkel. Fontos, hogy az óvónő ne feledkezzen meg a báb jelenlétéről!

Mondókák, versek, kiolvasók

Két kismadár

Piros kendő

Hosszú lábú gólya

Erre kakas, erre tyúk

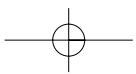
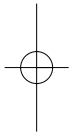
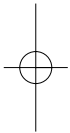
Baglyocska

Madarak voltunk

Kecske ment a kiskertbe

Ziki-zaka

Nyuszi fülét hegyezi

Két kismadár

A tevékenység lebonyolításához ajánlott kellékek:

- kép, amely egy fát ábrázol
- két madár síkbáb, vagy madarat ábrázoló kép
- két madár-maszk vagy madár-fejdísz
- annyi kismadárkitűző vagy madárnyaklánc, ahány gyerek van a csoportban

A nyelvi tapasztalatok megszerzése

♥ Az óvónő ösztönzésére a gyerekek megfigyelik a madarak röptét, hallgatják éneküket. Eközben az óvónő folyamatosan beszélget a gyermekekkel: *Ott szállnak a madarak. Nézzétek, mennyi madár ül azon a fán! Elszálltak a madarak. Stb.*

♥ Az óvónő minden gyereknek ad egy kismadárkitűzőt vagy madárnyakláncot, közben kommunikál a gyerekekkel: *Ki kéri ezt a kismadarat? Tessék, ez a madár a tiéd, stb.* Az óvónő is visel kismadárkitűzőt vagy nyakláncot. Így szól a gyerekekhez, miközben utánozza a madár repülését: *Most mindannyian kismadarak vagyunk, szállunk, szállunk, mint a madarak. Mit mond a kismadár? Csip-csip. Elfáradt a kismadár, leül pihenni. Ül a kismadár: A gyerekek utánozzák az óvónő mozdulatait és bekapcsolódnak a tevékenységbe.*

♥ Ezután az óvónő minden gyerektől egyenként visszakéri a madárkitűzőt vagy madárnyakláncot: *Kérem a kismadarat. Hozd ide a kismadarat! Tedd a kismadarat az asztalra! Tedd a madarat a fára!* Az óvónő a beszédét mozdulatokkal is szemlélteti.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ A gyerekek és az óvónő körbeállnak (vagy ülnek). A kör közepén látható a kép, amely egy fát ábrázol. Az óvónő a kép és a két madársíkbáb (vagy kép) segítségével és a szövegnek megfelelő mozdulatokkal elmondja a gyerekeknek a mondókát:

Két kismadár ül a fán,

(Az óvónő vagy egy gyerek a madarakat felülteti a fára.)

Egyik Péter, másik Pál.

(Az óvónő rámutat az egyik, majd a másik kismadárra.)

Szállj el Péter, szállj el Pál!

(Az óvónő az egyik, majd a másik madarat is elrejt a háta mögé.)

Gyere vissza Péter, gyere vissza Pál!

(Az óvónő az egyik, majd a másik madarat is visszaülteti a fára.)

♥ Az óvónő újból elmondja a verset, és ösztönzi a gyerekeket a munkába való bekapcsolódásra, pl. hogy a kezükkel hívó mozdulatokat végezzenek.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő megmutatja a madármaszkokat vagy madárfejdíszeket, és azt kérdezi: *Ki szeretne Péter kismadár lenni? Ki szeretne Pál kismadár lenni?*, vagy kiszámoló segítségével választanak ki két gyereket.

♥ A „kismadarak“ a kör közepén vannak. Az óvónő és a gyerekek mondják a verset, és játékos mozdulatokkal eljátszzák a szöveget. A körben levő „kismadarak“ ülnek, elrepülnek, majd a körben álló gyerekek hívószavára és mozdulatára visszarepülnek a körbe.

A nyelvi tapasztalatok bővítési lehetőségei

♥ Miután a gyerekek és az óvónő kétszer vagy háromszor eljátszották a mondókát, az óvónő így szól a gyerekekhez: *A madarak éhesek. Mit eszik a kismadár? Morzsát vagy diót? Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a morzsát és a diót. Etessük meg a madarakat!* A gyerekek az óvónővel együtt szórhatnak morzsát a madaraknak az ablakpárkányra vagy a madáretetőbe. Ha erre nincs lehetőség, a gyerekek a síkbáb madarakat etetik, miközben az óvónő folyamatosan beszélget a gyerekekkel: *Te mivel eteted a madarat, dióval vagy morzsával? Te a Péter kismadarat vagy a Pál kismadarat szeretnéd megetetni?*

Piros kendő

*Piros kendő, pi, pi, pi,
Ezalatt van valami.
Egy kis egér, egy kis nyúl,
Kimehet az ifiúr.*

A tevékenység lebonyolításához ajánlott kellékek:

- játékszerek: néhány kiséger, nyuszi, cica
- piros kendő
- cica- és egérmaszok vagy cica- és egérfejdísz

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő megmutatja az egérkét és azt mondja: *Ki kéri a kiséget? Fogd te a kiséget! Húzd meg a farkát!* Stb. Az óvónő megkéri a gyereket,

hogy adja át az egérkét egy másik gyerekeknek. Hasonló módon kiosztja a többi játékszert is, miközben folyamatosan beszélget a gyerekekkel, pl.: *Símogasd meg a cicát! Nézd, milyen hosszú füle van a nyuszinak!*, stb. Az óvónő a beszédét mozdulatokkal kíséri.

♥ Öt-hat gyerek vagy minden gyerek tart a kezében egy játékot: egérkét, cicát vagy nyuszit. Az óvónő felmutatja pl. a nyuszit, és azt mondja: *Akinek nyuszija van, az emelje fel (mutassa meg)! Akinek egérkéje van, az emelje fel!*, stb.

♥ Az óvónő egyenként minden gyerektől visszakéri a játékot, miközben azt mondja: *Hozd ide a nyuszit! Kérem a kiséget!*, stb.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő megmutatja az egérkét, és azt mondja: *Ki kéri a kiséget?* Az óvónő megmutatja a nyuszit, és azt mondja: *Ki kéri a nyuszit?* Az óvónő megmutatja a cicát, és azt mondja: *Ki kéri a cicát?* Néhány gyerekek kiosztotja a játékot, majd egyenként visszakéri őket.

♥ Az óvónő minden játékszerből egy példányt maga elé tesz a szőnyegre, és azt mondja a gyerekeknek: *Most mindenki hunyja be a szemét!* Az óvónő meg is mutatja, hogyan kell ezt csinálni. Ezután elrejt egy játékszert a piros kendő alá. Felszólítására a gyerekek kinyitják a szemüket, és kitalálják, mit rejtett el az óvónő a piros kendő alá. Megkérdezi a gyerekektől: *Mi hiányzik?* Vagy mozdulatokkal kísérve: *Mi nincs itt?*

♥ Az óvónő elrejt a kiséget és a nyuszit a piros kendő alá, és újból elmondja a kiolvasót.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése és bővítése

♥ Az óvónő megkér egy gyereket, hogy hozza el az asztalról (játékpólcról) a kiséget, majd megkérdezi a gyerekektől: *Mit mond a kiséger?* Segít a gyerekeknek felelni: *Cin, cin, cin.* Aztán folytatja: *Mi is kiségek vagyunk. Cincogjunk: cin, cin, cin!* Következik a kérdés: *Hogy szalad a kiséger?* A gyerekek szaladgálnak, azaz utánozzák az óvónő mozgását, és így bekapcsolódnak a játékba.

♥ Az óvónő és a gyerekek mondják a kiszámolót, és rendeltetésszerűen alkalmazzák, azaz egy már ismert énekes-mozgásos játékhoz szereplőt/szereplőket választanak, vagy egy új játékot játszanak, amelyben a cica kergeti az egeret, a körben álló gyerekek pedig buzdítják vagy a cicát: *Hajrá, cica!*, vagy a kiséget: *Hajrá, kiséger!*

Hosszú lábú gólya

*Hosszú lábú gólya
Álldogál a tóba.
Csőre ki se látszik,
Békát vacsorázik.
Hamm!*

A foglalkozáshoz ajánlott időszak a tavasz

Javasolt kellékek:

- a gyerekek számával azonos számú kártya, amelyek gólyát, békát, csigát és tücsköt ábrázolnak.
- kitűzők, maszkok
- illusztráció a mondóka szövegére

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A gyerekek, lehetőség szerint, természetes körülmények között megfigyelik a gólyát, békát, tücsköt, csigát.

♥ Az óvónő felmutatja a gólyás kártyát és azt mondja: *Ki kéri a gólyát?*, vagy: *Tessék, fogd a gólyát! Nézd, milyen hosszú csőre van, és milyen hosszú lába van!* Az óvónő a beszédét gesztusokkal kíséri, majd megkér egy gyereket, hogy adja át a kártyát egy másik gyereknek. Hasonló módon kiosztja a gyerekeknek a békát, tücsköt, csigát ábrázoló kártyákat is, és közben a kontextusnak megfelelően folyamatosan beszélget a gyerekekkel, s amit mond, szemlélteti mozgással, arcjátékkal, képekkel.

♥ 6-8 vagy minden gyerek tart a kezében egy-egy kártyát. Az óvónő felmutatja a gólyát ábrázoló kártyát, és azt mondja: *Akinek gólyás kártyája van, emelje fel (mutassa meg), hogy mindenki lássa!* Hasonló módon jár el a békát, tücsköt, csigát ábrázoló kártyákkal is.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő megmutatja a gólyamaszkot vagy a megfelelő jelvényt, és megkérdezi: *Ki szeretne gólya lenni? Leszel te gólya? Vagy: Most te vagy a gólya., stb.* Ezután így szól a gyerekekhez: *A gólyának hosszú lába van; sétál a gólya; mindannyian gólyák vagyunk. A gólya emelgeti a lábát. Most áll a gólya, egy lábon álldogál. Mit mond a gólya? Kelep-kelep. A gólya éhes. Mit eszik a gólya?* Az óvónő megmutatja a békamaszkot vagy a megfelelő kitűzőt, és azt mondja: *Békát. Legyél te a béka!* Az óvónő folyamatosan

kommunikál a gyerekekkel, amit kérdez vagy mond, mozgással, arckifejezéssel szemlélteti, és ösztönzi a gyerekeket, hogy kapcsolódjanak be a tevékenységbe.

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek vagy állnak; a kör közepén látható az illusztráció, amely segítségével az óvónő bemutatja és elmondja a mondókát. Kép helyett használhat síkbábokat is.

♥ Az óvónő ismét elmondja a mondókát (rögtönözhet dallamot is a mondóka szövegére), és biztatja a gyerekeket a játékba való bekapcsolódásra. Ezt háromszor is megismételheti.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő kiosztotja a kártyákat, majd egyenként visszakéri minden gyerektől: *Hozd ide a gólyát! Tedd ide a békát!* stb. Ezután minden kártyából egy példányt maga elé helyez a szőnyegre. Megkéri a gyerekeket, hogy hunyják be a szemüket, meg is mutatja, hogyan tegyék. Ezután elrejt egy kártyát, és felszólítja a gyerekeket, hogy nyissák ki a szemüket, és találják ki, mi hiányzik.

♥ Az óvónő és a gyerekek egy-egy kiszámolóval választanak egy gólyát és egy békát. A szereplők maszkot vagy kitűzöt viselnek. A körben álló gyerekek mondják (vagy éneklük) a mondókát, a gólya pedig keresi a békát, aki békaugrással igyekszik megszökni előle. Változat: választanak 2-3 gólyát, a többi gyerek a béka, és békaugrással igyekezik elszökni a gólya elől.

A nyelvi tapasztalatok lehetséges bővítése

♥ Az óvónő képet mutat a gyerekeknek, amelyen egy hegedülő tücsök látható, majd elénekli a következő dalt, és játékos mozgással el is játssza a szöveget:

*Cini-cini muzsika,
Táncol a kis Zsuzsika,
Jobbra dől meg balra dől,
Tücsök koma hegedül.*

Erre kakas, erre tyúk*Erre kakas, erre tyúk**Erre van a gyalogút.**Taréja, haréja,**Ugorj a fazékba, zsupsz!*

A foglalkozás lebonyolításához ajánlott kellékek:

- kakas-, tyúk- és kacsasíkbábok vagy megfelelő kártyák
- maszkok vagy fejdíszek

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A gyerekek séta közben nyelvi tapasztalatokat szereznek a járda, (gyalogút) és úttest kifejezésekről.

♥ A csoportszobában az óvónő és a gyerekek hosszabb-rövidebb papír-csíkokból vagy építőkockákból utat vagy járdát építenek. Közben az óvónő a beszédhelyzethez alkalmazkodva folyamatosan kommunikál a gyerekekkel, és amit mond vagy kérdez, arra rámutat, megmutatja, szemlélteti mozgással, tárgyakkal stb.

♥ Az óvónő mozgásos tevékenységet szervez a kiépített gyalogúton, pl. így szól a gyerekekhez: *Sétálunk, szaladunk, ugrunk egy nagyot!* stb. Beszédét megfelelő mozdulatokkal kíséri, és cselekvésre ösztönzi a gyerekeket.

♥ Az óvónő és a gyerekek elsétálnak, elugrálnak a játékpolicig, ahol megtalálható a kakas és a tyúk síkbáb vagy kártya.

♥ Az óvónő felmutatja a kakas síkbábot/kártyát és azt mondja: *Ki kéri a kakast?* vagy: *Tessék, fogd a kakast, nézd milyen szép tarka a tolla, milyen nagy taréja van!* Azután megkéri a gyereket, hogy adja át a kakas síkbábot/kártyát egy másik gyereknek, majd hasonló módon lebonyolítja a játékos tevékenységet a tyúk és a kacsa síkbábokkal/kártyákkal is.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő felmutatja a kakasmaszkot, és azt mondja: *Ki szeretne kakas lenni? Vagy: Legyél te kakas! Mit mond a kakas? Kukurikúú! Hogy jár a kakas?* Stb. Hang-és mozgásutánzó játék következik, miközben az óvónő folyamatosan kommunikál a gyerekekkel, és amit mond, azt szemlélteti

mozgással, arcjátékkal, és ösztönzi a gyerekeket a tevékenységben való részvételre. A gyerekek és az óvónő utánozzák a kakas, tyúk és kacsa mozgását, hangját.

♥ A gyerekek és az óvónő körben állnak, és az óvónő elmondja a mondókát.

♥ Az óvónő még kétszer elmondja a mondókát, és folyamatosan a gyerekek is bekapcsolódnak a mondókázásba.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő nem mutatja fel a kakasíkbábot/kártyát, hanem csak azt mondja: *Ki kéri a kakast? Tessék, fogd a kakast!* Hasonló módon az óvónő lebonyolítja a tevékenységet a tyúk és a kacsasíkbábokkal/kártyákkal is.

♥ 8-10 gyerek vagy minden gyerek kakas, tyúk vagy kacsa kártyát/síkbábot tart a kezében. Az óvónő felszólítja a gyerekeket, hogy rejtsek el a kártyát a hátuk mögé, majd így folytatja: *Akinek kakasa van, hozza ide nekem! Akinek tyúkjja van, tegye le elém a szőnyegre! Akinek van kacsája, hozza el nekem!*

♥ Az óvónő minden kártyából egy-egy példányt maga elé tesz a szőnyegre. A gyerekek behunyják a szemüket, az óvónő elrejt egy kártyát, azután felszólítja a gyerekeket, hogy nyissák ki a szemüket, és találják ki, mi hiányzik.

♥ A gyerekek újból körben állnak, és az óvónővel együtt kétszer vagy háromszor elmondják a mondókát.

A nyelvi tapasztalatok lehetséges bővítése

♥ Az *Erre kakas, erre tyúk* kiolvasóként való alkalmazása

♥ Egy már elsajátított énekes-mozgásos körjáték eljátszása, pl.

*Kiskacsa fürdik Palicsi-tóban,
Anyjához készül nagy vigasságban,
Sudri, sudri, sudri!*

(A gyerekek repülést utánoznak.)

Baglyocska

*Baglyocska hunyorog,
Fatönkön kuporog,
Nagy fejét forgatja;
Hol erre, hol arra,
Izeg-mozog toporog,
Tipi, topi, top, top, top!*

Osváth Erzsébet verse

A foglalkozáshoz szükséges kellékek:

- erdei madarakat (bagoly, harkály, veréb, kakkuk, gerle stb.) ábrázoló képek, képeskönyvek
- erdei madarakat ábrázoló kártyák vagy síkbábok, néhány bagoly fejdísz (azért nem maszk, hogy látsszanak a szemek!).

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A természetben (utcán, parkban, erdőben) tett séták alkalmával az óvónő/tanító irányításával a gyerekek megfigyelik a bagolyt, harkályt, verebet, gerlét stb. Ezt a megfigyelést az óvónő csak akkor szervezi meg, ha a gyerekek már szerb nyelven tapasztalatokat, ismereteket szereztek az említett madarokról.

♥ Az óvónő és a gyerekek a képeskönyvekben, képeken megkeresik a természetes környezetben megismert madarakat; eközben az óvónő/tanító a kontextusnak megfelelően beszélget a gyerekekkel, pl. *Keressük meg a könyvben/képen azokat a madarakat, amelyeket a parkban (utcán, erdőben) láttunk!* Vagy az óvónő/tanító megkérdezi: *Melyik madarat láttuk a parkban? Ki szeretné megmutatni?* Ha senki sem vállalkozik, akkor az óvónő megmutatja, például a verebet, s azt mondja: *Láttunk verebet. Hogy ugrál a veréb? Így ugrál* (páros lábbal szökdel). *Mindenki kisveréb. Ugráljunk!* A gyerekek ugrálnak, s közben az óvónő/tanító énekel: *Ugráljunk mint a verebek, rajta, gyerekek!*

♥ Ezután az óvónő megkérdezi: A verében kívül melyik madarat láttuk még? Ha a gyerekek nem válaszolnak, rámutat a bagolyra, s azt mondja: *Azon a nagy fán láttunk baglyot. Hogy ült a bagoly?* (Bemutatja: egyenes háttal guggoló helyzetben.) *Így ült, így kuporgott a bagoly. Mit mond a bagoly? Uhuuu - uhuuu. Mindannyian huhogjunk, mint a bagoly! Mit tud még a bagoly?*

Mit csinál még a bagoly? Ha a gyerekek nem felelnek a kérdésre, az óvónő így szól, miközben a szemére mutat: *A bagoly hunyorog; így. Ti is hunyorogjatok!* Majd a fejére mutat, s azt mondja: *A bagoly nézelődik, forgatja a fejét, erre-arra, erre-arra.* Az óvónő mutatja is azt, amit mond, és ösztönzésére a gyerekek bekapcsolódnak a munkába.

♥ Hasonló módon a gyerekek nyelvi tapasztalatot szereznek a harkályról, kakukkról stb. Utánozzák a madár hangját, jellegzetes mozgását stb.

♥ Az óvónő megmutat egy kártyát, például a bagoly képével (vagy bagolysíkbábot mutat), és megkérdezi: *Ki kéri a baglyot?* Vagy azt mondja: *Tessék, tiéd a bagoly.* Hasonló módon ad minden gyereknek (vagy csak néhányanak) harkályt, verebet stb. ábrázoló kártyát vagy síkbábot.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeállnak, néhány vagy minden gyerek kártyát vagy síkbábot tart a kezében. Így szól a gyerekekhez: *Akinek harkálya van, mutassa meg, és kopogjon, mint a harkály! Akinek bagoly van a kezében, mutassa meg, és huhogjon, mint a bagoly!* Az óvónő a továbbiakban ilyen vagy hasonló cselekvésre ösztönzi a gyerekeket a többi madár esetében is.

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeállnak. A kör közepén van egy kép, amelyen bagoly, harkály, veréb, stb. látható. Az óvónő így szól a gyerekekhez: *Ki szeretné megmutatni a harkályt? Vagy: Mutasd meg a bagolyt!* Stb.

♥ Az óvónő felteszi a bagolyfejdísz, és azt mondja: *Most én vagyok a bagoly, elmondom és megmutatom, mit tudok.* Ezután megfelelő mozdulatok kíséretében elmondja a verset.

♥ Az óvónő újból elmondja a verset, és megfelelő mozdulatokkal, arcjátékkal kíséri a szöveget. A gyerekek figyelik az óvónő mozdulatait, és utánozzák.

♥ A gyerekek maguk között kiolvasóval kiválasztják az újabb bagoly-szereplőt, a többi gyerek pedig mozdulatokkal utánozva bekapcsolódik a versmondásba. Az utolsó *top* szónál a bagoly-szereplő választ maga helyett másik baglyocskát.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A *Kakukktojás* típusú játékos foglalkozáshoz az óvónő/tanító és a gyerekek körbeülnek vagy körbeállnak. Az óvónő kirakja a szőnyegre a gyerekek által már ismert dolgokat ábrázoló kártyákat vagy képeket, amelyek egy témakörhöz tartoznak, például gyümölcsöket, és egy madarat ábrázoló képet vagy kártyát, majd megkérdezi: *Mi az, ami nem tartozik ide?* Különböző pótkérdésekkel az óvónő/tanító segít a gyerekeknek kitalálni a helyes megoldást, pl. *Az alma repül?*

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Az *eltévedt kisveréb* című mese interaktív feldolgozása képsorozat segítségével.

♥ A *Madarak voltunk* c. kiolvasóhoz kapcsolódó tevékenységek alkalmazása.

Madarak voltunk

Madarak voltunk, földre szálltunk,

Búzaszemet szedegettünk.

Mondd meg nekem te,

Hányat mondasz te?

(Akire az utolsó te szó jut, az mond egy számot.
Akire a megadott szám jut, az lesz a kiválasztott.)

A foglalkozáshoz szükséges kellékek:

- madarakat (bagoly, harkály, veréb, kakkuk, gerle stb.) ábrázoló képek, képeskönyvek
- a gyerekek számával megegyező számú madaras kitűző
- kis edényben búza

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A *Baglyocska* c. vers feldolgozásnál alkalmazott tevékenységi formák itt is használhatók. Ezenkívül a gyerekek eléneklik a madarokról szóló, már ismert dalokat.

♥ Javasoljuk, hogy a *Madarak voltunk* feldolgozására csak akkor kerüljön sor, ha a gyerekek tudnak magyar nyelven számolni, ami a búzaszemek játék számolgatásával elérhető.

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a búzát, és azt mondja: *Némelyik madár búzát eszik, a veréb, a varjú, a gerle stb.* Ezután kiszólít egy gyereket: *Gyere, szórj ide egy kis búzát! Mi pedig madarak leszünk, és felszedegjük.* Az óvónő és a gyerekek felszedegetik a búzaszemeket a szőnyegről, közben „röpködnek“, mint a gerle, ugrálnak, mint a veréb, utánozzák a veréb és a varjú hangját.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Minden gyerek tart a kezében egy madarat ábrázoló kártyát. Az óvónő így szól a gyerekekhez: *Rejtsétek el a kártyákat!* Azután azt mondja: *Akinek harkály van a kártyáján, mutassa meg!* Így jár el a többi kártya esetében is. Ha azok a gyerekek, akiknek a megnevezett madár van a kártyájukon, nem, vagy nem megfelelően reagálnak, az óvónő felmutatja a szóban forgó madár képét, és megismétli a feladatot.

♥ Miután a gyerekek minden kártyát megmutattak, az óvónő azt mondja: *A harkály, a veréb, a bagoly madarak. Most legyünk mi is madarak, és repüljünk! Most leszállunk a földre, és felszedegjük a búzaszemeket!*

♥ Az óvónő megfelelő mozdulatok kíséretében elmondja a kiolvasót. Ezután megismétli a kiolvasót, és cselekvésre biztatja a gyerekeket. A gyerekek képességeikhez mérten bekapcsolódnak a tevékenységbe, amelyet azután az óvónő még kétszer megismétel a gyerekekkel együtt.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő bemutatja egy-egy madár jellegzetes viselkedését, mozgását vagy hangját, a gyerekek pedig megmondják, melyik madárról van szó. Például: az óvónő öklével ütögeti a padlót, majd megkérdezi: *Találjátok ki, ki vagytok?* Vagy páros lábbal szökdel és közben mondja *csip-csirip*, majd megkérdezi: *Találjátok ki, ki vagytok?*, stb. Ezt a játékos tevékenységet gyerek is vezetheti. A játékvezetőt a *Madarak voltunk* c. kiolvasóval választják ki.

♥ E kiolvasó alkalmazása ajánlatos más játékok esetében is.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Repülőkkal, helikopterrel, rakétával, űrhajóval kapcsolatos tevékenységek és rövid történetek.

Kecske ment a kiskertbe

*Kecske ment a kiskertbe,
A káposztát megette.
Siess, kecske, ugorj ki,
Jön a gazda megfogni.*

A foglalkozáshoz szükséges kellékek:

- a mondóka tartalmát és hangulatát felidéző illusztráció
- zöldségfélék (káposzta, répa, paradicsom, paprika) vagy zöldségféléket ábrázoló képek
- kecskemaszk vagy -fejdísz, kalap a gazdának
- kártyák, amelyek kecskét, tehenet, lovat, birkát és más háziállatot ábrázolnak

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ E tevékenység leírásával bemutatjuk, hogy egyes nyelvi tapasztalatok megszerzése más nyelvi tapasztalatok megerősítésével együtt is lebonyolítható. Jelen esetben a *káposzta*, *kecske* szavak, és esetleg még néhány zöldségfélét vagy háziállatot jelentő szó használata a nyelvi tapasztalatok szerzésének funkciójában történik, míg a többi zöldségfélét és háziállatot jelentő szó használata a nyelvi tapasztalatok megerősítését szolgálja. Feltehető ugyanis, hogy korábban más játékos tevékenységek keretében vagy természetes körülmények között a gyerekeknek már volt alkalmuk a háziállatok és zöldségfélék témakörbe tartozó nyelvi tapasztalatokat szerezni.

♥ Az óvónő elvezetheti a gyerekeket a piacra, ahol magyarul beszél a zöldségárusokkal, különböző termékekre mutatva. Közben sugallhatná a gyerekeknek, hogy figyeljék a vásárló és az árus közötti párbeszédet.

♥ A csoportszobában az asztalon zöldségfélék vannak. Ha a gyerekek előzőleg voltak a piacon, akkor legyenek itt olyan zöldségfélék, amelyekkel a gyerekek a piacon találkoztak. A gyerekek az asztal köré állnak, az óvónő a zöldségárus szerepét játssza: kínálgatja a friss terméseket, a piacon látottakhoz hasonlóan. Rámutatva arra, amit éppen kínál, azt mondja: *Lehet választani, ki mit szeretne. Nézd csak, itt ez a szép káposzta!*

Kéred a káposztát? Tessék! Ki kéri ezt a paradicsomot? Fogd meg, tapogasd meg, gömbölyű, mint a labda. És te mit kérsz, hagymát vagy répát? Stb.

♥ Az improvizált piaci vásárlást követően az óvónő így fordul a gyerekekhez: *Aki paradicsomot vett, tegye bele ebbe a kosárba! Aki káposztát vett, tegye ide az asztalra! Stb.*

♥ Az óvónő és a gyerekek közösen megmossák, vagy szükség esetén megtisztítják a zöldségfélét, miközben az óvónő folyamatosan beszélget a gyerekekkel, pl. *Te mosd meg a paradicsomot! Tisztítsd meg a hagymát! Tisztítsd meg a káposztát! Alaposan mosd meg a paprikát! Stb.* Ezután kóstoltatás is következhet. Például az óvónő így szól a gyerekekhez: *Megkóstolom a paradicsomot. Finom. Ki szeretné megkóstolni a paradicsomot? Te mit kérsz, paradicsomot vagy káposztát? Stb.* Az óvónő kijelentéseit, kérdéseit arcjátékkal, mozdulatokkal stb kíséri.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeülnek, a kör közepén a mondóka tartalmát és hangulatát felidéző illusztráció látható. Az óvónő azt kérdezi: *Mit gondoltok, melyik állat szereti a káposztát?* Ha a gyerekek nem válaszolnak, az óvónő felel a kérdésre, majd az illusztráció segítségével elmondja a mondókát.

♥ Az óvónő megismételi a mondókát, és biztatja a gyerekeket a szöveg mondására.

♥ Ezután a példamondókánk segítségével kiszámolnak két szereplőt: egyik gyerek a gazda – ő kalapot kap, a másik gyerek a kecske – ő kecske-maszkot vagy -fejdísz. A gazda kergeti a kecskét, miközben a gyerekek az óvónővel együtt mondják a mondókát.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A *Kecske ment a kiskertbe* c. mondóka kiszámolóként való használata.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Az improvizált piacon a zöldségfélék mellett gyümölcs is kapható.

Ziki-zaka

*Ziki-zaka zakatol
ez a vonat valahol.
Én vagyok a vasutas,
Te meg legyél az utas.*

A foglalkozáshoz javasolt kellékek:

- játékszer: vonat, autóbusz, repülő, hajó stb.
- szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközöket ábrázoló képek és képeskönyvek
- a gyerekek számával megegyező számú kártya
- megfelelő jelmez a vasutasnak
- bőrönd az utasnak
- a szituációs játékhoz: menetjegy, játékpénz

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő felmutat egy játékszert vagy kártyát, és így szól: *Ki kéri a vonatot? Fogd a vonatot!* Vagy megmutatja a gyerekeknek a repülőt és a hajót, és azt kérdezi: *Te melyiket kéred: a repülőt vagy a hajót?* A játékok (kártyák) kiosztása közben az óvónő folyamatosan beszélget a gyerekekkel a kontextusnak megfelelően. Például megkér két gyereket, hogy cseréljenek játékszert (kártyát), vagy felszólít egy gyereket, hogy adja át a játékot (kártyát) egy másik gyerekeknek, stb.

♥ Miután az óvónő kiosztott minden játékot (kártyát), felmutatja pl. a hajót és így szól: *Akinek hajója van, az mutassa meg (emelje fel)!* Ezután felmutatja a vonatot, és azt mondja: *Akinek vonat van a kezében, az mutassa meg!* Stb.

♥ Az óvónő egyenként minden gyerektől visszakéri a játékot (kártyát): *Hozd ide a vonatot! Tedd ide a hajót!* Stb.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ A óvónő néhány gyerekeknek a szokásos módon játékszereket (kártyákat) oszt ki, kérésére a gyerekek a hátuk mögé rejtik a kezükben levő

játékot (kártyát). Ezután azokhoz a gyerekekhez szól, akik nem kaptak játékszert (kártyát): *Találjátok ki, kinek van hajója / repülőgépe /?*

♥ *A Mi hiányzik?* játék eljátszása.

♥ Az óvónő egyenként megkér néhány gyereket, hogy ki-ki hozzon el a játékpólcról különböző játékokat. Miután a gyerekek kiválasztották a vonatot, az óvónő így szól a gyerekekhez: *Hogy zakatol a vonat? Ziki-zaka, ziki-zaka.* Az óvónő biztatja a gyerekeket, hogy utánozzák a vonat zakatolását, majd kezébe veszi a mellette levő bőröndöt, sapkát tesz az egyik gyerek fejére, és azt mondja: *Én utas vagyok. Vonaton utazom. Te vasutas vagy. Gyertek ti is, gyerekek! Mindannyian utazunk. Mindenki utas. Hogyan zakatol a vonat? Ziki-zaka, ziki-zaka.* Az óvónő újból arra biztatja a gyerekeket, hogy utánozzák a vonat zakatolását, majd elmondja a mondókát.

♥ Az óvónő még kétszer-háromszor elmondja a mondókát, és ösztönzi a gyerekeket a szöveg elmondására.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő játékvonatot vagy vonatot ábrázoló képet tart a kezében és azt mondja a gyerekeknek: *Mindannyian vonatra szállunk. Utasok leszünk.* A gyerekek egymás után sorakozva és a mondóka ritmusát követve járnak, miközben mondják a mondókát.

♥ A mondóka kiolvasóként is alkalmazható.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Szituációs játék: minden gyerek utas, az óvónő pedig vagy a kiszámolóval kiválasztott gyerek a kalauz, aki ellenőrzi a jegyeket. Néhány gyereknek az óvónő nem „vonatjegyet” ad, hanem „pénzt”. Ők azok, akik majd vonatjegyet vesznek a vonatban a kalauztól. A játék elején és végén a gyerekek a mondókát mondják.

Nyuszi fülét hegyezi

*Nyuszi fülét hegyezi, hegyezi,
Nagy bajuszát pödöri, pödöri,
Nagyot ugrik, nagyot ugrik,
Hopp, hopp, hopp,
Répát eszik, répát eszik,
Ropp, ropp, ropp.*

A foglalkozáshoz javasolt kellékek:

- képeskönyvek
- játékszer: néhány nyuszi, cica, kutya, mackó stb.
- nyuszit, kutyát, cicát, répát stb. ábrázoló kártyák
- mackót, nyuszit stb. jelképező fejdísz, maszk, kitűző, nyaklánc
- sárgarépa
- nagyobb kép, amely nyuszit, cicát, mackót stb. ábrázol

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő és a gyerekek a képeskönyvekben megkeresik a nyuszit, cicát, kutyát stb.

♥ A *Nyuszi ül a fûben* c. énekes körjáték feldolgozásában megtalálhatók a nyelvi tapasztalatok szerzéséhez javasolt tevékenységek.

♥ Az óvónő felteszi a nyuszimaszkot vagy -fejdísz, és megkérdezi: *Hogyan ugrál a nyuszi? Ki szeretné megmutatni, hogyan ugrál a nyuszi?* Ha a gyerekek nem vállalkoznak rá, az óvónő megmutatja, és ugrálás közben azt mondja: *Így ugrál a nyuszi. Nagyot ugrik a nyuszi, hopp, hopp. Most mindannyian nyuszik vagyunk. Az óvónő minden gyereknek ad egy nyuszis nyakláncot, és mondja: Ugráljunk, mint a nyuszi!* Miután a gyerekek egy kicsit ugrándoztak, az óvónő megkérdezi: *Mit tud még a nyuszi? A nyuszi hegyezi a fülét.* Az óvónő nyuszifület formál az ujjáiból és mozgatja őket közben arra biztatja a gyerekeket, hogy ők is tegyék ezt, majd folytatja: *A nyuszinak bajusza is van. A nyuszi pödöri a bajuszát. Kis nyuszik, ti is pödörjétek meg a bajuszotokat!* Az óvónő a beszédét mozdulatokkal, arcjátékkal szemlélteti is.

♥ Az óvónő sárgarépát tart a kezében, s megkérdezi: *Mit eszik a nyuszi?* A gyerekek reagálásától függetlenül az óvónő így folytatja: *Most én vagyok a nyuszi, és eszem a sárgarépát. Nagyon finom a répa. Jól lehet ropogtatni, ropp, ropp, ropp! Kóstoljátok meg ti is a répát, kisnyuszik!* Az óvónő minden gyereknek ad egy-egy szelet sárgarépát.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ A gyerekek és az óvónő körben ülnek, a kör közepén nyuszit, cicát, mackót ábrázoló kártyák vagy képek vannak. Az óvónő egyenként megkér néhány vagy minden gyereket, hogy ki-ki vegyen el egy-egy kártyát vagy képet. Pl: *Gyere, vedyél egy nyuszit!* vagy: *Gyere, válaszd ki a répát!* Vagy pedig megkérdezi: *Te mit szeretnél, nyuszit vagy mackót?* Ha a gyerek válaszol a kérdésre, az óvónő odaadja neki a kiválasztott képet vagy kártyát, ha nem felel, mutasson rá a képre vagy kártyára, amelyiket szeretné, és megkapja.

♥ A gyerekek egy-egy mackót, nyuszit vagy sárgarépát ábrázoló kártyát (vagy képet) tartanak a kezükben. Az óvónő megkéri a gyerekeket, hogy rejtsek el a kártyát (a hátuk mögé vagy a blúzuk alá), majd felmutatja a mackós kártyát, és azt mondja: *Akinek mackója van, mutassa meg, és brum-mogjon úgy, mint a mackó!* Az óvónő felmutatja a nyuszis kártyát, és azt mondja: *Akinek nyuszija van, mutassa meg, hogy mindenki lássa, azután pedig ugráljon, mint a nyuszi / pödörje a bajuszát úgy, mint a nyuszi /, hegyezze a fülét úgy, mint a nyuszi!* A óvónő felmutatja a sárgarépát ábrázoló kártyát, és azt mondja: *Akinek sárgarépája van, mutassa meg, és azután adja oda a répát a nyuszinak, azaz annak a pajtásának, aki nyuszit ábrázoló kártyát tart a kezében!*

♥ Az óvónő felteszi a nyuszifejdísz vagy kitűzőt, és megkérdezi: *Ki vagyok én?* A gyerekek reagálásától függetlenül az óvónő így folytatja: *Én vagyok a nyuszi,* majd megfelelő mozdulatokkal kísérve elmondja a mondókát.

♥ Az óvónő megfelelő mozdulatok kíséretében megismételi a mondókát. A gyerekek figyelik és utánozzák az óvónő mozdulatait.

♥ A már ismert kiszámolókkal kiválasztott 2-3 gyerek a kör közepén van, és játékos mozdulatokkal kísérik a mondókát. A körben álló gyerekek az óvónővel együtt mondják a mondókát.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

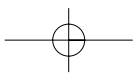
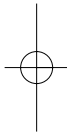
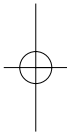
♥ Minden gyerek választ egy szerepet, aszerint, hogy cica, mackó, nyuszi vagy kutya szeretne lenni, majd ennek megfelelő fejdísz, nyakláncot vagy kitűzőt kap. Az óvónő kijelöli a rajtvonalat és a célt, majd azt mondja: *Nyuszik, fussatok a célig!* Ezt a többi szereplővel is megismétli.

♥ A *Mi hiányzik?* című játék eljátszása

A nyelvi tapasztalatok bővítése

♥ A nyusziról szóló mese interaktív elmesélése

♥ A *Nyuszi ül a fűben* c. énekes körjáték feldolgozása

Énekes körjátékok

Útmutató az énekes körjátékok feldolgozásához

Mackó, mackó

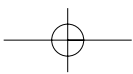
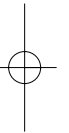
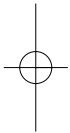
Dombon törik a diót

Borsót főztem

Bársony ibolyácska

Nyuszi ül a fûben

Bújj, bújj, zöld ág

Útmutató az énekes körjátékok feldolgozásához

♥ Az énekes körjáték fontos és hatékony eszköz a magyar környezetnyelvi kommunikációs készségek fejlesztésére. A szöveg, a dallam és a mozgás szoros egységből összetevődő játékon keresztül a szerb ajkú gyerekek könnyen, eredményesen és mintegy szórakozva sajátítják el a magyar nyelvet.

♥ Mielőtt az óvónő/tanító sort kerítene az énekes körjáték bemutatására, lehetőséget nyújt a gyerekeknek, hogy magyar nyelven szerezzenek tapasztalatokat az énekes körjáték témájával kapcsolatban.

♥ Az énekes körjátékok feldolgozásához a következő lépéseket javasoljuk:

Első lépés: Az óvónő/tanító és a gyerekek körbeállnak. Az óvónő/tanító énekel, és kifejező mozdulatokkal, testtartással, arcjátékkal eljátssza a dal szövegét.

Második lépés: Az óvónő/tanító énekel és kifejező mozdulatokkal követi a dal szövegét. Ösztönzésére a gyerekek utánozzák a mozdulatait, néhány gyerek bekapcsolódik az éneklésbe.

Harmadik lépés: Az óvónő/tanító és a gyerekek énekelnek, és kifejező mozdulatokkal kísérik a dal szövegét.

Negyedik lépés: Az óvónő/tanító csak énekel, a gyerekek énekelnek is, és megfelelő mozdulatokkal kísérik a dal szövegét.

Ötödik lépés: Az óvónő/tanító nem énekel, de mozdulatokkal kíséri a dal szövegét. A gyerekek önállóan énekelnek, és mozdulatokkal kísérik a dal szövegét.

Hatodik lépés: Az óvónő/tanító felszólítására a gyerekek bemutatják azokat a mozdulatokat, amelyekkel a dal szövegét kísérték (pl. *Szedjétek a szőlőt! Törjétek a diót!*).

Hetedik lépés: Egy-egy kiolvasó segítségével kiválasztott gyerek felszólítására a többiek bemutatják azokat a mozdulatokat, amelyekkel a dal szövegét kísérték.

Az első lépéstől az utolsóig fokozatosan lehet eljutni; ez több hetet is igénybe vehet, a gyerekek életkorától valamint attól függően, hogy korábban milyen szintet értek el a magyar nyelv elsajátításában.

Mackó, mackó

Mac - kó, mac - kó, u - gor - jál, fo - rog - jál,
 Tedd fel a ke - ze - det, É - rintsd a föl - det,
 Rakd szét a lá - ba - dat,
 Mac - kó, mac - kó, u - gorj ki, hopp!

A foglalkozáshoz ajánlott kellékek:

- játékszer: mackó, nyuszi, baba
- néhány mackómaszk
- annyi mackó-kitűző, ahány gyerek van a csoportban
- annyi mackós, nyuszi, babás kártya, ahány gyerek van a csoportban

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeállnak. Az óvónő felmutatja a mackót, és azt kérdezi: *Ki kéri a mackót?* Vagy pedig átnyújtja egy gyereknek, és azt mondja: *Tessék, fogd a mackót! Tapintsd meg, milyen puha bundája van a mackónak.* Az óvónő gesztusokkal szemlélteti, amit mond. Ezután megkéri a gyereket, hogy adja át a mackót egy másik gyereknek. Hasonló módon, mint a mackóval, az óvónő játékos tevékenységet szervez a másik két játékszerrel is.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő egyenként minden gyerektől visszakéri a játékokat: *Hozd ide a mackót! Add vissza a babát!* Stb.

♥ Amikor a játékszerek az óvónő előtt vannak a szőnyegen, az óvónő azt mondja: *Hunyjátok be szemeteket!* Ha a gyerekek első ízben játsszák ezt a játékot, az óvónő is eltakarja a szemét a kezével. Amíg a gyerekek csukva tartják a szemüket, az óvónő elrejt egy játékszert, majd szól a gyerekeknek, hogy kinyithatják a szemüket, s ekkor megkérdezi: *Mi hiányzik?* Ha a gyerekek első ízben játsszák ezt a játékot, az óvónő, miközben megfelelő mozdulattal kíséri a mondanivalót, így is kérdezheti: *Mi nincs itt?*

♥ Az óvónő mackómaszkot tesz fel, vagy mackókitűzőt tűz fel, és azt mondja: *Most én vagyok a mackó. Hogy mozog a mackó? Mit mond a mackó? Brumm, brumm.* Az óvónő mozdulatokkal szemlélteti, amit mond, és a gyerekeket is biztatja a részvételre: *Mozogjunk úgy, mint a mackó! Brummogjunk úgy, mint a mackó! A mackó szalad, ugrani is tud, forogni is tud, tapsol is a mackó.* A mozgásos tevékenység közben az óvónő folyamatosan kommunikál a gyerekekkel. A gyerekek is viselhetnek mackómaszkot vagy mackókitűzőt.

♥ Az óvónő így szól a gyerekekhez: *Most énekelek egy dalt a mackóról, és megmutatom, mit tesz a mackó.* Az óvónő elénekeli a dalt, és a szöveget mozgással kíséri.

♥ A gyerekek mackómaszkot kapnak (vagy mackókitűzőt), az óvónő énekel, megfelelő mozdulatokat végez, a gyerekek utánozzák az óvónő mozdulatait, és bekapcsolódnak az éneklésbe.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A körben álló gyerekeknek az óvónő mackókitűzőt ad, majd megkérdezi őket: *Ti most mik vagytok?* A gyerekek választól függetlenül az óvónő így folytatja: *Most ti vagytok a mackók, és azt fogjátok csinálni, amit én mondok. Mackók, rakjátok szét a lábatokat! Mackók, emeljétek fel a kezeteiket! Mackók, érintsétek meg a földet! Mackók, ugorjatok! Mackók, forogjatok!* Miután a „mackók“ mindezeket a mozgásokat végigcsinálták, az óvónő a mondatok sorrendjét megváltoztatva, megismétli a játékot.

♥ A fenti tevékenység játékos formában való eljátszásakor az óvónő azokat a gyerekeket, akik nem megfelelően vagy lassan reagálnak, leülteti, de nem zárja ki a körből. Azok a gyerekek a győztesek, akik állva maradnak.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Az óvónő és a gyerekek házat vagy barlangot készítenek a mackónak (pl. az asztal alatt vagy építőkockából). A tevékenység közben az óvónő folyamatosan beszél a gyerekekkel a kontextusnak megfelelően: *Tedd ide a kockát! Hozz egy másik kockát! Probáljuk meg, hogy befér-e a mackó ebbe a barlangba.* Az óvónő gesztusokkal szemlélteti, amit mond.

♥ A gyerekek a mackók. Amikor az óvónő azt mondja: *Mackók, szaladjatok a házba (barlangba)!*, a gyerekek helyet keresnek maguknak a „házak-

ban“ („barlangokban“). A teremben kijelölt körök (csapdák) vannak, amelyekbe a „mackóknak“ szaladás közben nem szabad belépniük. Aki belép egy ilyen körbe, ott kell maradnia, amíg az óvónő nem mondja neki például: *Te beleestél a csapdába. Ha ki akarsz szabadulni, ugorj egyet! Vagy: Forogj! Vagy: Brummogj!*

Dombon törik a diót

Dom-bon tö-rik a di - ót, a- mott meg a mo-gyo- rót.
Raj - ta - víz - sza!
Tes-sék en-gem meg-be-csül-ni, és a föld-re le - csü-csül-ni, csüccs!

A foglalkozáshoz ajánlott időszaka az őszi.

A foglalkozás megvalósításához javasolt kellékek:

- egy-egy kosárka dió és mogyoró
- diótörő

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek; az óvónő a gyerekek elé teszi a dióval teli kosarat, és azt mondja: *Szedjük ki a diót a kosárból! Segítsetek nekem megtörni a diót! Mindjárt megmutatom, hogyan kell ezt csinálni.* Az óvónő megmutatja a gyerekeknek, hogyan kell diót törni. A gyerekek és az óvónő törik a diót, és beleteszik egy tányérba. Eközben az óvónő a helyzetnek megfelelően beszélget a gyerekekkel; pl. *Van még dió a kosárban, azt is vedd ki, és tedd ide elé! Te még nem vettél diót, vedd a kosárból! Hány diót veszél: egyet vagy kettőt? Vigyázz az ujjadra; így fogd a diótörőt!*

Mindenki tört diót? Te még nem törtél diót, gyere, törjél te is! Ebbe a tányérba tegyétek a diót! Stb. Mondatait gesztusokkal, kellékekkel szemlélteti is.

♥ Amikor már elegendő diót törtek, az óvónő és a gyerekek eszik a diót. Elsőként az óvónő kóstolja meg. Így szól a gyerekekhez: *Veszek egy szem diót, és megkóstolom. Nagyon finom. Ki szeretné megkóstolni? Vegyéél te is! Finom? Ízlik? Stb.*

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek vagy állnak. Az óvónő a gyerekek elé teszi a dióval és mogyoróval teli kosarat, majd hol az egyik kosárra, hol a másik kosárra mutatva így szól: *Aki diót akar, vegyen ebből a kosárból! Aki mogyorót kér, vegye ki ebből a kosárból!*

♥ Minden gyerek kezében van dió vagy mogyoró. Az óvónő és a gyerekek körbe járnak, énekelik a dalt, és ökölütögetéssel utánozzák a dió- és mogyorótörést. *A rajta – vissza* résznél megfordulnak és ellentétes irányba haladnak, és a dal végén leülnek a földre. Ezt háromszor megismétlik.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

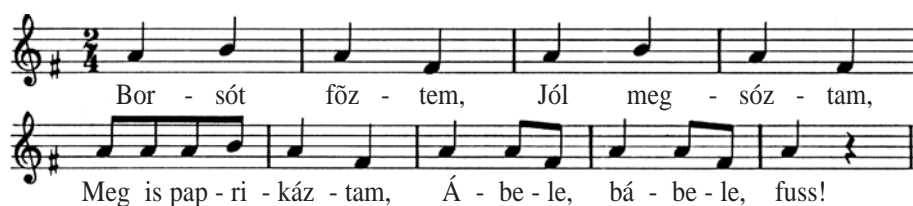
♥ Az óvónő és a gyerekek körben állnak. Az óvónő a gyerekek elé tesz egy kosarat, amelyben dió és mogyoró található, majd egyenként megkérdezi a gyerekeket: *Te mit kérsz, diót vagy mogyorót?* Miután a gyerek megmodja, mit kér, kiveheti a kosárból.

♥ Néhány gyereknek (vagy minden gyereknek) van a kezében dió vagy mogyoró. A gyerekek egyszer-kétszer eljátsszák az énekes-mozgásos játékot.

A nyelvi tapasztalatok további bővítése

♥ Az óvónő megfelelő mozdulatokkal bemutatja az *Így törik a diót: kop, kop* kezdetű mondókát, majd ezt kiszámolóként elmondják a gyerekek.

Borsót főztem

Bor - sót főz - tem, Jól meg - sóz - tam,
Meg is pap - ri - káz - tam, Á - be - le, bá - be - le, fuss!

A foglalkozáshoz ajánlott kellékek:

- só, pirospaprika, borsó, kis tálak (játékszerek), lábas vagy fazék
- kötény
- illusztráció: egy gyerek (kötényben) a tűzhely mellett áll, kezében fakanál, a tűzhelyen egy fazék

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő hoz egy kosár hüvelyes borsót, és így szól a gyerekekhez: *A piacon voltam. Borsót vettem. Itt van a kosárban. Mit gondoltok, mit kell vele tenni? Ki kell fejteni a borsót. Mindjárt hozzálátok. Az óvónő megtisztít néhány hüvely borsót, majd megkérdezi a gyerekektől: Akartok nekem segíteni? Azzal sorban szólítja a gyerekeket, mondja és mutatja nekik, hogyan kell fejteni a borsót, közben ad nekik belőle, hogy ők is fejthessék. A megtisztított borsót belerakják 4-5 kis tálkába.*

♥ Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Ki kér borsót?* Vagy a gyerekek kiszámolókkal kiválasztják azokat a pajtásokat, akik kapnak egy-egy tál borsót. Az óvónő kiosztotja a tálakat, majd megkérdezi a gyerekektől: *Kik kaptak borsót?* A gyerekek megnevezik azokat a pajtásokat, akik borsót kaptak, az óvónő pedig egyenként megkéri őket, pl. *Jovica, add oda a borsót Igornak!* Stb. Az óvónő elvárja a gyerekektől, hogy használják az udvariasság nyelvi formáit: tessék – köszönöm.

♥ Az óvónő egyenként megkéri a gyerekeket, hogy a kis tálakból öntsék át a borsót az edénybe.

♥ Másnap az óvónő felmutatja a főzést ábrázoló illusztrációt, és azt kérdezi: *Mit gondoltok, mit főz ez a kis szakács (szakácsnő)? Én azt gondolom, hogy borsót főz. Azután leteszi a képet, és előhossa azt az edényt, amelybe*

előző nap rakták a borsót, és azt mondja: *Itt van a borsó, amit tegnap kifejtettünk. Ki is fejtette velem a borsót?* Itt egy kis szünetet tart, várja, hogy a gyerekek jelentkezzenek. *Főzzünk mi is, mint ez a kis szakács!* Közben újra felmutatja az illusztrációt, majd folytatja: *Ha borsót akarunk főzni, a borsót előbb meg kell sózni, meg is kell paprikázni. Itt a só. Megsózom a borsót. Itt a paprika. Meg is paprikázom a borsót.* Azután a gyerekek is sóznak, paprikáznak, és megkóstolják a sót és a paprikát. Munka közben az óvónő folyamatosan beszélget a gyerekekkel.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő a gyerekek elé teszi az edényt, amelyben borsó van, és megkérdezi: *Főzzünk borsót?* A gyerekek igenlő válasza után, az óvónő tovább kérdezi: *De előbb mit csinálunk?* Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő válaszol: *A borsót megsózzuk és megpaprikázzuk. Sózzuk meg és paprikázzuk meg!* Az óvónő biztatja a gyerekeket, hogy mímeljék a szózást és paprikázást, majd elénekeli a dalt.

♥ Az óvónő még kétszer-háromszor elénekeli a dalt, és arra ösztönzi a gyerekeket, hogy énekeljenek vele.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Az óvónő kötényben és fakanállal a kezében a gyerekekkel együtt énekli a dalt, miközben mindannyian a helyzetnek megfelelően cselekednek.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ A gyerekek főzőcskét játszanak.

♥ A gyerekek mákoskalácsot kóstolgatnak. Az óvónő felhívja a gyerekek figyelmét a kalácsban levő mákra, majd ütemes ökölütögetéssel bemutatja a *Töröm, töröm a mákot* c. mondókát, és biztatja a gyerekeket, hogy vele együtt mondják a mondókát. Azután a mondókával járó játékos tevékenységet is bemutatja.

Bársony ibolyácska

Bár-sony i - bo - lyács - ka, u - gorj a Du - ná - ba
(Ti - szá - ba)!

Tá-maszd meg ol - da - lad két a - rany pál - cá - val!

Fé - süil - köd - jél, mo - sa - kod - jál,

Va - la - ki - nek kö - té - nyé - be meg is tö - rül - köz - zél!

A tevékenységhez javasolt időszak a tavasz.

A foglalkozáshoz javasolt kellékek:

- egy-egy csokor ibolya, nárcisz, jácint, egyéb tavaszi virág
- a gyerekek számával megegyező számú kártya, kép, amelyek ibolyát, nárciszt, jácintot vagy egyéb tavaszi virágot ábrázolnak
- néhány ibolyajelmez vagy -fejdísz
- babák, fésűk
- játékpénz

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A tavaszi séták alkalmával az óvónő megmutatja a folyót.

♥ Az óvónő néhány gyereknek babát és fésűt oszt ki, közben azt mondja: *Ki kéri ezt a babát?, vagy: Fogd a babát, tessék! Nézd milyen kócos a baba, fésüld meg! Itt a fésű, fésüld meg a baba haját!* Ezután így szól: *Most mindannyian fésülködjünk meg!*

♥ Ha lehetőség van rá, az óvónő a fürdőszobában szervezi a tevékenységet: a gyerekek megmossák a kezüket, az arcukat, majd megtörölköznek. Ha nincs rá lehetőség, akkor a gyerekek a babákat „mosdatják“, vagy pedig mímelik a mosdást, törölközést.

♥ Az óvónő előtt egy-egy csokor ibolya, nárcisz és jácint van. Megszagolja az ibolyacsokrot, és azt mondja: *Hm, kellemes illata van az ibolyának. Ki szeretné megszagolni az ibolyát? Vagy: Szagold meg! Jó illata*

van? Néhány gyerek (vagy minden gyerek) megszagolja az ibolyát, majd a nárciszt és a jácintot is.

♥ Az óvónő néhány szál ibolyát, nárciszt és jácintot tart a kezében. Felmutat egy ibolyát, és megkérdezi: *Ki kéri az ibolyát?* Vagy azt mondja: *Tessék, tiéd ez a szép ibolya.* Ad néhány gyereknek ibolyát, majd hasonló módon elosztja a nárciszt és a jácintot is.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ 8-10 gyerek vagy minden gyerek tart a kezében egy szál virágot. Előtűnk egy üres váza. Az óvónő ezekkel a szavakkal fordul a gyerekekhez: *Akinek ibolya van a kezében, az mutassa fel!* Miután a gyerekek felmutták az ibolyát, az óvónő így szól: *Hozzátok ide az ibolyát, és tegyétek a vázába!* Hasonlóan jár el a nárcisz és a jácint esetében is.

♥ Az óvónő kétszer-háromszor elénekli a dalt, és a helyzetnek megfelelő mozdulatokkal kíséri az éneket, a gyerekeket pedig a mozdulatok utánzására, majd az éneklésre is biztatja.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ Minden gyerek kap egy virágot ábrázoló kártyát. Az óvónő megkéri őket, hogy rejtsék el a hátuk mögé, majd így szól: *Akinek ibolyás kártyája van, mutassa meg! Akinek nárciszos kártyája van, mutassa meg! Akinek jácintos kártyája van, mutassa meg!* Ezután minden gyerek egyenként visszaadja a kártyáját az óvónő kérésére: *Hozd ide a jácintot!* Vagy: *Tedd ide az ibolyát!* Stb. Ezután kiszámolóval választanak egy gyereket, aki vezeti a *Mi hiányzik?* elnevezésű játékot.

♥ Az óvónő egy kiszámolóval kiválasztott gyerek fejére tesz egy ibolya-fejdíszet, és azt mondja: *Most ő az ibolya, azaz ibolyácska. Elénekeljük el neki a bársony ibolyácskáról szóló dalt!* Ezt az óvónő többször is megismételheti más-más gyerekekkel, vagy a kör közepébe állított 3-4 „ibolyácskával“, akik a dalt megfelelő mozdulatokkal kísérik. Amikor az utolsó sorhoz érnek, a körben levő gyerekek a törölközést utánozva kiválasztják a következő „ibolyácskákat“.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Játékos árusítási és vásárlási tevékenység a virágárusnál témára.

Nyuszi ül a fűben

Nyu - szi ül a fű - ben, Szé - pen szun - di - kál - gat.
 Nyu - szi, ta - lán be - teg vagy, Hogy már nem is u - gor - hatsz?
 Nyu - szi hopp, nyu - szi hopp! Már is e - gyet meg - fo - gott.

A foglalkozáshoz javasolt kellékek:

- erdei állatokat ábrázoló képek, kártyák, jelvények
- játékszerek: nyuszi, mackó
- nyusziálarc vagy -fejdísz
- jól látható helyen levő szemléltető kép: nyuszi ül a fűben

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ Az óvónő felmutatja a mackót és azt kérdezi: *Ki kéri a mackót?* Ha senki se kéri a mackót, az óvónő átnyújtja egy gyereknek, s azt mondja neki: *Tessék, fogd a mackót, tapogasd meg, milyen jó puha bundája van.* Ezután megkéri a gyereket, hogy adja át a mackót a társának (akit az óvónő megnevez). Ha a gyerek nem érti, hogy mit kér tőle az óvónő, segít neki. Hasonló játékos tevékenység következik a nyuszival és más, rendelkezésünkre álló erdei állatjátékokkal. Közben az óvónő buzdítja a gyerekeket, hogy símogassák meg a nyuszit, a mackót, vagy húzzák meg a nyuszi fülét, stb.

♥ Az óvónő kiszólít egy gyereket, aki mackót tart a kezében: *Gyere ide, hozd ide a mackót! Mutasd fel a mackót!* Ezután utasítja a gyerekeket, hogy brummogjanak és mozogjanak, mint a mackó. Ha a gyerekek már ismerik a *Mackó, mackó, ugorjál!* kezdetű énekes körjátékot, akkor az óvónő biztatására eléneklik.

A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ 6-8 gyerek vagy minden gyerek mackó, nyuszi vagy más erdei állatjátékot (amelyek már szerepeltek a magyar nyelvű foglalkozásokon) vagy állatot ábrázoló kártyát tart a kezében, amelyet maguk választottak ki az óvónő által felkinált játékokból vagy kártyák közül. Az óvónő

egyenként azt kérdezi a gyerekektől: *Te mit választottál?* Ha a gyerek nem tud rögtön válaszolni, az óvónő úgy segíthet neki, hogy kérdését kibővíti, például: *Te mit választottál, nyuszit vagy rókát?* Vagy: *Neked mi van a kezében, nyuszi vagy medve?* Ha a gyerek az ilyen kérdésre sem felel, az óvónő segítségül hív egy másik gyereket. Folytatásként az óvónő kérésére és segítségével a gyerekek cserélgethetik a játékokat vagy kártyákat.

♥ Az óvónő azt a gyereket szólítja ki, aki nyuszit tart a kezében : *Gyere ide, hozd ide a nyuszit! Mutasd fel a nyuszit!* Miután a gyerek felmutatta a nyuszit, az óvónő ezekkel a szavakkal fordul a gyerekekhez: *Hogy ugrál a nyuszi?* Ha a gyerekek közül senki sem reagál, az óvónő bemutatja a mozgulatot, majd azt mondja: *Most mindannyian nyuszik vagyunk, ugrálunk, mint a nyuszi. Most fussunk olyan gyorsan, mint a nyuszi! Elfáradt a nyuszi, üljünk le. Szundikál a nyuszi, csss, pszt, szundikál a nyuszi. Szundikáljunk mi is!* Amíg a gyerekek utánozzák a szundikálást, az óvónő elénekli a *Nyuszi ül a fűben kezdetű dalt.*

♥ Az óvónő felszólítja a gyerekeket, hogy ne szundikáljanak tovább, majd felölti a nyusziálarcot, vagy felteszi a fejdísz, és azt kérdezi: *Tudjátok-e, ki vagyok én?* A gyerekek reagálásától függetlenül, az óvónő így szól: *Én vagyok a nyuszi.* Ezután a kör közepére megy, énekli a *Nyuszi ül a fűben* c. dalt, és utánzó mozgással követi a dal szövegét. A dal végén megérint egy gyereket, és azt mondja neki: *Most te leszel a nyuszi.* A kiválasztott gyerek a kör közepén leguggol, és utánozza a szundikálást, közben a gyerekek az óvónővel együtt kézenfogva körbejárnak, és megkísérlik az óvónővel együtt énekelni a dalt. A kör közepén guggoló „nyuszi“ pedig egy új „nyuszit“ választ. A körjátékot kétszer-háromszor megismétlik.

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A gyerekek legalább háromszor-négyszer megismétlik a körjátékot.

♥ Az óvónő és a gyerekek kijelölnek 2-3 házat a nyuszik részére. Kiszámolóval kiolvasnak egy gyereket, ő lesz a róka, a többi gyerek nyuszi. Amikor a róka elkiáltja magát: *Nyuszik, ki a házból!*, a nyuszik házat cserélnek, és igyekeznek, hogy a róka ne fogja meg őket. Akit a róka elkap, szintén róka lesz, s így egyre szaporodnak a rókák, illetve fogynak a nyuszik.

A nyelvi tapasztalatok bővítésének lehetőségei

♥ Nyusziról szóló mese.

Bújj, bújj, zöld ág

Bújj, bújj, zöld ág, zöld le - ve - lecs - ke!
 Nyit - va van az a - rany - ka - pu, csak búj - ja - tok raj - ta!
 Raj - ta, raj - ta! Le - sza - kadt a paj - ta,
 Le - sza - kadt a paj - ta, benn ma - radt a macs - ka.

A foglalkozáshoz javasolt időszak a tavasz

A foglalkozáshoz ajánlott kellékek:

- néhány leveles ág
- fejdíszek
- „az aranykapu“ illusztráció
- zöld színű papírból készült levélformák

A nyelvi tapasztalatok szerzése

♥ A tavaszi sétáknak szinte rendszeres velejárója az ébredő és fokozatosan megújuló természet megfigyelése. Az óvoda udvarán, a parkban, a játszótéren az óvónő irányításával a gyerekek figyelemmel kísérik az első levelek megjelenését, majd a lombosodó fákat, bokrokat, a virágzó és zöldellő természetet.

♥ Az óvoda környékén tett séták és a kinti tevékenységek megfelelő alkalmat nyújtanak arra is, hogy az óvónő – kihasználva a helyzet nyújtotta lehetőségeket – a gyerekekkel való párbeszédben nyelvi tapasztalatokhoz juttassa a gyerekeket a kapu rendeltetéséről. Például a gyerekek és az óvónő sétálni mennek; az óvónő megkér egy gyereket: *Nyisd ki a kaput!* Vagy, miután mindenki elhagyta az épületet, az óvónő megkér egy gyereket: *Csukd be a kaput!* Vagy az óvónő azt mondja az udvaron: *Itt sorakozunk a kapu előtt!*

♥ Ha nincs lehetőség rá, hogy a gyerekek a közvetlen környezetben magyar nyelven szerezzenek tapasztalatokat a kapuról és rendeltetéséről, akkor képek, illusztrációk segítségével tehetik meg.

♥ A gyerekek körbeülnek, a kör közepén néhány hosszabb leveles ág. Az óvónő elvesz egy ágat, és így szól: *Nézzétek, milyen sok szép zöld levél van ezen az ágon! Megmutatom, mit lehet készíteni ezekből a zöld ágakból. Kört lehet készíteni. Szeretnétek kipróbálni ti is? Ki kér zöld ágat? Tessék, vedd el az ágat, készíts kört úgy,*

ahogyan én. Mit készíthetünk még? A zöld ágból készíthetünk kaput is. Megmutatom, hogyan. Az óvónő felszólít egy gyereket, aki megfogja az ág egyik végét, a másik végét tartja az óvónő, majd meghajlítja az ágat. Az óvónő azt mondja: Íme, itt a kapu. Ki szeretne kaput tartani a zöld ágból? Az óvónő kiszólít két gyereket, most ők tartják a kaput. Az óvónő biztatja a gyerekeket: Gyertek, bújjunk át a kapun!

♥ A gyerekek körbeülnek, az óvónő egy arany kaput ábrázoló képet tesz a kör közepére. Egy kosárkában zöld színű kartonból készített levelek vannak. Az óvónő így szól a gyerekekhez, miközben a képre és a levelekre mutat: *Segítsetek nekem feldíszíteni zöld levelekkel ezt az aranykaput! Ki szeretne segíteni? Ki kér zöld levelet? Tessék, fogd a zöld levelet, és tedd a kapuhoz, ide!* Ezután az óvónő egyenként megszólít néhány gyereket, például: *Milica, te is kérsz zöld levelet? Itt van, vedd el, és tedd Igor levele mellé! Nikola, te hány levelet kérsz – egyet vagy kettőt? Vedd el, és tedd Milica levele mellé!*

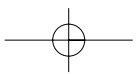
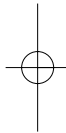
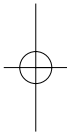
A nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ A gyerekek párosan szembe állnak egymással, és karjukat felemelve kaput csinálnak. Az óvónő vezényszavára hol „kinyíjtják“, hol „becsukják“ a kaput, azaz felemelik vagy leengedik karjukat. Ezt a tevékenységet figyelemösszpontosító játékként is lehet játszani, mégpedig úgy, hogy azok a gyerekek, akik lassabban vagy nem megfelelően reagálnak az óvónő vezényszavára, kiesnek a játékból.

♥ Az egyik pár kaput tart – például az, aki leggyorsabban mozdul az óvónő vezényszavára, vagy akit kiszámolóval választottak ki – a többi gyerek pedig átbújik alatta. Az óvónő éneklí a dalt és biztatja a gyerekeket, hogy ők is énekeljenek. A dal végén a gyerekek leengedik a kezüket, s az óvónő azt mondja: *Most zárva van a kapu. Annak a gyereknek, aki „be van zárva“, csinálnia vagy mondania kell valamit, hogy „kiszabaduljon“, azaz teljesítenie kell az óvónő által kitűzött feladatot.*

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A *Bújj, bújj, zöld ág* c. énekes körjáték gyakori alkalmazása. Ez az énekes körjáték alkalmat nyújt az óvónőnek, hogy megtudja, melyik gyerek milyen szintet ért el a magyar nyelvű kommunikációs készségek elsajátításában, illetve arra is, hogy az óvónő személyre szabott feladatokat adjon a gyerekeknek. Például az a gyerek, aki a magyar nyelvű kommunikációs készségek elsajátításának kezdeti fokán áll, olyan feladatot kapjon, amelyben mozgással kell valamit megmutatnia (ugrálni, tapsolni stb); az a gyerek pedig, aki e készségek elsajátításában már előbbre jutott, mondhat egy versikét, vagy felelhet az óvónő kérdésére.

Mesék

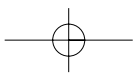
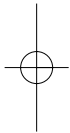
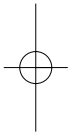
Útmutató a mese interaktív meséléséhez

A mókusok és a farkas

Mese az eltévedt kisverébről

Janika a világűrben

Rosszsont Gyuszi nyuszi

Útmutató az interaktív meséléshez

♥ Interaktív mesélésre az óvónő/tanító olyan mesét válasszon, amelynek a tartalma nem túl bonyolult, de ugyanakkor érdekes és kissé izgalmas is, felkelti a gyerekek érdeklődését, ébren tartja figyelmüket. A mesélés hat képből álló képsorozat segítségével történik. A képeknek esztétikusnak és a gyerekek számára érthetőeknek kell lenniük.

♥ Az óvónő/tanító a nyelvi tapasztalatok szerzésére és alkalmazására irányuló tevékenységek során felkészíti a gyerekeket az interaktív mesélésre. Mielőtt sor kerülne rá, az óvónő/tanító és a gyerekek eljátszanak egy vagy több énekes körjátékot, vagy elmondanak néhány olyan mondókát, amelyek tematikailag összefüggnek a mesével.

♥ A meséléshez az óvónő/tanító és a gyerekek körbeülnek. Az óvónő/tanító úgy helyezi el a képet a kör közepén, hogy minden gyerek jól láthassa. Amikor megmutat egy képet, kérdéseket tesz fel a képen látható személyekkel, állatokkal, jelenségekkel stb. kapcsolatban. Ezekre a gyerekek válaszolhatnak. A magyar nyelvi kommunikációs készségek elsajátításában kezdeti fokon álló gyerekeknek alkalmuk nyílik arra, hogy nem verbális formában közöljék válaszaikat, azaz mutathatnak valamit a képen, vagy mozdulatokkal, hangutánzással válaszolhatnak. Azok a gyerekek, akik a magyar nyelv elsajátításában már előbbre jutottak, szóban is válaszolhatnak az óvónő/tanító kérdésére.

♥ A mesélés során az óvónő/tanító, miután megmutatta a képet, emlékeztetheti a gyerekeket azokra a már ismert mondókákra, dalokra, énekes körjátékokra, amelyek összefüggnek a képen látható jelenettel, vagy elvárja, hogy a gyerekek maguktól kezdjenek el énekelni.

♥ Az óvónő/tanító nem követeli meg a gyerekektől, hogy megismételjék azt, amit ő mond.

♥ A mese bemutatását követő két-három napon a gyerekek újból aktívan részt vesznek a mese feldolgozásában. Az óvónő/tanító belátása szerint és a gyerekek érdeklődésétől függően a következő hetekben az interaktív mesélés megismételhető.

A mókusok és a farkas

A foglalkozáshoz ajánlott kellékek:

- 6 képből álló sorozat
- kártyák vagy síkbábok, amelyek erdei és háziállatokat ábrázolnak: mókust, rókát, medvét, nyuszt, farkast, kutyát, macskát, lovat stb.
- egy kosár dió és mogyoró
- képeskönyv állatokról
- mókusmaszk

Bevezető tevékenységek: új nyelvi tapasztalatok szerzése és a már megszerzett tapasztalatok alkalmazása és megerősítése

♥ A gyerekek már korábban megismertek néhány erdei és háziállatot, ismernek már egy-egy róluk szóló énekes-mozgásos körjátékot, mondókát, pl. *Mókuska, mókuska felmászott a fára*. Ugyancsak ismerik a mogyorót és a diót, valamint a velük kapcsolatos énekes-mozgásos körjátékokat, kiszámolókat, pl. *Dombon törik a diót, Így törik a diót*. Az erdei állatok közül azonban még nem ismerik a farkast. Az óvónő olyan játékos foglalkozásokat szervez, amelyek valami módon fűződnek a mesében előforduló helyzetekhez, szereplőkhöz.

♥ A gyerekek az óvónő segítségével megkeresik a már ismert állatokat. Az óvónő megkérdezheti a gyerekeket: *Ki szeretné megkeresni a medvét?* Vagy azt mondja: *Keresd meg a rókát!* Az állatos képeskönyv nézegetése közben sor kerül a farkasra is, amellyel a gyerekek az eddigi magyar nyelvű tevékenységek során még nem találkoztak. Ezért az óvónő így szól a gyerekekhez, miközben a farkas képére mutat: *Nézzétek, itt a farkas! A farkas mérges tud lenni, a farkas vicсорog. Most legyünk mindannyian farkasok! Legyünk mérges farkasok, vicсорogjunk! Most szaladjunk gyorsan mint a farkasok! Szaladjunk gyorsan, még gyorsabban! Nagyon fáradtak vagyunk, kimerültünk. Hû, de fáradtak a farkasok. Pihenjünk!* Az óvónő folyamatosan kommunikál a gyerekekkel, amit mond, azt mozgással, mozdulatokkal, arcjátékkal szemlélteti, és ösztönzi a gyerekeket a játékos tevékenységben való részvételre.

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeülnek vagy -állnak, a kör közepén az óvónő előtt erdei állatokat ábrázoló kártyák vannak. Az óvónő szétosztja a kártyákat, miközben folyamatosan beszélget a gyerekekkel, pl. *Ki szeretne mókust? Tessék, fogd meg a mókust! Ki kéri a farkast? Fogd a rókát!*

♥ Miután minden gyerek vett egy kártyát, az óvónő így szól: *Most mindenki tegye a kártyát a háta mögé!* Ezután az óvónő felmutatja a farkast, és azt mondja: *Akinek farkas van a kártyáján, az mutassa meg!* Így folytatódik tovább a játék mindegyik kártyával.

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a mókusmaszkot és azt mondja: *Számoljuk ki, ki lesz a mókus!* Egy már ismert mondókával vagy kiszámolóval a gyerekek kiválasztják a mókust, aki a kör közepére megy. A gyerekek eléneklik a már ismert dalt (*Mókuska, mókuska, felszaladt a fára*). Akit a mókus kiválaszt, az lesz az új mókus.

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeülnek, az óvónő/tanító a dióval és mogyoróval teli kosarat az egyik gyerek felé nyújtva azt mondja: *Vegyél két szem diót vagy mogyorót, aztán add tovább a kosarat a melletted ülő gyerekeknek!* Amíg a gyerekek körbe adják a kosarat, és kiveszik a diót vagy mogyorót, az óvónő folyamatosan beszélget a gyerekekkel, pl. *Te mit veszel ki a kosárból, diót vagy mogyorót? Mivel a gyerekeknek már korábban is volt alkalmuk a dióval és mogyoróval használatos magyar nyelvi tapasztalatok szerzésére, el lehet tőlük várni, hogy magyarul válaszoljanak a kérdésre. Ha a gyerek nem felel, vagy szerb nyelven válaszol, az óvónő megmondja, mit vegyen ki kosárból. Amikor már minden gyerek tart a kezében diót vagy mogyorót, az óvónő így szól a gyerekekhez: *Álljunk fel, és énekeljük az Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró című dalt (vagy a Dombon török a diót című dalt).* A gyerekek énekelnek, körbejárnak, közben ritmikusan egymáshoz ütögetik a diót vagy mogyorót.*

A mese interaktív elmesélése: a nyelvi tapasztalatok alkalmazása

♥ Az óvónő és a gyerekek körbeülnek, az óvónő egy mogyorót tart a kezében, és azt kérdezi: *Mit gondoltok, melyik állat szereti a mogyorót?* Ha a gyerekek nem válaszolnak, megmutatja a mókus képét, és azt mondja: *A mókus szereti a mogyorót. Nézzük, mit történt a mókusokkal mogyorószedés közben!*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **első képet**, amelyen a következő látható:

① Egyszerű, de hangulatosan berendezett ebédlő, nagy ablakkal, amelyen besüt a nap. Mókus anyuka kosarat tart a kezében, mellette áll a kismókus.

❶ Az óvónő elkezdi mesélni: *Szép, napos idő van. A kismókus azt mondja az anyukájának: Anyu, éhes vagyok! Az óvónő így szól a gyerekekhez: Ti is éhesek vagytok? Én éhes vagyok. Mit csinálunk, amikor éhesek vagyunk? Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő mozdulatokkal mutatja az evést, és azt mondja: *Eszünk*. Az óvónő biztatja a gyerekeket, ők is mutassák meg hogyan esznek, és aztán folytatja a mesét: *Mókus anyuka így szól a kismókushoz: Ha éhes vagy, menjünk, szedjük meggyorót!**

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **második képet**, amelyen a következő látható:

② Erdő, az előtérben nagy mogyorófa. A fa alatt mókus anyuka kosárral a kezében, mellette a kismókus.

❷ Az óvónő a mókus anyukára, majd a kismókusra mutatva így szól a gyerekekhez: *Kik ezek?* Ha a gyerekek nem felelnek, vagy szerbül válaszolnak az óvónő azt mondja: *A mókus anyuka és a kis mókus*. Majd folytatja: *Hol vannak a mókusok?* Ha a gyerekek nem felelnek, vagy szerbül válaszolnak, az óvónő mondja: *Az erdőben. A mókusok az erdőben vannak*. Majd folytatja a mesét: *Mókus anyuka kosarat tart a kezében., ebbe szedik majd a mogyorót. A kismókus a nagy mogyorófára mutat és azt mondja: „Nézd, anyu, milyen sok mogyoró van ezen a mogyorófán!” Mókus anyuka azt mondja: „Ez nagyszerű! Rajta! Mász fel a fára!” Az óvónő így szól a gyerekekhez: *Legyünk mi is kismókusok, és mászunk fel a fára! Magas a fa, mászunk, mászunk!* Az óvónő és a gyerekek utánozzák a fáramászás mozdulatait, és eléneklik a *Mókuska, mókuska, felszaladt a fára* című dalt.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **harmadik képet**, amelyen a következő látható:

③ A kismókus fenn van a mogyorófán, dobálja a földre a mogyorót. Mókus anyuka a fa alatt kosárba gyűjti a lehullott mogyorót. Nem messze, egy fa mögöl leselkedik a farkas.

❸ Az óvónő a következő kérdésekkel fordul a gyerekekhez: *Hol van a kismókus? Mit csinál a kismókus?* Ha a gyerekek nem, vagy pedig szerbül felelnek, akkor az óvónő válaszol, majd folytatja: *A kismókus nagyon örül a sok mogyorónak, örömeiben énekel*. Az óvónő biztatja a gyerekeket, hogy ők is énekeljenek örömükben, pl. *Ha boldog vagy*

című dalt (lehet anyanyelvi vagy angol nyelvű változatban is). Aztán újabb kérdésekkel fordul az óvónő a gyerekekhez: *Hol van mókus anyuka? Mit csinál mókus anyuka?* Ha a gyerekek nem, vagy csak szerbül felelnek, az óvónő mondja a választ, majd folytatja: *Nézzétek! Egyszer csak megjelenik a farkas. Egy fa mögül figyel a mókusokat. A farkas éhes. Az óvónő megkérdezi a gyerekeket: Mit csinálunk, amikor éhesek vagyunk?* Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő mozdulatokkal mutatja az evést, és azt mondja: *Eszünk.* Az óvónő biztatja a gyerekeket, hogy ők is mutassák, hogyan esznek, és aztán folytatja a mesét: *Az éhes farkas meg akarja enni a mókusokat.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **negyedik képet**, amelyen a következő látható:

④ A farkas kergeti a mókusokat.

④ Az óvónő a következő kérdésekkel fordul a gyerekekhez: *Mit csinál a farkas? Mit csinálnak a mókusok?* Ha a gyerekek nem felelnek, vagy szerbül felelnek, az óvónő válaszol, majd folytatja: *A mókusok nagyon gyorsan szaladnak. Mit gondoltok, megfogta a farkas a mókusokat? Néhány pillatig az óvónő várja a gyerekek választát, és rögtön utána a soron következő képet mutatja a gyerekeknek.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **ötödik képet**, amelyen a következő látható:

⑤ A mókusok kergetésétől kifáradt farkas megáll. A mókusok jóval a farkas előtt futnak.

⑤ Az óvónő folytatja a mesét: *Nézzétek a farkast! A farkas elfáradt. Azt mondja: „Hû, de fáradt vagyok. Ezek a mókusok olyan gyorsan szaladnak, hogy nem sikerült megfognom őket.“*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **hatodik képet**, amelyen a következő látható:

⑥ A farkas elesett a kimerültségtől. Valamivel messzebb a mókusok nevetnek.

⑥ Az óvónő kérdezi a gyerekektől: *Megfogta-e a farkas a mókusokat? Miután a gyerekek nemmel feleltek, az óvónő azt kérdezi: Miért nem sikerült a farkasnak megfognia a mókusokat?* Ha a gyerekek nem felelnek

vagy szerbül válaszolnak, az óvónő felel, majd folytatja: *A mókusok nagyon örülnek és nevetnek, ha, ha, ha! Nevessünk mi is!*

A nyelvi tapasztalatok megerősítése

♥ A gyerekek két csapatot alkotnak, és ezért két körben ülnek. Az egyik kör közepére az óvónő egy erdőt ábrázoló képet helyez, a másik kör közepére pedig olyan képet, amelyen udvar látható. Kezében erdei és háziállatokat ábrázoló kártyákat tart. Az óvónő hol az egyik, hol a másik csapathoz tartozó gyerekekhez szól: *Te mit kérsz?* Ha az erdőt ábrázoló kép körül ülő gyerek a mókust választja, akkor ezt a képet az erdőt ábrázoló képre teszi, ha pedig a kutyát választja, akkor ezt képet az óvónő a másik csapatnak adja, hogy az udvart ábrázoló képre tegyék. Győztes az a csapat, amelyiknek több állata van.

♥ Az óvónő vagy pedig egy kiszámoló segítségével kiválasztott gyerek mondja meg, hogy mit csináljanak a többiek, pl. *Szaladjatok, feküdjetek le, mászatok fel a fára, egyetek, szedjete diót!*, stb.

Mese az eltévedt kisverébről

A foglalkozáshoz szükséges kellékek:

- 6 képből álló sorozat
- kártyák vagy síkbábok, amelyek madarakat és háziállatokat ábrázolnak: verebet, baglyot, harkályt, kakast, tyúkot, kacsát stb.
- fejdíszek vagy maszkok (bagoly, kecske, veréb)
- képeskönyvek madarokról, háziállatokról

Bevezető tevékenységek: a már megszerzett nyelvi tapasztalatok fel-elevenítése, alkalmazása, megerősítése

♥ A gyerekek már korábban találkoztak néhány madárral (bagoly, veréb, harkály), háziállattal (kakas, tyúk, kacska). Ismernek már néhány énekes körjátékot, mondókát ezekről az állatokról. Pl. *Baglyocska hunyorog, Kis kacska fürdik, Erre kakas, erre tyúk.*

♥ Az óvónő olyan játékos tevékenységeket szervez, amelyek valami módon fűződnek a mesében előforduló helyzetekhez, szereplőkhöz.

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek, és madarakat ábrázoló képeskönyveket vagy nagyobb képet (plakátot) nézegetnek. Az óvónő segítségével megkeresik a már ismert madarakat. Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Ki szeretné megkeresni a baglyot? Vagy: Keresd meg a verebet (harkályt)! Ezután megkérdezi: Mit mond a bagoly? Uhúú-hu, uhúú-hu. Most mindenki bagoly, huhogjunk úgy, mint a bagoly! Hogyan ül, hogyan kuporog a bagoly? Mutassuk meg, kuporogjunk úgy, mint a bagoly és hunyorogjunk! Az óvónő felteszi a verébmazskot vagy fejdíszet, páros lábbal szökdel, és közben utánozza a veréb hangját, majd megkérdezi: *Ki vagyok én?* Ha a gyerekek nem válaszolnak, az óvónő elkezdi énekelni a már ismert dalt, biztatja a gyerekeket, hogy ők is énekeljenek, és amikor befejezi a dalt, újból megkérdezi: *Ki vagyok én? Most legyen mindenki veréb! Ugráljunk és csiripeljünk, mint a verebek!* Ezután énekelni kezdenek egy már ismert dalt, miközben tovább szökdécselnek.*

♥ Az óvónő így szól a gyerekekhez, és mozdulatokkal vagy hangutánzással szemlélteti amit mond): *Kisverebek! Fúj a szél, nagyon fúj a szél, esik az eső, szakad az eső, hideg van, brrr! Kisverebek, keressetek búvóhelyet! Gyorsan bújjatok el az eső és szél elől!* A gyerekek elbújnak az asztalok, padok, székek alá.

♥ Az óvónő átnyújtja egy gyereknek a madaras képeket tartalmazó kosarat, és azt kérdezi: *Te melyik madarat kéred? A verebet vagy a baglyot?* Ha a gyerek nem válaszol, az óvónő megmutatja a két madaras kártyát, és újból felteszi a kérdést. Miután a gyerek válaszolt, és elvette a kártyát, átadja a kosarat a mellette ülő/álló gyereknek. Az óvónő több, vagy minden gyerektől megkérdezi: *Te melyik madarat választod, a verebet, a harkályt vagy a baglyot?*

♥ Miután minden gyerek választott kártyát, az óvónő azt mondja: *Akinek harkály kártyája van, kopogjon mint a harkály!* Ezután így folytatja: *Akinek veréb kártyája van, szökdeljen páros lábbal és csiripeljen!* *Akinek bagoly kártyája van, jöjjön ide a kör közepére!* Ezután megfelelő mozdulatok kíséretében elmondják a *Baglyocska hunyorog* kezdetű verset.

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek, a kör közepén az óvónő előtt kártyák vannak, amelyeken kakas, tyúk, kacsa látható. Az óvónő szétosztja a gyerekeknek a kártyákat, miközben folyamatosan beszélget velük. Pl. *Ki kéri a kakast? Ki szeretne kacsát? Tessék, fogd a tyúkot!*

♥ Amikor már minden gyerek vett egy kártyát, az óvónő azt mondja: *Most mindenki rejtse el a háta mögé a kártyát!* Majd így folytatja, anélkül, hogy megmutatná a keresett kártya párját: *Akinek kakas van a kártyáján, mutassa meg!* Ha a gyerekek nem megfelelően reagálnak, az óvónő felmutatja a kakast ábrázoló kártyát, és megismétli: *Akinek kakas van a kártyáján, az mutassa meg!* Így folytatódik a játékos tevékenység mindegyik kártyával.

♥ A tevékenység esetleges folytatása során az óvónő megkérdezheti a gyerekektől például: *Ki tudja megmondani, hogy milyen kártyát tart kezében Szonya? Ki szeretné kitalálni, milyen kártyája van Borisznak?* Ha a gyerekek nem reagálnak, az óvónő által említett gyerekek felmutatják a kártyát.

♥ A tevékenység esetleges folytatásának egy másik változatában az óvónő így szól a gyerekekhez: *Akinek kacsa van a kártyáján, jöjjön ide, a kör közepére!* A kör közepén levő gyerekek kacsafejdíszet kapnak, kiszámolóval pedig választanak egy libapásztort, és eljátsszák a *Kis kacsa fürdik* kezdetű énekes körjátékot.

A mese interaktív elmesélése

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek. A szemléltető táblán (vagy falon) egy fa látható üres fészekkel. Az óvónő mutat a gyerekeknek 3-4 síkbábót, melyek közül egyik a verébmama, a többi pedig a kisveréb. Az

óvónő így szól a gyerekekhez: *Nézzétek, verébmamának három (vagy több) verébfiókája van. Ki kéri a verébmamát? Tessék, vedd el! Hogy repül a veréb? Mutasd meg!* A gyerek (az óvónő segíthet neki) mozgatja a síkbábót. *Ki kéri a kisverebet? Néhány gyerek átveszi a kisveréb síkbábót. Az óvónő így szól: Hogyan csiripel a kisveréb? Csip-csirip. Csiripeljünk mindannyian! Tud-e repülni a kisveréb?* Ha a gyerekek nem reagálnak, az óvónő folytatja: *A kisveréb még nem tud repülni, ül, és azt mondja csip-csirip. Mit gondoltok, hol lakik a verébmama és a három kisveréb?* Ha a gyerekek nem reagálnak, az óvónő rámutat a szemléltető táblán látható fára, és azt mondja: *Ezen a fán van a fészkiük. Itt laknak. Ezután megkéri a gyerekeket, hogy a kezükben levő síkbábót tegyék a fészekbe. Pl. Vidd a verébmamát a fészekbe! Vidd a kisverebet a fészekbe!* Miután a gyerekek a képre rögzítették a síkbábókat, az óvónő így szól hozzájuk: *Az egyik kisveréb egyszer eltévedt. Elmesélem nektek, hogyan történt ez.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **első képet**, melyen a következő látható:

① Fa, a faágon madárfészek néhány verébfiókával és a verébmamával. A kisverebek nyitogatják a csőrüket, a verébmama kukacot tart a csőrében.

① Az óvónő elkezd mesélni: *Ebben a fészekben laknak a kisverebek az anyukájukkal. A kisverebek nyitogatják csőrük, mert nagyon éhesek. Most mi is legyünk kisverebek és nyitogassuk a csőrünket, tátogjunk! A kisverebek éhesek, és azt mondják a verébanyukának: „Anyu, anyu, éhesek vagyunk, enni akarunk!” Segítsünk a kisverebeknek, hívjuk mi is a verébanyukát: „Anyu, anyu, éhesek vagyunk, enni akarunk!” Verébanyuka meghallotta, hogy a kisverebek éhesek, és már repül is a fészekbe, ennivalót hoz a kisverebeknek. Mit hoz a verébanyuka a csőrében?* Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő megmondja: *Kukacot. Emlékeztek-e, hogyan kezdődik a dalocska a verébről?* Ha a gyerekek nem válaszolnak, az óvónő belekezd a dalba, és biztatja a gyerekeket, hogy ők is énekeljenek.

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **második képet**, melyen a következő látható:

② A távolban a verébmama repül a kisverebekkel. Egy kisveréb áll a földön; szárnyai lecsüngenek, sír.

② Az óvónő megkérdezi: *Mit gondoltok, mi történt? Rámutat a verébfiókákat tanító verébanyukára és a kisverebekre, majd folytatja: Verébanyuka tanítja repülni a kisverebeket. Muttassuk meg, hogyan repülnek! Repüljünk mi is!* Ezután az óvónő rámutat a földön álló kisverébre, és síró hangon mondja: *Szegény kisveréb. Ez a kisveréb még nem tud repülni. Itt maradt a földön és sír, hullanak a könnyei. Hogyan sír a kisveréb? Muttassuk meg!* Miután a gyerekek egy kicsit sírdogáltak, az óvónő folytatja: *A kisveréb hívja az anyukáját: „Anyu, anyu, gyere!” Segítsünk a kisverébnek! Hívjuk mi is az anyukát, hangosan, nagyon hangosan!* Miután a gyerekek segítettek a kisverébnek, az óvónő megkérdezi: *Mit gondoltok, hallja-e a verébanyuka, hogy a kisveréb hívja őt?* Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő azt mondja: *Nem hallja, mert messze van.* Közben a távolban látható verébanyukára mutat. Ezután így folytatja: *A kisveréb elindul anyukája keresésére.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **harmadik képet**, melyen a következő látható:

③ Tó, nádas; a kisveréb találkozik a vadkacsával, aki a fészken ül.

③ Az óvónő megkérdezi: *Kivel találkozott a kisveréb? Mit gondoltok, ez a kisveréb anyukája?* Ha a gyerekek nem, vagy pedig szerbül válaszolnak, az óvónő így folytatja a mesélést: *Ez nem a kisveréb anyukája. A kisveréb találkozott a kacsával. Mit mond a kacska?* Ha a gyerekek nem felelnek, az óvónő így folytatja: *Háp, háp, háp. Hápogjunk mi is, mint a kacska!* Miután a gyerekek néhány másodpercig hápogtak, az óvónő megkérdezi: *Mit mond a kisveréb?* Ha a gyerekek nem reagálnak, az óvónő így folytatja: *Csip-csirip, csip-csirip. Csiripeljünk mi is!* Miután a gyerekek néhány másodpercig csiripeltek, az óvónő a vadkacsára mutatva, megkérdezi: *Ki fürdik a tóban?* A gyerekek válasza után az óvónő biztatja a gyerekeket: *Énekeljük el azt a dalt, amelyik a kiskacsáról szól.* Amikor a gyerekek elénekelték a *Kis kacska fürdik* kezdetű dalt, az óvónő így folytatja: *A kisveréb így szólt a kacsához: „Szia! Befogadsz a fészkedbe? Megmelegítesz a szárnyad alatt? Nagyon fázom, brrr, brrr, brrr, nagyon fázom.” Muttassuk mi is, hogyan fázik a kisveréb, brrr, brrr!* Miután a gyerekek néhány másodpercig utánózzák a didergést, az óvónő így folytatja: *A kacska azt mondta: „Befogadlak a fészkembe, megmelegítelek a szárnyam alatt, de mondd, hogy háp, háp, háp.” „De én nem tudok hápogni” –*

modta a kisveréb – „én csak csiripelni tudok, csip-csirip.“ Mit gondoltok, befogadta a kacska a kisverebet? A gyerekek válaszáától függetlenül, az óvónő így folytatja: A kacska nem fogadta be a kisverebet a fészkébe, nem melegítte meg szárnya alatt, mert a kisveréb nem tudta azt mondani, hogy háp, háp, háp, csak annyit mondott, hogy csip-csirip, csip-csirip. A kisveréb szomorúan továbbment.

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **negyedik képet**, melyen a következő látható:

④ A kisveréb találkozik a bagollyal. A bagoly egeret tart a csőrében.

④ Az óvónő a bagolyra mutatva a gyerekekhez fordul: *Kivel találkozott a kisveréb? Ha a gyerekek nem reagálnak, az óvónő válaszol: A bagollyal. A kisveréb ugrándozott, ugrándozott, és találkozott a bagollyal. Emlékeztetek-e, hogyan kezdődik a versike a bagolyról? Ha a gyerekek nem válaszolnak, az óvónő elkezd mondani a Baglyocska hunyorog kezdetű verset, és biztatja a gyerekeket, hogy ők is mondják megfelelő mozdulatok kíséretében. Ezután az óvónő néhány kérdést tesz fel a bagolyról, pl.: Mit mond a bagoly? Hogyan pislog a bagoly? Mit tart a csőrében a bagoly?, majd így folytatja a mesélést: A kisveréb azt mondta a bagolynak: „Szia! Éhes vagyok. Adjál nekem enni! Nagyon éhes vagyok.“ Közben megfelelő mozdulatokkal és arcjátékkal mutatja az éhségérzetet, és biztatja a gyerekeket, hogy ők is ezt tegyék. Folytatódik a mese: „Szia – válaszolt a bagoly – adok neked enni, uhúúú-hu, uhúúú-hu. Csak monddj szépen uhúúú-hu.“ Mondjuk mi is uhúúú-hu, uhúúú-hu! Miután a gyerekek néhány másodpercig huhogtak, az óvónő így folytatja: De a kis veréb nem tudott huhogni, tovább is csak azt mondta csip-csirip, csip-csirip. Mit gondoltok, kapott-e ennivalót a kisveréb a bagolytól? A gyerekek reagálásától függetlenül, az óvónő így folytatja: Nem kapott enni. A kisveréb éhesen, szomorúan ment tovább, kereste az anyukáját. Majd meglátjuk, hogy megtalálta-e az anyukáját.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **ötödik képet**, melyen a következő látható:

⑤ Este van. Esik az eső, fúj a szél, a fák hajladoznak. A kisveréb sír, csapzott a tolla, lecsüngnek a szárnyai. A kép alján a verébmama egyenőre letakarva (rejtett kép).

⑤ Az óvónő a következő kérdéssel fordul a gyerekekhez: *Mit csinál a kisveréb? Ha a gyerekek nem, vagy szerb nyelven válaszolnak, az óvónő így folytatja: A kisveréb sír, fázik és fél, mert sötét van, esik az eső, fúj a szél, hajladoznak a fák a szélben.* Az óvónő biztatására a gyerekek mozdulatokkal és arcjátékkal utánozzák a kisveréb sírását, megfelelő mozgással pedig a fák hajladozását a szélben. A mese folytatódik: *A kisveréb nagyon szomorú, sír; és hívja az anyukáját: „Anyu, anyu, gyere!” Segítsünk a kisverébnek, hívjuk mi is a kisveréb anyukáját!* Miután a gyerekek segítettek a kisverébnek, az óvónő így folytatja: *Mit gondoltok, meghallotta-e a verébanyuka a kisveréb hangját? Hallotta-e, hogy a kisveréb keresi őt? A gyerekek reagálásától függetlenül, az óvónő megmutatja a gyerekeknek a verébanyuka eddig letakart képét, és azt mondja: A verébanyuka meghallotta, hogy a kisveréb azt kiabálja: „Anyu, anyu, gyere!” – és elindult, hogy megkeresse a kisverebet.*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **hatodik képet**, melyen a következő látható:

⑥ Fa, a faágon a fészekben kisverebek. Az eltévedt kisveréb alszik a verébmama szárnya alatt. A verébmama eteti a fészekben levő kisverebeket.

⑥ Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Hol van a kisveréb? Mit csinál a kisveréb? A gyerekek reagálásától függetlenül, az óvónő így fejezi be a mesét: A kisveréb alszik az anyukája szárnya alatt. Énekeljünk neki egy altatódalt!*

A nyelvi tapasztalatok megerősítéséhez ajánlott játékos tevékenység

♥ Az óvónő és a gyerekek körben ülnek. A kör közepén bagolyt, verebet, síró kisverebet, kacsát, kukacot ábrázoló kártyák, valamint nádast fészekkel, faágat és baglyot a fészekben, zivataros időt megjelenítő képek vannak. Különböző mondókák segítségével kiválasztják azokat a gyerekeket, akik kártyát kapnak. Az óvónő rámutat pl. arra a képre, amely egy nádast és benne egy fészket ábrázol, és megkérdezi: *Ki lakik ebben a fészekben? A gyerekeknek válaszolniuk kell „a kacsá”.* Ezután az óvónő megkérdezi: *Kinek van kacsá a kártyáján? Az a gyerek, akinek kacsás kártyája van, azt mondja: Nekem, és odahelyezi a kártyáját a képhez.* Hasonló módon folytatódik a játék a többi kártya illetve kép esetében is.

♥ Egy másik alkalommal ezt a játékos foglalkozást kétnyelvű gyerek is vezetheti.

Janika a világűrben

Feltehető, hogy a gyerekek a rajzfilmekben már találkoztak a bolygók és a világűr fogalmával, és korábban a szerb nyelvű tevékenységek során is szó eshetett róluk. A magyar nyelvű tevékenységekben is alkalmuk volt nyelvi tapasztalatokat szerezni a bolygókról és a világúrról, a színekről, valamint bizonyos állatokról (béka, csibe, kakas).

A mese interaktív feldolgozása

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **első képet**, melyen a következő látható:

- ① Egy fiú (továbbiakban: Janika) szemben ül a tévé képernyővel, amelyen egy felszálló űrhajó látható. Janika anyukája a kisfiú mögött áll.
- ❶ Az óvónő így szól a gyerekekhez: *Nézzétek csak! Mit csinál ez a fiú? Ha a gyerekek nem válaszolnak, az óvónő felel: A fiú nézi a televíziót. Tudjátok-e, hogy hívják ezt a gyereket? Mit gondoltok? Az óvónő hagyja, esetleg segít is a gyerekeknek, hogy találgassanak, majd így folytatja a mesélést: *Én ismerem ezt a fiút, Janikának hívják. Mit lát Janika a képernyőn? A gyerekek reagálásától függetlenül, az óvónő így folytatja: *Űrhajót lát. Nézzetek csak! Janika mögött áll valaki. Mit gondoltok, ki lehet ez? Ha az óvónő rövidebb szünet után sem kap választ, így folytatja: *Ez itt Janika anyukája. Anyuka azt mondja: „Janika, ideje lefeküdnöd, menj az ágyba aludni!”****

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **második képet**, melyen a következő látható:

- ② Janika alszik az ágyban; feje fölött álmokép, amely a tévében látott felszálló űrhajót ábrázolja.
- ❷ Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Mit csinál Janika? A gyerekek reagálásától függetlenül az óvónő így szól: *Janika alszik. Aludjunk mi is egy kicsit! Néhány másodpercig a gyerekek az óvónővel együtt alvást tetettnek, majd az óvónő azt mondja: *Mi jól kipihentük magunkat, eleget aludtunk. Ébredjen fel mindenki! Nézzétek csak! Janika még mindig alszik és álmodik. Nézzük meg, mit álmodik Janika! Janika álmában az űrbe utazik.***

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **harmadik képet**, melyen a következő látható:

③ Janika kiszáll az űrhajóból egy zöld bolygóra, amelynek a képen csak egy kis rész látható.

③ Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Hová érkezett Janika?*, majd a gyerekek választól függetlenül így folytatja: *Janika a zöld bolygóra érkezett. Mit gondoltok, kik élnek a zöld bolygón? Mely zöld állatkák élnek a zöld bolygón?* Az óvónő alkalmat ad, hogy a gyerekek magyar vagy szerb nyelven találgassanak, majd azt mondja: *Zöld békák élnek a zöld bolygón. Hogy brekeg a béka? Brekegjünk mi is! Brekeke, brekeke!* Ezután következik egy mondóka vagy dal, amelyben béka is szerepel.

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **negyedik képet**, melyen a következő látható:

④ Janika a zöld bolygón, sok-sok zöld békával körülvéve. Janika arca félelmet, ijedséget tükröz.

④ Az óvónő a következő kérdésekkel fordul a gyerekekhez: *Mit gondoltok, jól érzi magát Janika? Igen vagy nem? Örül a kislíú? Vagy megijedt? Mit gondoltok, mitől ijedt meg Janika?* Az óvónő a gyerekek válaszai után így folytatja: *Janika megijedt a sok zöld békától, és beszáll az űrhajóba. Lássuk, hová megy!*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek az **ötödik képet**, melyen a következő látható:

⑤ A sárga bolygón Janika a sárga kiscsibék között guggol. Egyik kezében egy kiscsibét tart, a másikkal simogatja. A háttérben egy nagy mérges kakas látható, amint Janika felé lépked.

⑤ Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Hová érkezett Janika?*, majd a gyerekek választól függetlenül így folytatja: *Janika a sárga bolygóra érkezett. Kik élnek a sárga bolygón?* Az óvónő a gyerekek magyar vagy szerb nyelvű válaszai után azt mondja: *A sárga bolygón sárga kiscsibék élnek. Hogy csipognak a sárga kiscsibék? Csip-csip-csip. Csipogjunk mi is!* Az óvónő és a gyerekek utánozzák a csibék hangját, majd elmondanak egy mondókát, vagy elénekelnek egy dalt a kiscsibéről. Az óvónő folytatja a mesélést: *Nézzétek, mi történt Janikával a sárga bolygón! Ki száll Janika felé? Egy nagy mérges kakas száll Janika felé. Mit gondoltok, megijedt Janika a mérges kakastól? Igen vagy nem, mit gondoltok? A gyerekek*

válaszait követően az óvónő azt mondja: *Janika megijedt a mérges kakastól és kiabálni kezdett: „Anyu, anyu, segíts! A kakas meg akar támadni!” Kiabáljatok ti is Janikával együtt: „Anyu, anyu, segíts!”*

♥ Az óvónő megmutatja a gyerekeknek a **hatodik képet**, melyen a következő látható:

⑥ Janika ébren fekszik a földön az ágya mellett. Mellette áll anyukája.

⑥ Az óvónő folytatja a mesélést: *Janika anyukája meghallotta, hogy Janika kiabál és segítségül hívja őt. Megkérdezte tőle: „Janika, mit csinálsz itt a lent, a padlón?” Janika azt válaszolta: „Épp most értem vissza a földre.” Anyuka megkérdezte Janikától: „Hol jártál, kisfiam?” Az óvónő ezzel befejezi a mesélést, és megkérdezi a gyerekektől: *Mit gondoltok, mit mondott Janika az anyukájának? Mit mesélt Janika az anyukájának?**

♥ Az óvónő ismét megmutatja azokat a képeket, amelyek Janika űrbeli látogatását ábrázolják (azaz a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik képet), és azokat a gyerekeket, akik már valamelyest járatosak a magyar nyelvben, bekapcsolja a mesemondásba. Ily módon az óvónő lehetővé teszi, hogy ezek a gyerekek kifejezésre juttassák a magyar nyelvben szerzett tapasztalataikat és ismereteiket.

Rosszcsont Gyuszi nyuszi

A mese tartalma

Élt egyszer egy nyuszi anyuka. Ennek a nyuszi anyukának volt négy kisnyuszija: Ugri, Tapsi, Hopszi és Gyuszi. Egy nap nyuszi anyuka azt mondta a gyerekeinek:

– Kisnyuszik, jók legyetek, nehogy bemenjeteK Karcsi bácsi kertjébe!

Ugri, Tapsi és Hopszi szófogadó, engedelmes nyuszik voltak, és nem mentek be a szomszéd bácsi kertjébe. Gyuszi azonban rosszcsont volt, nem fogadott szót anyukájának. Bement Karcsi bácsi kertjébe, és annyi káposztát megevett, hogy majd kipukkadt a hasa.

Karcsi bácsi észrevette Gyuszit, és nagyon mérges lett. Üldözöbe vette:

– Na megállj, te rosszcsont, most megfoglak!

Gyuszi futva menekült. Olyan gyorsan szaladt, hogy Karcsi bácsi nem érte utol. Egyszer csak mi történt? Futás közben Gyuszi kabátja beleakadt a kerítésbe, Gyuszi elkezdett sírni, sírt, sírt keservesen. Meglátta őt Vili, a kisveréb. Leszállt a síró nyuszihoz, és azt mondta neki:

– Gyuszi, ne sírj! Inkább vesd le a kabátodat, és fuss tovább!

Gyuszi meghallgatta Vili veréb tanácsát: levetette a kabátját, és otthagya a kerítésen. Karcsi bácsi megtalálta Gyuszi kabátját, és ráadta a madárijesztőre.

Este lett, mire Gyuszi hazaért. Testvérei Ugri, Tapsi és Hopszi az asztal körül ültek, és málnát vacsoráztak. Gyuszi rosszul érezte magát, nagyon fájt a hasa a sok káposztától. Még vacsorázni se bírt. Nyuszi anyuka ágyba dugta Gyuszt, és gyógyszert adott neki.

Képsorozat

Első kép

① Négy kisnyuszi (gyereknek öltözve) játszik az udvaron. Távolabb látható a szomszéd kertje sok káposztával (vagy sárgarépával). Nyuszi anyuka (anyukának öltözve) a kisnyuszik mellett áll, és mutatóujjával a kert felé mutat.

Második kép

- ② Három kisnyuszi játszik az udvaron, egy kisnyuszi a szomszéd kertjében a sok káposzta (vagy sárgarépa) között ül, és eszik. A pocakja pukkadásig dagadt.

Harmadik kép

- ③ A szomszéd kertje a megritkult káposzta vagy sárgarépa -ágyásokkal. A szomszéd égnek emelt karral, mérgesen szalad a menekülő kisnyúl mögött.

Negyedik kép

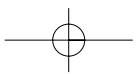
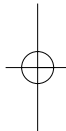
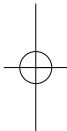
- ④ A kertet övező drótháló kerítés. Gyuszi kabátja megakadt a kerítésben. A nyulacska sír. Mellette a kisveréb látható.

Ötödik kép

- ⑤ A szomszéd bácsi a kertben áll. Mellette a madárijesztő, Gyuszi kabátja van rajta.

Hatodik kép

- ⑥ Szoba ablakkal, amelyen át a csillagos ég látható. Ugri, Tapsi és Hop-szi ülnek az asztalnál, és málnát esznek. Gyuszi fájdalmat tükröző arckifejezéssel fekszik az ágyban. Mellette áll nyuszi anyuka. Egyik kezében gyógyszeresüveg, a másikban kiskanál, amelyet Gyuszi szájához emel.

JÁTÉKOK

Hol van?

Kinél van?

Mi hiányzik?

Krokodil

Békás-tó

Koszorúcska

Hány óra van, farkas koma?

Mókus, mókus miért fut?

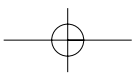
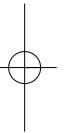
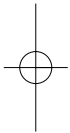
A gazda és a kecske

Itt a kosár, mi van benne?

Bingó

Kati kéri

A játékboltban

Hol van?

E játék segítségével a gyerekek megérthetik és megismerhetik a térbeli viszonyokat jelölő nyelvi elemeket. Mivel különböző színű dobozokkal vagy edényekkel bonyolítjuk le a játékot, a játék alkalmas a színekről szerzett nyelvi tapasztalatok megerősítésére is.

Kellékek: három-négy különböző színű doboz vagy műanyag edényke és egy kisméretű tárgy, ami belefér a dobozba vagy az edénykébe.

A játék menete

A kellékek a körben ülő gyerekek előtt vannak. Az óvónő egy gyereknek odaadja a kisméretű tárgyat, pl. egy kis labdát, és azt mondja neki: *Tedd a labdát a piros dobozba!* Ezután egy másik gyereknek azt mondja, hogy vegye ki a labdát a piros dobozból, és tegye a sárga dobozba, majd megismétli a műveletet még két-három gyerekkel. E bemutató műveletek után az óvónő megkéri a gyerekeket, hogy hunyják be a szemüket. Amíg a gyerekek csukva tartják a szemüket, az óvónő beleteszi a kis labdát az egyik dobozba (edénykébe). A gyerekek az óvónő felszólítására kinyitják a szemüket, az óvónő pedig ezzel a kérdéssel fordul hozzájuk: *Melyik dobozban (edénykében) van a labda?* Az óvónő egyenként felszólítja a gyerekeket, hogy találják ki, hol van a labda. Ha a gyerek téves választ ad, azaz nem találja ki, hol van a labda, egy másik gyerek kap esélyt a válaszadásra. A játék folytatásában az a gyerek rejti el a labdát, aki kitalálja, hol van a labda.

A magyar környezetnyelv elsajátításának kezdeti fázisában elegendő, ha a gyerek csak rámutat arra a dobozra, amelyben az elrejtett tárgy van. A nyelvsajátítás későbbi szakaszában már elvárhatjuk, hogy a gyerek megmondja, hol van az elrejtett tárgy.

A mögé (mögött) és alá (alatt) térbeli viszonyok jelölésének megismerési módját a következő példával szemléltetjük:

A gyerekek behúnyják a szemüket. Egy gyerek a paraván mögé bújik. Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Ki rejtőzik a paraván mögött?/Ki bújt a paraván mögé?* Egy gyerek az asztal alá bújik. Az óvónő megkérdezi a gyerekektől: *Ki bújt az asztal alá?/Ki rejtőzik az asztal alatt?* Amikor a gyerekek a magyar nyelvben már szert tettek bizonyos fokú jártasságra, az óvónő így is kérdezhet: *Hol van?*

Kinél van?

Ezzel a játékkal a gyerekek nyelvi tapasztalatokat szerezhetnek azokról a tárgyakról, személyekről, állatokról és növényekről, amelyek kulcsszavakként szerepelnek az elkövetkező időszakban feldolgozásra kerülő mondókában, énekes körjátékban, mesében.

Kellékek: játékszerek, tárgyak, illetve állatokat, növényeket, személyeket vagy különböző tárgyakat ábrázoló képek, kártyák.

A játék menete

Az óvónő 5-6 játékot, tárgyat vagy képet tesz maga elé. Kezébe veszi például a mackót, és így szól a gyerekekhez: *Itt a mackó. Ki kéri a mackót? Amikor a gyerekek adja a játékszert, azt mondja: Tessék, vedd el a mackót! Simogasd meg a mackót!*

Miután az óvónő ily módon szétosztja a játékokat, tárgyakat vagy képeket (a továbbiakban játékok), megkéri a gyerekeket, hogy rejtsék el a kezükben levő játékot, és közben mutatja is, hogyan kell ezt csinálni. Azután az óvónő így szól a gyerekekhez.: *Kinél van a mackó? Akinek mackója van, emelje föl (vagy mutassa meg)! Ha a gyerekek nem válaszolnak az óvónő kérdésére vagy felszólítására, az óvónő megmutatja a mackót, és ismét így szól a gyerekekhez: Kinél van a mackó? Akinek mackója van, emelje föl!* Miután kiderült, hogy kinél van a mackó, az óvónő így folytatja: *Milicánál van a mackó. Milica, add oda a mackót Igornak, és mond neki: „Tessék!” Igor, te, mondd Milicának: „Köszönöm“.* Az óvónő így vagy hasonló módon lebonyolítja a tevékenységet mindegyik játékkal.

A játékok gazdát cserélnek a játék során. Az óvónő ismét felszólítja a gyerekeket, hogy rejtsék el a kezükben levő játékot, ezután így folytatja pl.: *Találjátok ki, kinél van a mackó!* Az a gyerek, akinél a mackó van, csak akkor mutatja meg a mackót, amikor már a többi gyerek helyesen válaszolt. Az óvónő visszakéri a mackót a gyerektől, és azt mondja: *Köszönöm.* Az óvónő minden játékkal lebonyolítja ezt a tevékenységet – így vagy hasonló módon.

Ez a foglalkozás bevezetője lehet a *Mi hiányzik?* című játéknak.

Mi hiányzik?

Ez a játék megfelelő a nyelvi tapasztalatok alkalmazására és megerősítésére.

Kellékek: játékszerek, tárgyak, illetve állatokat, növényeket, személyeket vagy különböző tárgyakat ábrázoló kártyák, képek (továbbiakban játékok).

A játék menete

Az óvónő 5-6 játékot (nyuszt, mackót, farkast, cicát stb.) tesz ki egy jól látható helyre, majd anélkül, hogy rámutatna a játéokra, így szól a gyerekekhez pl.: *Ki kéri a nyuszt? Igor, vedd el a nyuszt! Vagy: Ki kéri a mókust? Tamara, vedd le a polcra a mókust, és tartsd a kezében! Vagy: Jovan, te melyik játékszert kéred, a cicát vagy a kutyát?* Ha a gyerek nem tud magyarul válaszolni, elég, ha csak rámutat az általa választott játékra, az óvónő pedig így folytatja: *Te a cicát kéred. Vedd el a cicát!*

Miután minden játékszer gazdára talált, az óvónő egyenként minden gyerektől visszakeri a játékszert, pl.: *Tamara, hozd ide a farkast!* Amikor minden játékszer visszakerült az óvónőhöz, az óvónő megkéri a gyerekeket, hogy hunyják be szemüket (közben mutatja is). Ezután elrejt az egyik játékot, majd így szól a gyerekekhez: *Nyissátok ki a szemeteket!* Miután a gyerekek ezt megtették, megkérdezi: *Mi hiányzik? Találjátok ki, mi hiányzik!* Amikor a gyerekek kitalálták, hogy melyik játék hiányzik, az óvónő megmutatja és megnevezi. A játék folyamán minden játékot egyszer vagy többször elrejt az óvónő.

Ezt a foglalkozást gyerek is vezetheti, pl. az, aki először kitalálja, hogy mi hiányzik.

Krokodil

Ezt a játékot a színekről szerzett nyelvi ismeretek megerősítésére javasoljuk.

A játék menete

Különböző kiszámolókkal a gyerekek nagyjából két egyenlő csoportra oszlanak, és egymástól kb. 3 méter távolságra helyezkednek el. A közöttük húzódó sáv a folyó, amelyet az óvónő kék szalaggal jelöl.

Az óvónő rámutat az egyik csoportra, és azt mondja: *Fogjátok meg egymás kezét! Most ti vagytok a krokodil.* Ezután a másik csoporthoz fordul: *Ti vagytok a gyerekek, akik át akarnak kelni a folyón,* s közben a kék szalagra mutat.

A folyó tulsó partján levő gyerekek megkérdezik: *Krokodil, krokodil, átkelhetünk a folyón?* A krokodilt megszemélyesítő gyerekek pedig így válaszolnak: *Csak akkor, ha van rajtatok piros /sárga /zöld /kék /fehér /fekete szín.* Akinek valamelyik ruhadarabján a mondott szín van, azok átmennek a folyón, és a krokodil mögé állnak. A játék akkor ér véget, amikor minden gyerek vagy a csoport nagyobb része átkelt a folyón.

Békás-tó

Egy nagyobb kört rajzolunk a földre, ez lesz a békás-tó, amelyben egy, mondókával kijelölt gyerek, a gólya sétál. A többiek a békák. Ők a körön kívül állnak, és ingerkedve mondják:

Gólya, gólya, brekeke,
Kell-e békapecsenye?

Majd óvatosan belépnek a körbe, és ott így folytatják a mondókát:

Itt van már, tessék hát,
Fogj magadnak egy békát!

A gólya csak a körön belül mozoghat, csak ott foghat meg valakit. Hirtelesen mozdulattal kell a békák után kapnia, hogy azokat váratlanul érje a támadás. Az érintés megfogásnak számít. Ellene a körből való kilépéssel lehet védekezni.

Koszorúcska

Ez a játék a nyelvi tapasztalatok megerősítését szolgálja. A gyerekek körbe helyezkednek el, és az óvónő kérdésére hangosan megmondják a maguknak választott virág nevét, amelynek a képét vagy jelvényét az óvónő előzőleg odaadta nekik.

Egy kijelölt gyerek ekkor a kör közepére áll, és elkiáltja magát: *Koszorút fonok!* Az óvónő megkérdezi: *Melyik virág kell?* A gyerek mond egy virágnevet, pl. *rózsa*. Erre a „rózsa“ odalép a kör közepén álló gyerekhez, megfogja kezét, és most ő kiáltja el magát: *Koszorút fonok!* Az óvónő ismét megkérdezi: *Melyik virág kell?* Így folytatódik a játék, amíg létre nem jön egy „koszorú“.

Hány óra van, farkas koma?

Ez a játék udvaron vagy tágas csoportszobában egyaránt megszervezhető olyan mese elmondása előtt vagy után, amelyben farkas is szerepel (pl. A mókusok és a farkas).

A játék menete

A játszóterületen az óvónő és a gyerekek kijelölik a házat, és bizonyos távolságra a farkasvermet. Kiszámolóval kiválasztják a farkast, aki elfoglalja helyét a farkasveremben. A gyerekek a házban vannak.

Eljön a farkas a veremből, és a gyerekeknek hátat fordítva sétálgat. A gyerekek is kijönnek a házból, és incselkedve kérdezzétek a farkast: *Hány óra van, farkas koma?* A farkas mond egy tetszőleges időt, pl. *egy óra van,* vagy *három óra van.* A gyerekek annyiszor lépnek, ahány órát mondott a farkas, közben hangosan számolják a lépéseket.

Amikor a farkas már jó messzire elcsalogatta a gyerekeket a háztól, hirtelen megáll, és elkiáltja magát: *Ebédidő!* Ezután megfordul, és akit megérint, az a farkasverembe megy, és ott marad a játék végéig. Azok a győztesek, akik nem kerültek a farkasverembe.

Ötlet a játék befejezéséhez: Akik nem kerültek a farkasverembe, kergetik a farkast, amíg meg nem fogják. Ezután ők mondogatják neki, mit csináljon, pl: *Ugrálj! Ül le! Számolj tízig! Vagy: Tapsolj!* Miután a farkas mindezt megtette, a gyerekek szabadon engedik.

Mókus, mókus, miért fut?

Ez a játék egyaránt alkalmas a nyelvi tapasztalat szerzésére és alkalmazásra. Az óvónő kiosztja a gyerekeknek a mókust, a nyuszt, a rókát és a farkast ábrázoló játékokat vagy síkbábokat. Egy gyerek vadászkalapot és „puskát“ kap, ő a vadász, aki a körön kívül áll. Ha a játékot a nyelvi tapasztalatok szerzésének funkciójában bonyolítja le, az óvónő kérdés-kor felmutatja a játékot.

Az óvónő azt kérdezi: *Mókus, mókus, miért fut?* Az a gyerek, akinek mókusa van, elszalad a szoba egyik sarkába, a többi gyerek pedig azt feleli: *Mert fél a rókától.*

Az óvónő azt kérdezi: *Nyuszi, nyuszi, miért fut?* Az a gyerek, akinek nyuszi van, elszalad a szoba egyik sarkába, a többi gyerek pedig azt feleli: *Mert fél a farkastól.*

Az óvónő azt mondja: *Jön a vadász!* Erre a „vadász“ belép a körbe. Az óvónő és a gyerekek így kiáltanak: *Róka, farkas, fussatok!* Az a gyerek, akinek farkasa vagy rókája van, elszalad, a vadász pedig fut utánuk.

A gyerekek és az óvónő kiáltják: *Fut a róka, fut a farkas. Mókus, nyuszi, gyertek vissza!*

A gazda és a kecske

A gyerekek kiolvasóval kijelölik a „gazdát“ és a „kecskét“. A többiek megfogják egymás kezét, és körbe állnak. A kecske a kör közepén áll, a gazda a körön kívül, jön és kérdezi a körülállóktól:

Nem láttátok a kecskémet?

Mindegyik azt mondja: *Nem. Nem láttuk*

Néhányan megszólalnak: *Itt van egy a szőlőben.*

Gazda: *Kecske! Kecske! Mit csinálsz a szőlőben?*

Kecske: *Szőlőt ennék, ha volna.*

Gazda: *Kapáltad-e?*

Kecske: *Most kapálom.* (A sarkával kaparja a földet.)

Gazda: *Gyomláltad-e?*

Kecske: *Most gyomlálom.* (Úgy tesz a kezével, mintha húzná a gyomot.)

Gazda: *Öntözted-e?*

Kecske: *Most öntözöm.* (Öntözőkupából „locsolja“.)

Gazda: *Nem félsz, hogy megfoglak?*

Erre a kecske elkezd szaladni a körön belül, a gazda pedig a körön kívülről igyekszik bemenni az összefogódzott gyerekek között. Amikor a kecske látja, hogy sikerül a gazdának bejönni, akkor ő próbál átbújni a „kerítésen“. Ha a gazda megfogta a kecskét, akkor választhat új gazdát, aki szintén választ magának új kecskét.

Itt a kosár, mi van benne?

A gyerekek kört alkotnak, kézről kézre adogatják a kosarat. Akinél a mondóka végére marad a kosár, az fizeti az árát, vagyis kimarad a játékból. A győztes az, aki utolsónak benntmarad.

*Itt a kosár. Mi van benne?
 Piros alma, sárga körte.
 Add tovább! Add tovább!
 Te fizesd meg az árát.*

Bingó

Ez a játék a nyelvi tapasztalatok megerősítését szolgálja. Általa az óvónő visszajelzést kap arról, hogy a gyerekek mennyire sajátították el a főneveket, azaz a kiszámolókat, mondókákat, énekes körjátékokat, mesék kulcsszavait.

A játékhoz szükséges kellékek:

- ♥ 2-5 tábla; egy-egy táblán hat különböző kép látható három oszlopban és két sorban. A képek egy vagy több már ismert kiszámoló, mondóka, dal stb. kulcsszavait ábrázolják.
- ♥ 30 kártya, melyek azonosak a táblán lévő képekkel.

A játék menete

A gyerekek kisebb csoportokat alakítanak kiszámoló segítségével. Az óvónő minden csoportnak ad egy táblát; kezében tartja pl. a mókusos kártyát maga felé fordítva, és megkérdezi a gyerekektől: *Kinek van mókusa?* Azok a gyerekek, akik tábláján van mókus, válaszolnak: *nekiünk*, vagy *nekiünk van*. Miután a gyerekek válaszoltak, az óvónő átadja a mókust ábrázoló kártyát, amellyel a gyerekek letakarják a saját táblájukon látható mókust. Ha a gyerekek nem válaszolnak, vagy nem megfelelően reagálnak az óvónő kérdésére, az óvónő a gyerekek felé fordítja a kártyát, és azt mondja: *Látjátok, ez a mókus. Nos, kinek van mókusa?*, majd átadja a kártyát annak a csoportnak, amelynek a tábláján mókus van. Az a csoport a győztes, amelyik elsőként letakar minden képet a táblán.

Ha a gyerekek nem válaszolnak, vagy nem megfelelően reagálnak a kérdésre, az jelzés az óvónő számára, hogy a gyerekek bizonyos szavakat

nem ismernek kellőképpen. Ezen úgy lehet változtatni, hogy az óvónő olyan foglalkozásokat, játékokat szervez, amelyekben szerepelnek azok a szavak, amelyekre a gyerekek nem megfelelően reagáltak.

Kati kéri

Ez a játék a nyelvi tapasztalatok megerősítését szolgálja, és ugyanakkor arra is alkalmas, hogy az óvónő visszajelzést kapjon, mennyire sajátították el a gyerekek a cselekvést kifejező szavakat (igéket), ezért a versenyjátékokra jellemző kiesés helyett a gyerekek mindvégig a játékban maradnak, és ülve figyelik, követik a játék menetét.

A játék menete

A gyerekek körbeállnak. Az óvónő bemegy a kör közepére, és így szól: *Kati vagyok. Kati kéri, tapsoljatok!* Vagy: *Kati kéri, ugráljatok!* Vagy: *Kati kéri, érintsétek meg a földet!* Stb. A gyerekeknek az a feladata, hogy eleget tegyenek Kati kérésének. Az a gyerek, aki nem teljesíti Kati kérését, továbbra is a körben marad, leül a szőnyegre, és ülve marad a játék végéig. Azok a gyerekek a győztesek, akik a játék végéig állva maradnak.

A játékboltban

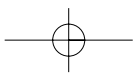
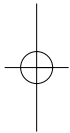
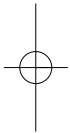
E szituációs játék közben a gyerekek olyan kifejezéseket sajátíthatnak el, amelyekre nap mint nap szükségük lehet. A boltos játék egyben alkalmas azoknak a magyar nyelvi tapasztalatoknak a megerősítésére is, amelyeket a gyerekek már megszereztek, és alkalmaztak a korábbi tevékenységek során. A kiolvasókkal kiválasztott „elárúsítók“ és „vásárlók“ közötti párbeszéd terjedelme a gyerekeknek a magyar nyelvben szerzett kommunikatív jártasságától függ.

Kellékek: játékok, képeskönyvek, rajzeszközök, játékpénz.

A játék menete

Az óvónő és a gyerekek közösen berendezik az improvizált játékboltot. Eközben az óvónő a helyzetnek megfelelően beszélget a gyerekekkel, és megemlíti az árucikkek elnevezését, amelyeket a játék során árulni illetve eladni szeretnének. Kezdetben az óvónő játssza az eladó szerepét, később már elvállalhatják a gyerekek is. Javasoljuk, hogy egyszerre több gyerek játssza az elárúsító és a vásárló szerepét, mégpedig azért, hogy minél több

gyerek bekapcsolódhasson a játékba. Ha a gyerekek a magyar nyelv elsajátításának még csak a kezden vannak, az óvónő csatlakozik a vásárló szerepét játszó gyerekekhez, és emlékezteti őket rá, hogyan illik üdvözölni az elárúsítót, amikor belépünk a boltba, segít nekik, hogyan közöljék az eladóval mit szeretnének vásárolni, hogyan kérdezzék meg, mennyit kell fizetni, stb. Amikor viszont a boltoshoz csatlakozik, azoknak a gyerekeknek segít abban, hogyan kell viszonyulni a vásárlókhöz, hogyan kínálják az árut, stb.

VÁLOGATÁS A GYERMEKIRODALOMBÓL

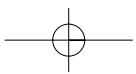
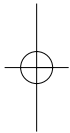
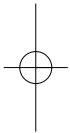
Mondókák, versek

Kiolvasók

Dalok

Énekes körjátékok

Mesék

Mondókák, versek

Dirmeg, dörmög a medve,
Nincsen neki jókedve.
Alhatnék, mert hideg van,
Jó lesz benn a barlangban.

Nyuszi, nyuszi, nyulacskám,
Ne félj tőlem, nincs puskám.
Van énnekem egyebem,
Friss káposzta levellem.

Mókuskának négy a lába,
Ötödik a farkincája.
Ha elfárad, leül rája.

Mókuska, mókuska,
Felmászott a fára.
Leesett, leesett,
Kitörött a lába.
Doktor bácsi,
Ne gyógyítsa meg!
Huncut mókus
Újra fára megy.

Mi kopog? Mi kopog?
Harkály vagyok, kopogok,
Nem is tudom mióta
Vár rám ez a diófa.

Ha én cica volnék,
Száz egeret fognék,
De én cica nem vagyok,
Egeret se foghatok.

Cammog, cammog barna medve,
Ballag haza dideregve.
Meleg barlang várja őt,
Ott tölti a télidőt.

Bújj, bújj, bújj elő
Bogár, tarka lepke,
Ugráljon az őzike,
Táncoljon a medve.

Virágéknál ég a világ,
Sütik már a rántott békát,
Zimezum, zimezum,
Recefice, bum, bum, bum.

Villásfarkú kislecske,
Kell-e apró legyecske?
„Megérett a cseresznye,
Nem kell nekem legyecske.“

Hosszú lábú gólyanéni,
Mit akar ma ebédelni?
Békahúst brekeke,
Tessék enni belőle!

Lepke, lepke, szállj le!
Szállj le a kezemre!
Mézem is van, cukrom is,
Válogathatsz benne.

Katicabogárka,
Nyisd ki szárnyacskádat,
Mutasd meg pettyes
Ruhácskádat!

Piros alma csüng a fán,
Szakítsd le, te barna lány!
„Leszakítom, megeszem,
Mert az almát szeretem.“

Kicsi vagyok, székre állok,
Onnét egy nagyot kiáltok,
Hogy mindnyájan meghalljátok:
Boldog újévet kívánok!

Fut a vonat,
Megy a vonat,
Za-ka-tol, za-ka-tol,
Ta-ka, ta-ka, ta-ka, ta-ka,
Za-ka-tol, za-ka-tol.

Mentiünk, mentiünk, mendegéltünk,
Míg sűrű erdőbe értünk.
A fák között mókus ugrált,
Az árokban nyuszi bújkált.

Kendermagos tyúkanyó
Kapirgál a kertben.
„Sárga pelyhes kiscsibéim,
Erre, erre gyertek!”

Van nekem egy kiskutyám,
Aki mindig fázik.
Vettem neki nadrágot,
Térdig érő kabátot.

Egyszer volt, hol nem volt,
Volt egyszer egy játékbolt,
Abban volt egy játékpólc,
Rajta sok kiscica volt.
A legelső miákolt,
A második nyivákolt,
A harmadik dorombolt,
A negyedik már horkolt,
Az ötödik heverészett,
A hatodik egerészett,
A többi meg szétfutott.

Kávé, kávé, itt a kávé!
Kanaladdal keverd, Tádé!
Kiflit kérsz vagy kenyeret,
Mákos buktát, peracet,
Vagy még kávé keveset?
Egyél, igyál eleget!

Zöld erdőbe mentem,
Mogyoróra leltem.
Ettem is, szedtem is,
Megtömtem a zsebem is.
Ami pedig ott maradt,
Mókusoknak hagytam azt.

Rigó, rigó, szépszavú,
Miért vagy te szomorú?
Adok neked házat,
Adjál nekem szárnyat!

Betemetett a nagy hó
Erdőt, mezőt, rétet,
Minden, mint a nagyanyó
Haja hófehér lett.

Minden mint a nagyapó
Bajsza hófehér lett,
Csak a feketerigó
Maradt feketének.

Varjú károg, fúj a szél,
Esik a hó, itt a tél.

Megérett a cseresznye,
Piroslik az ágon,
Ezer piros csengettyű
Csilingel a fákon.

Énekeljünk – haja ha!
Bömbölődjünk – böm-böm-böm!
Susogjunk, hogy sususu!
Üss egyet a hátamba!

Baktat, kocog a csacsi,
Diceg-döcög a kocsí.

Volt egyszer egy dinnyeföld,
Dinnyeföldön dinnye nőtt,
Egy szem piros, egy szem zöld,
Csupa sárga volt a föld.

Esik eső jaj-jaj-jaj,
Mindjárt itt a zivatar.
Tüzes villám cikázik,
Aki nem fut, megázik.

Ha-ha-ha, havazik,
He-he-he, hetekig,
Hu-hu-hu, hull a hó,
Ho-ho-ho, jaj, de jó!

Aranygyűrűm elvesztettem,
Eddig hiába kerestem.
Szóljon, aki megtalálta,
Cukrot nyomok a markába.

Barna dombon zöld berek,
Kószál benne két gyerek.
Egyik neve Pannika,
Másiké meg Janika.
Málnát szednek, zöld diót,
Sose láttak ennyi jót.

Tik-tak, tik-tak, szól az óra,
Zsebóra és falióra,
Karóra és toronyóra,
Körbe jár, körbe jár,
Körbe jár a mutatója.

Piros léggömb,
Sárga léggömb,
Rózsaszínű,
Égszínkék.
Szállnak,
Szállnak a magasba,
Csupa léggömb már az ég.

Azt fityüli a rigó,
Megérett már a dió,
Le kell verni mind a fáról.
Öregapó diót zsákol.

Éj-mélyből fölzengő
– csing-ling-ling – száncsengő.
Száncsengő – csing-ling-ling –
tél csendjén halkán ring.
Földobban két nagy ló,
– kop-kop-kop – nyolc patkó.
Nyolc patkó – kop-kop-kop –
csönd-zsákból hangot lop.

Fut, siet a kicsi csacsi,
Vele fut a kicsi kocsi,
Kicsi kocsin bácsi, néni,
Meg a picit Piri s Béni,
Ki a finom kiflit kéri.

Tapsifüles nyuszi vagyok,
A zöldségért élek-halok.
Karalábé, káposzta,
Mind meg van már hámozva.
Hej, ropogós répa,
Ugorj a fazékba!
Kavarom, keverem,
Készen van a levesem.

Percet vegyenek!
Frissek még, melegek,
Ropogósak, sósak,
Szépen mosolygósak.
Egy dinár az ára,
Jó lesz uzsonnára.

Nagy pelyhekben hull a hó,
A szobában ó, de jó!
Duruzsol a cserépkályha.
Mosolyog az állólámpa.
A téli szél hegedül,
Fotel mélyén macska ül.

Csinnadratta, hopp, hopp, hopp,
Megpergetjük a dobot.
Jobbra át és balra át!
Megfújjuk a trombitát.
Hogyha nincsen hangszered,
Üsd össze a tenyered!

Megy a hajó a Dunán (Tiszán),
Lemaradt a kapitány,
Kiabál, trombitál,
De a hajó meg sem áll.
Licsi-locsi, licsi-loccs,
Licsi-locsi, licsi-loccs.

Kiolvasók

Én most kimegyek,
Ha bejövök, bent leszek.
Kiválasztom, ki a párom:
Egy, kettő, három.

Egy boszorka van,
Három fia van,
Iskolába jár az egy,
Másik bocskort varrni megy,
A harmadik kint a padon
A dudáját fújja nagyon.
De szép hangja van
Dana, dana, dan.

Tuli-tuli tulipán,
Tuli-tuli tarka.
Kezdődik már a játék,
Ez a fogó, rajta!

Cica fogott egeret,
Játszott vele eleget.
A játékot megunta,
Az egeret bekapta.
Hamm!

Éhes volt a róka,
Bement a tyúkólba.
Megadták az árát,
Eltörték a lábát.

Gyertek, gyertek, gyerekek,
A kicsibék kikeltek,
Kilenc sárga, kilenc tarka,
Egyiknek sincs füle, farka.

Három fiú diót szed,
Egyik veszi, másik eszi,
A harmadik nézegeti,
Feldobja, elkapja,
Tele már a kalapja.

Macska eszik egeret,
Gyerek eszik peracet.
Egy, kettő, három,
Te leszel a párom.

Sári néni, mit kínál?
Cukrot, kávé, kenyeret.
Fogd meg a kis egeret!

Egyedem-begyedem, keszkenőbe,
Mikor mentem az erdőbe,
Fütyült a rigó,
Te vagy a fogó!

Görögdinnye, török tök,
Szerda után csütörtök.
Török, börgő, hömbörgő,
Egy zsák diót megtörök.
Csörgő, börgő mogyoró,
Te vagy a fogó!

Jár az óra tik-tak,
Kergetőzni hívlak,
Tiki-taki, tikk-takk, takk.

Kert alatt,
Rét alatt,
Bundás kutya
Elszaladt.

Szedtem virágot,
Sárga tulipánt,
Piros tulipánt.
Valakinek odaadom,
De előbb még megszámolom.
Ha neked jut a három,
te leszel a párom.

Esik a hó, térdig ér,
A hóember mégsem fél.
Miért félne? Nem fázik.
Kalapja van, nem ázik.
Kipi-kopi-hopp!

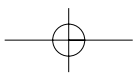
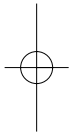
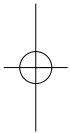
Tarka sál kiabál:
„Torkodra köss,
Majd nem fáj“!

Egy kis kecske mek-mek-mek,
Árok szélén legelget.
Szól a kecske: „Mek-mek-mek,
Kóró komám, megeszlek!“

Van két piros almánk,
Négyet hozzáteszünk,
Aztán hatan eszünk.
Mind meg fogjuk enni,
És nem marad semmi.

Macska, macska, csacska macska,
Fürge, mint a kishalacska.
Ide fut, oda fut,
Megpihenni sose tud.
Peti, Kati, hû, de nézi,
Fusson, aki utoléri!

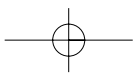
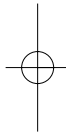
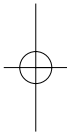
Hátamon a zsákom,
Zsákomban a mákom,
Mákomban a rákom,
Kirágta a zsákom.
Kihullott a mákom,
Elveszett a rákom.
Aki szánja károm,
Szedje fel a mákom!

Dalok

*Körbe, körbe járunk
Pál, Kata, Péter, jó reggelt
De jó a dió
Aki nem lép egyszerre
Báránkának csengettyű cseng a nyakán
Tekereg a szél
Nagy a hó igazán
Országúton nagy a hó
Télapó itt van
Hóember, hóember
Ezüst fenyő, szép sudár
Hull a pelyhes fehér hó
Suttog a fenyves
Kiskarácsony, nagykarácsony
Itt a farsang
Tavaszi szél vizet áraszt
Kinyílt a rózsa
Hol jártál báránkám?
Hová mégy, te kis nyulacska?
Kövön ült két vörös begy
Csizmám kopogó, táncom dobogó
Süss fel, nap!
Kacsa-úsztató*

Körbe, körbe járunk

1. Kör-be - kör-be já - runk, az - u - tán meg - ál - lunk.
Hár-mat ug- runk, hopp-hopp-hopp, dob-ban- tunk is, kopp kopp-kopp.

2. Körbe-körbe járunk, azután megállunk.
Jobbra, balra forduljunk, jókedvűen tapsoljunk!

Pál, Kata, Péter, jó reggelt

Pál, Ka - ta, Pé - ter, jó reg - gelt.
Már o - da - kinn a nap fel - kelt.
Szól a ka - ka - sunk, az a nagy ta - ra - jú,
gye - re ki a rét - re, ku - ko - rí - kú!

De jó a dió

1. De jó a di - ó! Fű - tyül a ri - gó.
Vi - dám da - la száll: él - ni, jaj de jó!

2. Gyere, te rigó, itt van a dió:
héja ropogó, bele csudajó.

Aki nem lép egyszerre

1. A - ki nem lép egy - szer-re, nem kap ré - test es - té - re.
Mert a ré - tes i - gen jó, ka - to - ná - nak az va - ló.

2. Nem megyünk mi messzire, csak a világ végire.
Ott se leszünk sokáig, csak tizenkét óráig.

Báránkának csengettyû cseng a nyakán

1. Bá-rány-ká- nak csen-gety-tyû cseng a nya-kán, a nya- kán.
Ka- rá-csony-ra vá- sá - rol - ta a- nyu-kám, a- nyu- kám.
Cseng-bong ez a hang: csin- gi - lin - gi, gin - ga - lang!

Csi - lin - gel a kis ha - rang.

2. Bégeti a bari-bárány be-e-e, be-e-e,
Hideg ellen itt a jászol, gyere be, gyere be!
Nézd csak, hol lakom, kukkants be az ablakon,
sósperc az abrakom!

Tekereg a szél

Te - ke - reg a szél, csa- va - rog a szél.
Di - de - reg a ná - das, mit ü - zen a tél?

Nagy a hó igazán

Nagy a hó i - ga - zán, fut a sí, meg a szán.
 Hej, hó, le - csú - szik a Ja - ni, meg a Fer - kó.

Országúton nagy a hó

1. Or-szág-ú - ton nagy a hó, a ko - csi - nak so - se jó.
 Domb-ol - da - lon nagy a hó, a szán - kó - nak ez a jó.
 2. Domboldalon fut a szán, ez az öröm igazán.
 Ha felborul az a szán, hóba gurul fiú, lány.

Télapó itt van

1. Tél - a - pó itt van, hó a su - bá - ja,
 jég a ci - pő - je, leng a sza - kál - la.
 Zsák, zsák, te - li zsák, pi - ros al - ma, a - rany - ág.
 2. Két szarvas húzta, szán repítette,
 gömbölyű zsákját százfele vitte,
 Zsák, zsák, teli zsák, piros alma, aranyág.

Hóember, hóember

1. Hó-em - ber, hó-em - ber,
 hó - ból van a lá - ba, ré - pá - ból a szá - ja.
 A - míg itt a tél, sen - ki - től se fél,
 su - bá - já - ra, ka - lap - já - ra ha - vat szór a szél.

2. Hóember, hóember, itt áll az útszélen,
 hízik egész télen.
 Ha meleget ad a tavaszi nap,
 ide-oda dűledezik, csöpög mint a csap.

Ezüst fenyő, szép sudár

1. E - züst fe - nyő, szép su - dár. Az er - dő - ben kis - ma - dár,
 mó - kus, nyu - szí, kör - be - jár - ta,
 kör - be - jár - ta, úgy cso - dál - ta.

2. Ezüstoffenyő, szép sudár,
 karácsonyi díszben áll.
 Szaloncukor tarkabarka,
 csillog a sok gyertya rajta.
3. Karácsonyfa, szép sudár.
 Erdőbéli kismadár,
 mókus, nyuszi hogyha látná,
 igazán csak most csodálná.

Hull a pelyhes fehér hó

1. Hull a pely-hes fe - hér hó, jöjj el, ked-ves Tél - a - pó!
Min-den gye- rek vár-va vár, vi - dám é - nek hang-ja száll.

Van zsá- kod-ban min-den jó, pi - ros al - ma, mo-gyo- ró,

Jöjj el hoz-zánk, vá-runk rád, ked-ves ö - reg Tél - a - pó!

2. Nagyszakállú Télapó, jó gyermek barátja.
Cukrot, diót, mogyorót rejteget a zsákja.
Amerre jár reggelig, kis cipőcske megtelik.
Megtölti a Télapó, ha üresen látja.

Suttog a fenyves

1. Sut - tog a feny - ves, zöld er - dő,

Tél - a - pó is már el - jő.

2. Tél szele hóval, faggyal jő,
elkel most a nagykendő.
3. Libben a tarka nagykendő,
cseng a fűrge száncsengő.
4. Csendül a fűrge száncsengő,
véget ér az esztendő.

Kiskarácsony, nagykarácsony

1. Kis-ka - rá - csony, nagy-ka - rá - csony,
 ki - sült - e már a ka - lá - csom?
 Ha ki - sült már, i - de vé - le,
 hadd e - gyem meg me - le - gé - be!

2. Jaj, de szép a karácsonyfa!
 Ragyog rajta a sok gyertya.
 Itt egy szép könyv, ott egy labda.
 Jaj, de szép a karácsonyfa!

Itt a farsang

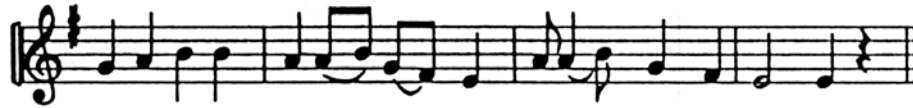
1. Itt a far - sang, áll a bál, ke - rin - gő - zik a ka - nál.
 Csár - dást jár a hab - ve - rő, bo - ká - zik a mák - tö - rő.

2. Dirreg-durrog a mozsár, táncosra vár a mozsár,
 A kávészem int neki, míg az őrlő pergeti.
3. Heje-huja, vigalom! Habos fánk a jutalom.
 Mákos patkó, babkávé, értük van a parádé.

Tavaszi szél vizet áraszt

1. Ta-va-szi szél vi - zet á-raszt, Vi-rá-gom, vi - rá - gom.

Min-den ma-dár tár - sat vá - laszt, Vi- rá - gom, vi - rá - gom.

2. Hát én immár kit válasszak, Virágom, virágom.
Minden madár társat választ, Virágom, virágom.
Te engemet, én tégedet, Virágom, virágom.

Kinyílt a rózsza

1. Ki - nyílt a ró - zsa, haj - lik az ág - a.

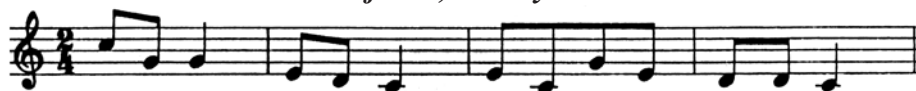

Nin-csen a - ki le - sza-kasz-sza, csak úgy her- vad raj - ta.

2. Egyik ága hajlik
..... vállára.
Másik ága reáhajlott
..... vállára.
3. Szakítsd le,
Kösd bokrétába!
Hadd fûzze a
Csárdás kalapjára.

..... egyszer lány név, egyszer fiú név.

Hol jártál, báránykám?

Hol jár - tál bá - rány - kám? Zöld me - ző - ben, asszony - kám.

Hol jártál, báránykám? – Zöld mezőben, asszonykám.

Mit ettél, báránykám? – Édes füvet, asszonykám.

Mit ittál, báránykám? – Forrásvizet, asszonykám.

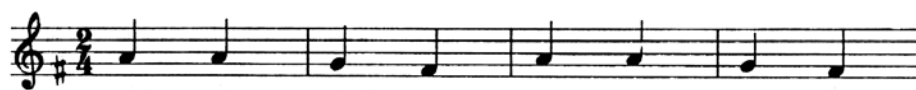
Ki vert meg, báránykám? – Szomszéd legény, asszonykám.

Mivel vert, báránykám? – Füttykösbottal, asszonykám.

Sírtál-e, báránykám? – Sírtam biz' én, asszonykám.

Hogy sírtál, báránykám? – Ehem-behem, asszonykám.

Hová mégy, te kis nyulacska?

1. Ho - vá mégy, te kis nyu - lacs - ka?

In-gyom bin-gyom tá - li - be tu - tá - li - be má - li - be

Az er - dő - be.

2. Minek mégy te az erdőbe?

– Ingyom, bingyom, tálibe, tutálibe, málibe,
vesszőcskéért!

3. Minek néked az a vessző?

– Ingyom, bingyom, tálibe, tutálibe, málibe,
kertecskének.

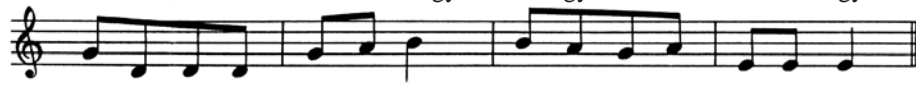
4. Minek néked az a kis kert?

– Ingyom, bingyom, tálibe, tutálibe, málibe,
virágoknak!

Kövön ült két vörösbecy

Kö - vön ült két vö - rös - bec, e - gyik el - szállt, ma - radt egy.

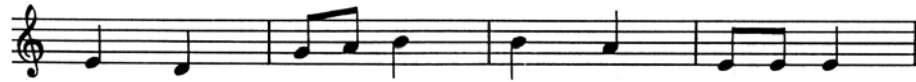

A má - sik meg el - sza - ladt, a sze - gény kö ott - ma - radt.

Csizmám kopogó, táncom dobogó

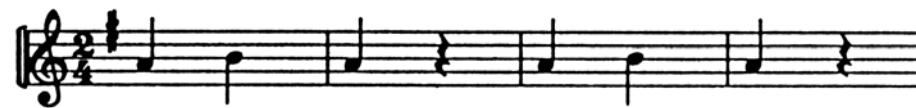
1. Csiz - mám ko - po - gó, tán - com do - bo - gó,

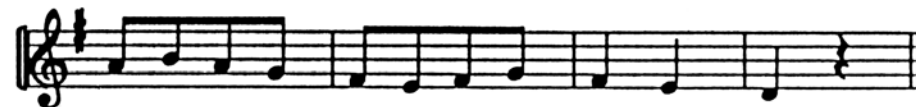
Ked - vem ra - gyo - gó, hej, hó, ha - ja, hó!

2. Kendőm libegő, lábam tipegő,
Arcom nevető, pajtás gyer' elő!

Süss fel nap!

Süss fel nap, fé - nyes nap!

Ker - tek a - latt kis lu - da - im meg - fagy - nak.

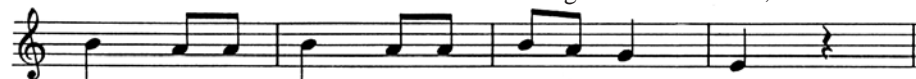
Kacsa-úszató

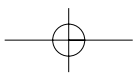
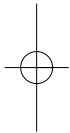
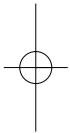
Tó vi - ze, tó vi - ze csu - pa nád - szál,
egy ka - csa, két ka - csa o - da - csász - kál.

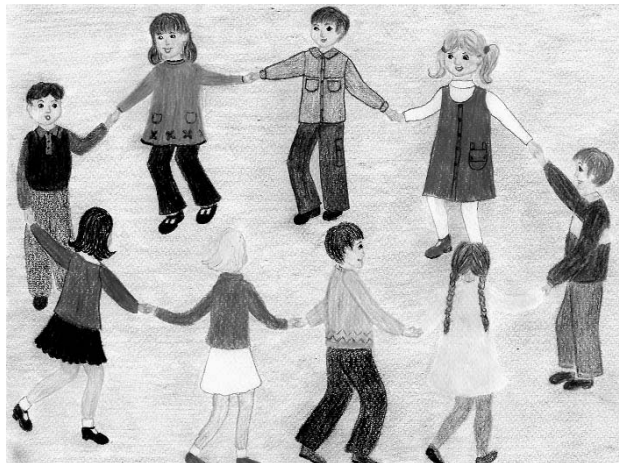
Sár - ban e - zer ka - csa bo - ga - rá - szik,

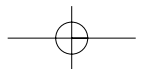
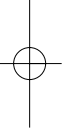
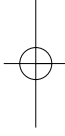
resz - ket a tó vi - ze, ki se lát - szik.

Énekes körjátékok

*Kis kacsá fűrdik
Ugráljunk, mint a verebek
Kicsi vagyok én
Kis kertben kinn a kocsí
Ki-be bárány
Süssünk, süssünk valamit!
Lánc, lánc, hosszú lánc
Kis Kati főzi
Én elmentem a vásárba
Csigabiga, told ki szarvadat!
A zentai piacon
Elvesztettem zsebkendőmet
Sánta róka
Elaludt az álmos cica
Zöld fű
Bújj, bújj, medve!
Én kis kertet
Csön-csön gyűrű*

Kis kacsá fürdik

Kis - ka - csa für - dik Pa - li - csi - tó - ban,
 Any - já - hoz in - dul nagy vi - dám - ság - ban.

Míg a ka - csát el - haj - tot - tam, Kács, kács, kács.
 Két pár csiz - mát el - szag - gat - tam.

A gyerekek sétáló lépéssel körbejárnak, mindkét kezüket (szárnyukat) oldalt kinyújtják, és a dal ritmusára lengetik le és fel (repdesnek). Egy gyerek a kör közepén guggol, ő a kis kacsá, és „repdes“, mint a többi gyerek. Egy másik gyerek a libapásztor, a körön belül a körrel ellenkező irányban halad sétáló lépéssel, a kezében vesszővel, maga előtt hajtja a kis kacsát.

Ugráljunk, mint a verebek

Ug - rál - junk, mint a ve - re - bek, Raj - ta, gye - re - kek!
 Re - pül - jünk, mint a ve - re - bek, Raj - ta gye - re - kek!

A gyerekek körben állva énekelnek, egy „nagyveréb“ gyerek a közepén aprókat szökdel páros lábbal. A dal végén mindenki szökdel addig, amíg a „nagyveréb“ meg nem áll.

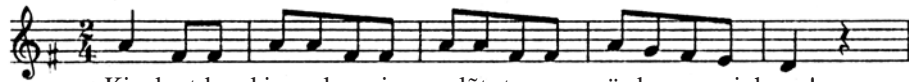
Kicsi vagyok én

Ki - csi va - gyok én, majd meg - nő - vök én.

Esz - ten - dő - re vagy ket - tő - re nagy - lány le - szek én!
 (le - gény le - szek én!)

A gyerekek körben állva eljátsszák a szöveget: leguggolnak, lassan felállnak, majd karjukat magasba tartva nyújtóznak, amilyen magasra csak tudnak.

Kis kertben kinn a kocsi

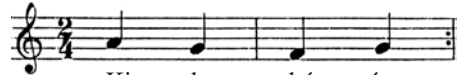

Kis kert-ben kinn a ko-csi, e-lőt-te a szür-ke csa-csi, hopp!

Kis kert-ben kinn a ko-csi, húz-zad, húz-zad, szür-ke csa-csi, hopp!

A gyerekek párosával keresztfogással járnak. „Hopp“-ra egyet ugnak, utána ellenkező irányban folytatják a járást. „Húzzad, húzzad“-ra minden gyerek a párját magához húzza.

Ki-be bárány

Ki - be bá - rány,

benn a far - kas,

A - mott sza - lad

a nagy tal - pas.

A gyerekek körben állnak, egymás kezét fogják és kaput tartanak. Egy gyerek a farkas és egy a bárány. A kaput tetszés szerint felnyitják és becsukják, amíg a farkas meg nem fogja a bárányt.

Süssünk, süssünk valamit!

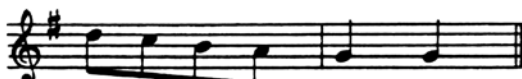
Süs-sünk, süs-sünk va - la - mit, Liszt-ből le - gyen ke - re - kes.

Azt is meg-mond-tam, hogy mit: Töl-te-lé-ke jó é - des,

So-dor - va, te - ker - ve, Csi-ga bi - ga ré - tes,

Tú-ró - val bé - lel - ve.

Kós-tol - tam, jó é - des.

A gyerekek körbeállnak, megfogják egymás kezét, és énekelve körbejárnak. A dal utolsó soránál megállnak, utánozzák a kóstolgotást, és boldog arckifejezéssel elmondják (vagy eléneklik) az utolsó sort.

Lánc, lánc, hosszú lánc

Musical score for 'Lánc, lánc, hosszú lánc' in 2/4 time, key of D major. The melody is on a treble clef staff. The lyrics are: Lánc, lánc, hosz-szú lánc, hosz-szú lánc-ban já - runk, Kis - lá-nyok-nak, kis - fi - úk - nak ko-szo-rút csi - ná - lunk.

A gyerekek körbejárnak és énekelnek. Egy gyerek (vagy az óvónő) a körön kívül énekelve ellentétes irányban sétál, és akit megérint, az csatlakozik hozzá. Így kezdődik és folytatódik a koszorú készítése. Az a gyerek, aki az óvónőhöz csatlakozott megérint egy másik gyereket, és így megy a körjáték, amíg a „koszorú“ el nem készül.

Kis Kati főzi

Musical score for 'Kis Kati főzi' in 2/4 time, key of D major. The melody is on a treble clef staff. The lyrics are: 1. Kis Ka - ti fő - zi a ká - sá - ját. (Ja - ni) Ke-ve - ri, ke-ve - ri, Min-dig jobb - ra ke - ve - ri. Ke-ve - ri, ke-ve - ri, Min-dig bal - ra ke - ve - ri.

2. Aztán a kis Kati /Jani táncra perdül.
Ide lép, oda lép,
Aztán perdül egyet még.
Ide lép, oda lép,
Aztán perdül egyet még.

Az első versszak éneklésekor a gyerekek a keverést utánozzák. A második versszak alatt a szöveg ütemére lépkednek.

Én elmentem a vásárba...

1. Én el-men-tem a vá-sár- ba fél pénz-zel Tyú-kom mond-ja kit- rá- kotty!
Tyú-kot vet-tem a vá-sár-ban fél pénz-zel.

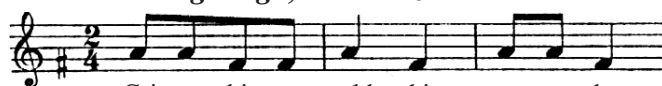

Ká-ri-kity-tyom é-des tyú-kom mé-gis ma-radt egy pén - zem.

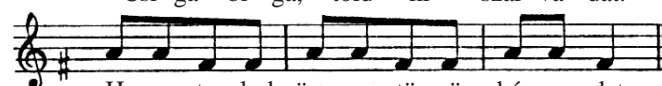
2. Én elmentem a vásárba fél pénzzel
Csirkét vettem a vásárban fél pénzzel
Csirkém mondja: csip, csip, csip, tyúkom mondja...
3. Kakas mondja: bokréta, csirkém mondja....
4. Pulykám mondja: dandarú, kakas mondja
5. Ludam mondja: gigágá, pulykám mondja
6. Disznóm mondja: rőf, rőf, rőf, ludam mondja....
7. Birkám mondja: behehe, disznóm mondja....
8. Kecském mondja: mek, mek, mek, birkám mondja....
9. Csikóm mondja: nyihaha, kecském mondja....
Utoljára elfogyott az egy pénzem.

Azok a gyerekek, akik az állatok szerepét elvállalták, egy csoportot alakítanak, a többi gyerek pedig a vásárló. A játékot párbeszédese, felelgetős énekléssel kísérik. A sor egyre hosszabb lesz, és minden refrénben a „vásárlók“ végigsorolják a megvásárolt állatokat, a „megvásárolt állatok“ pedig hangutánzással felelnek.

Csiga biga, told ki szarvadat!

Csi- ga bi - ga, told ki szar- va - dat.

Ha nem to - lod, ősz-sze - tö - röm há - za - dat.

A gyerekek körbeállnak arccal befelé, kezükkel szarvat utánoznak, egy gyerek, a „csiga“ a kör közepén guggol. A „told ki“ szavakra karjukat felfelé nyújtják, még mutatóujjukat is kinyújtják. Az „összetöröm“ szótól kezdve váltott lábbal dobbantanak.

A zentai piacon

Hej, a zen - ta - i pi - a - con, pi - a - con,
 Al - mát á - rul egy asz - szony, egy asz - szony.
 Jaj, de ál - dott egy asz - szony, egy asz - szony,
 Ha - tot ad egy di - ná - ron, di - ná - ron.

A kör közepén egy gyerek guggol, ő az alma. Előtte áll az almaárus, aki a dal végén egy gyereket odaint az „alma“ háta mögé. Ez a gyerek, a vevő, megkérdezi az almaárust: *Hogy az alma?* Az almaárus megmondja. Ezután a vevő megkérdezi az almát: *Ki vesz meg?* Az alma megmondja a vevő nevét anélkül, hogy látná (csak a hangjáról ismeri fel). Ha az alma nem találja ki, hogy ki a vevő, alma marad, ha kitalálja, ő lesz a vevő a következő játékban.

Elvesztettem zsebkendőmet

1. El - vesz - tet - tem Szi - dott a - nyám ér - te.
 zseb - ken - dő - met,
 An - nak, a - ki Csó - kot a - dok ér - te.
 meg - ta - lál - ta,

2. Szabad péntek, szabad szombat
 Szabad szappanozni,
 Szabad az én galambomnak
 Egypár csókot adni.

A gyerekek körben állva énekelnek. Egy közülük a körön belül járkal, a dal közepén a kendőjét valaki előtt leejti, az felveszi és utána viszi. A második versszak éneklésekor a zsebkendőt közepén fogva, ketten forognak a kör közepén, a többi gyerek tapsol. Az marad benn a körben, aki a kendőt kapta.

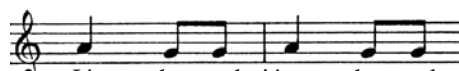
Sánta róka

Sán - ta ró - ka, ki, ki, ki,
Majd meg-fog-lak i - de ki.

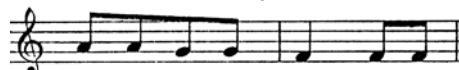
A szobában egy sarkot vagy szőnyeget kinevezünk rókavárnak. Egy gyereket kiszámolunk, ő lesz a róka, és beáll a kör közepébe. A többiek a kört körülállva énekelve hívogatják a rókát. A róka igyekszik megfogni őket. A körön kívül azonban csak féllábon ugrálhat. Ha a lábát leteszi, vissza kell mennie a rókavárba. Ha valakit megfog, vagy valaki belép a körbe, az lesz a róka.

Elaludt az álmos cica

El - a - ludt az ál - mos ci - ca.

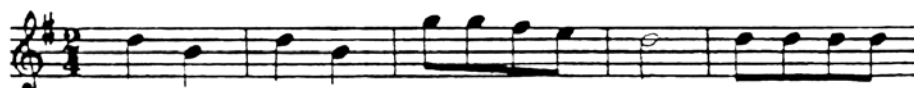

Játsz - ha - tunk, játsz - ha - tunk,

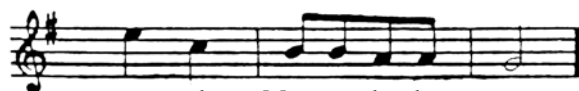

De ha föl - kel, fut - ha - tunk.

A „cica“ a kör közepén alszik, a többi gyerek körbejár. A dal végén a gyerekek szertefutnak, a „cica“ egyet megfog, az lesz az új „cica“.

Zöld fű

Zöld fű, zöld fű A lá - bam a - latt. A - ki szé - pen

tap - sol, Meg - ö - le - lem azt.
(ugrál, sétál, szalad, leül stb.)

Az óvónő áll a kör közepén, később pedig egy vagy több gyerek, akit kiolvasóval kiválasztanak. Ők énekelve mondják, hogy a többi gyerek mit csináljon: tapsoljon, ugráljon, üljön stb., a dal végén pedig megölelik azokat a gyerekeket, akik majd a kör közepébe lépnek.

Bújj, bújj, medve!

Bújj, bújj, med - ve, gye - re ki a gyöp - re!
 Ha ki - jöt - tél szép csen - de - sen, hogy a va - dász meg ne les - sen,
 Bújj, bújj, med - ve!

A játsszók párosával állnak, egymás felé fordulnak, feltartott kezükkel hidat képeznek. A mindenkori hátulsó, a „medve“ az alatt bújjik át, aztán ő is oda áll hidat tartani, ha a párja is átbújt a híd alatt.

Én kis kertem

Én kis ker - tet ker - tel - tem, ba - zsa - ró - zsát ül - tet - tem.
 Szél, szél fúj - do - gál - ja, e - ső, e - ső ve - re - ge - ti, hú!

Kiolvasóval kiválasztunk egy gyereket, ő lesz a kertész, aki a körbe megy, ahol élő vagy papírból készült virágok fekszenek. Mindenki énekel és megfelelő mozdulatokkal követi a szöveget. A dal végén a „kertész“ egy szál bazsarózsát nyújt annak a gyerekeknek, aki a következő fordulóban kertész lesz.

Csön, csön gyûrû

Csön, csön gyû - rû, a - rany gyû - rû,
 Ná - lam, ná - lam, a jegy - gyû - rû.
 Itt csö - rög, itt pö - rög, itt add ki!

Az óvónő a kör közepére teszi a dobozt az ékszerekkel, és megkér egy gyereket, hogy keresse meg az ezüst gyűrűt, és adja oda az óvónőnek. A gyerekek összetett kézzel körben ülnek, és éneklük a dalt, miközben az óvónő „osztja“ a gyűrűt, azaz minden gyerek kezét megérinti, az egyik gyerek kezébe pedig titokban (hogy a többiek ne lássák) beleteszi a gyűrűt. Amikor a gyerekek a dal végére érnek, az óvónő megkérdezi: *Találjátok ki, kinél van a gyűrű?* Aki kitalálja, az fogja „osztani“ a gyűrűt a következő fordulóban.

Recenziók

Újra tapasztalható igény

A magyar nyelv környezetnyelvként való tanulásának jelentős hagyománya van térségünkben. Sajnos, ez a hagyomány több mint egy évtizedig teljesen háttérbe szorult az országban uralkodó társadalmi viszonyok és közhangulat miatt. A legutóbbi években változás történt, de közben a Vajdaság nemzetiségi összetétel is módosult. Ám a szándékosan elnyomott igény újra megjelent. A nemzetiségek egymás mellett csak úgy tudnak toleráns viszonyok között megmaradni, ha megértik egymást, s ehhez sokban hozzájárul a nyelvi akadályok ledöntése is. Ha megértjük, megismerjük egymást, jobban tudjuk értékelni egymást.

Mikes Melánia és Bálizs Jutka elméleti megalapozást ad, de ugyanakkor gyakorlati útmutatót is nyújt az óvónőknek, tanítóknak: miért és hogyan járjanak el a magyar mint környezetnyelv tanítása során az óvodában és az általános iskola első osztályaiban. Megfogalmazzák a környezetnyelv elsajátításának céljait és feladatait a hangsúlyt a nevelési célokra helyezve (egymás tisztelete, toleráns kapcsolat kialakítása, a magyar kultúra iránti nyitottság megalapozása). Azt is megjegyzik azonban, hogy a programot a konkrét etnikai-nyelvi környezet függvényében kell alkalmazni.

A könyv szerzői a kommunikatív-tapasztalati módszer alkalmazását tartják a legcélszerűbbnek a magyar nyelv tanítására, mert a nyelv-elsajátítást kreatív folyamatként szemléli. Szerintük óvodás és kisiskolás korban a legfontosabb a szöveg megértése és a motiváltság serkentése. A szavak és szabályok tanítása helyett a gyermek tapasztalatszerzés útján sajátítja el az új szavakat, jelentésüket, s ezekhez kreatív módon viszonyulva, de az utánczást sem teljesen mellőzve, próbálja újraalkotni nyelvi megnyilatkozásait. Jelentős, hogy a szerzőpáros felhívja a figyelmet az anyanyelv és a környezetnyelv elsajátítási módja közötti különbségek tiszteletben tartására is.

A kommunikatív-tapasztalati módszer fázisait mutatja be a könyv először elméleti szinten, majd konkrét példákon is szemléltetve. Az első lépés tehát a gazdag kontextusban való tapasztalatszerzés (itt az érzékszervek maximális bekapcsolására van szükség, de ez szellemi erőfeszítést is igényel a tanulóktól), ami kizárja a fordítást, mert a fordítás által az új jelentés rövidebb ideig marad meg az emlékezetben, mint a tapasztalat útján való jelentés megfejtése során. A második fázis a meg-

szerzett tapasztalatok alkalmazása, a harmadik azok megerősítése, a negyedik pedig a tapasztalatok lehetséges bővítése, ami új nyelvi tapasztalatok megszerzésére is módot ad.

A szavak jelentésének elsajátíttatására irányuló módszer hatékonyságának illusztrálására a szerzők egy többszörös ösztönzésen alapuló teszt segítségével lebonyolított kutatásról számolnak be. Részletesen bemutatják a teszt lebonyolításának folyamatát, amely négy lépésből áll, azokat viszont mozzanatokra osztották. A kutatás leírását minden mozzanat külön értékelése követi.

A következő fejezet *A magyar környezetnyelvi tevékenységek* címet viseli. Nagyon alapos és részletes tudnivalókat és útmutatót nyújt a gyakorló pedagógusoknak, külön kitérve a nyelvi tapasztalatszerzésre, a tapasztalatok alkalmazására, megerősítésére és bővítésére ajánlott tevékenységekre. A javasolt eljárások mellett hangsúlyozza a kerüendőket is, érintve olyan részleteket is, mint az óvónő viselkedése a tevékenység során, arcjátéka, hangszíne stb.

Az elméleti megalapozáson túl a könyv értékét a gyakorlati alkalmazhatóságában látom. A szerzők ugyanis konkrétan kidolgozták a mondókák, versek, kiolvasók, énekes körjátékok, mesék, játékok feldolgozásának módját a foglalkozások során, és pedig olyan részletességgel, amely tartalmazza még a tevékenységek lebonyolításához szükséges kellékeket is, néhány helyen még a javasolt időszakot is (az évszakokhoz kötődés), a bevezető tevékenységeket, majd a feldolgozásukat lépésekben.

A részletes alaposággal kidolgozott foglalkozásokon kívül a könyv végén gazdag válogatást találunk a magyar gyermekirodalomból. Olyan mondókákat, verseket, kiolvasókat, dalokat és körjátékokat, amelyeket az oktató a fent bemutatott minta alapján önállóan is fel tud dolgozni. A dalok esetében kottát is találunk a szöveg mellett.

A könyv hiánypótló mű, mert ilyen módszerrel, ilyen részletességgel feldolgozott téma térségünkön a legkisebb korosztályú nem magyar ajkú, a magyart környezetnyelvként tanuló gyerekek számára nem készült. Sokévi tapasztalat bújjik meg az oldalak között, az érvelés meggyőző és a részletes utasításoknak köszönhetően könnyen használható, ezért gyakorlati alkalmazásában látom a könyv legfőbb értékét.

Dr. Andric Edit
egyetemi tanár

Elméleti és gyakorlati útmutató

A többnemzetiségű, többnyelvű, multikultúrájú társadalom követelménye, nagy kihívása - a többnyelvűség.

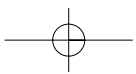
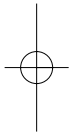
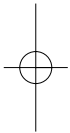
Többkultúrájú környezetben a gyermekek olyan kommunikációs formákat sajátíthatnak el, amilyenekre egynyelvű közösségben nincs lehetőség. A többnemzetiségű környezetben lehetővé kell tenni, hogy a gyermek nyelvi készségei ne csak anyanyelvi szinten fejlődjenek, hanem a másik nyelv viszonylatában is. Ebben fontos szerep jut a pedagógusnak - óvónőnek, tanítónak, tanárnak. Rendkívül fontos tehát a környezetnyelv tanítását vállaló pedagógusok folyamatos szakképzése. Ennek szerves velejárója a megfelelő elméleti ismeretek és a színvonalas szakirodalom. Ezt nyújtja a *Bálizs Jutka - Mikes Melánia: Játsszunk, énekeljünk magyarul!* című kézikönyve, melyet éppen ezért örömmel üdvözölhetünk.

A könyv elméleti ismertetőt nyújt a kommunikatív-tapasztalati módszer alkalmazásáról, s olyan elveket bont le gyakorlati útmutatókra, melyekre a gyakorló pedagógus építeni tud.

A szerzők a környezetnyelv elsajátításának négy alapvető szakaszán végigvezetve mutatják be egy-egy téma lehetséges feldolgozását. A témafeldolgozások óvónők közreműködésével, műhelymunkák során készültek. Ez a módszer eleve biztosítja, hogy a könyv szerkezete, a témák felbontása, a gyakorlati ajánlások és nem utolsósorban a nyelvezete a gyakorló pedagógus számára jól alkalmazható, színvonalas segítség lesz.

A könyvet a gyermekirodalmi alkotások példái gazdagítják, amelyek egyébként a gyermek életének minden szakaszában jelen vannak: a játék, az alkotás, az elalvás pillanatában; segítségükkel újra átéli örömet, bánatát, félelmeit; tartalmasabbá, nemesebbé teszik, megszépítik a gyermek és felnőtt kapcsolatát, a valóság megismerését. Ennek tapasztalatában az óvónők munkájuk során állandóan a gyermekirodalmi alkotásokból merítenek, s rájuk építik oktató-nevelő munkájukat. E tény miatt a könyv gyakorlati értékét növeli a feldolgozásra alkalmas mesék, versek, dalok, mondókák, énekes körjátékok és játékok közlése.

Bedroszián Erzsébet
pedagógus

A SZERZŐKRŐL

Bálizs Jutka

Péterrévén született 1966-ban. A középiskolát Szabadkán végezte, 1994-ben szerzett oklevelet az Újvidéki Egyetem Bölcsész tudományi Karának Pedagógiai Tanszékén óvodapedagógiából. 1990 óta a zentai Hófehérke Óvodában dolgozik, mint óvodapedagógus szakmunkatárs. Kutatómunkával is foglalkozik, 1995 óta munkatársa Az anyanyelv, a környezetnyelv és az interkulturalizmus fejlesztése és ápolása a vajdasági gyermekek körében elnevezésű projektumnak, melynek vezetője dr. Mikes Melánia professzor. Kutatási területe a magyar ajkú óvodás gyermekek magyar környezetnyelvi készségeinek fejlesztése és ápolása.

Kutatásának eddigi eredményeiről beszámolt az Újvidéki Bölcsész tudományi Kar Magyar Tanszékén 2000-ben megrendezett 11. Élőnyelvi konferencián, a VII. Kontrasztív Nyelvészeti Szimpozionon 2001-ben (szervező az újvidéki székhelyű Jugoszláv Alkalmazott Nyelvészeti Társaság), 2002-ben a Veszprémi Egyetem által megrendezett V. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem Balatonalmádin, és 2003-ban az Újvidéki Egyetem Bölcsész tudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén megrendezett X. Magyar Egyetemi Nyelvészeti Napok elnevezésű tudományos tanácskozáson.

Publikációinak jegyzéke

Mikes M., Juhász É., Bálizs J. (1997): Süss fel, nap (Óvónői kézikönyv – Priruènik za vaspitaèice). Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd

Az anyanyelv és a környezetnyelv szülői szemmel. Hungarológiai Közlemények, 2001./1. Az Újvidéki Egyetem Bölcsész tudományi Kara Magyar Tanszékének folyóirata, 101-105. o.

Aktivnost na srpskom jeziku kao nematernjem jeziku u deèjem vrtiaèu. VII Simpozijum Kontrastivna jezièka istraživanja (CD). Jugoslovensko društvo za primenjenu lingvistiku, Novi Sad

Balázs J., Mikes M. (2001): Közvéleménykutatás a magyar nyelvről és használatáról. Tanulmányok (Különszám): 11. Élőnyelvi konferencia, Újvidéki Egyetem

Bálizs J., Mikes M. (2001): Nyelvhasználat a családban. Alkalmazott Nyelvtudomány, I. évfolyam 2. szám. Veszprém, 11-21. o.

Szocializálódás a kétnyelvű óvodában (2003). V. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem, Balatonalmádi (CD), Veszprémi Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

Megjelenés alatt: Mikes M., Bálizs J.: A magyar nyelv elsajátítása szerb ajkú gyermekeknél. X. Egyetemi Magyar Nyelvészeti Napok, Újvidéki Egyetem Bölcsész tudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Dr. Mikes Melánia

Újvidéken született 1924-ben. Általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, egyetemi diplomát pedig a Zágrábi Bölcsészettudományi Karon szerezte. Tizenhat évig angol és német nyelvet tanított középiskolában. Doktori disszertációját a Kétnyelvű gyermekek hangtani fejlődése címen az Újvidéki Bölcsészettudományi Karon védte meg (1965). Azután az alkalmazott nyelvészeti kutatásokkal folytatta pályafutását. A Jugoszláviai Alkalmazott Nyelvészeti Társaság egyik alapítója és első elnöke. 1969-től 1989-ig az újvidéki Hungarológiai Intézetben, később a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéken dolgozott mint kutató munkatárs és egyetemi tanár, ahol a magyar-szerb-horvát kontrasztív nyelvészettel, pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai kutatásokkal foglalkozott. 1992 óta a pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai kutatások eredményeinek gyakorlati alkalmazásán dolgozik, és többek között a gyakorló pedagógusok együttműködésével több kézikönyvet adott ki. 1998 óta Az anyanyelv és a környezetnyelv fejlesztése és művelése és az interkulturalizmus ápolása elnevezésű projektumot vezeti. 2000 januárjában az Európai Tudományos Akadémia (Academia Scientiarum Et Artium Europaea) tagjává avatták.

Publikációinak jegyzéke:

Mikes M., Dezső L. és Vukoviæ G.: Szerbhorvát-magyar kontrasztív nyelvtan 2: A főnévi csoport alapkérdései, A Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetei, Újvidék, 1972.

Mikes M., Dezső L. és Matijevics L.: Szerbhorvát-magyar kontrasztív nyelvtan 3: A jelzős főnévi csoport. A Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetei, Újvidék, 1973.

Mikes M.: Glasovni razvoj govora dvojezične dece, Forum, Novi Sad, 1974.

Mikes M., Junger F.: Szerbhorvát-magyar kontrasztív nyelvtan 5: Az igevonzatok. A Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetei, Újvidék, 1979.

Mikes M.: Microsociolinguistics of Hungarian-Serbo-Croatian bilingualism. In R. Cooper (ed.) Language Spread: Studies in Diffusion and Social Change Bloomington: Indiana University Press, 1982.

Mikes M., Keck B. és Babiaè: Szerbhorvát-magyar kontrasztív nyelvtan 6: Szórendi kérdések. A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, Újvidék, 1982.

Mikes M.: Language contacts in multilingual Vojvodina. In M. Radovanoviæ (ed.) Yugoslav General Linguistics John Benjamin Publishing Co., 1988.

Mikes M.: A nyelvek megkülönböztetése korai többnyelv kommunikációban. In: Általános Nyelvészeti Tanulmányok XVIII. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995.

Mikes M.: Èuvari jezika (Priruènik za rad sa predškolskom decom na jezicima nacionalnih manjina). Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1996.

Mikes M., Juhász É. és Bálizs J.: Süss fel, nap (Óvónői kézikönyv - Priruènik za vaspitaèe). Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1997.

Mikes M.: A language maintenance/enrichment curriculum for pre-primary education. In Applied Linguistic Studies in Central Europe, Vol. III. Department of Applied Linguistics, University of Veszprém, 1998.

Mikes M.: Dete u svetu dvojeziènih, LDIJ, Veternik, 2000.

Mikes M.: Stavovi dece prema svom i drugom jeziku u višejeziènoj sredini, In: I. [trukelj (ur.) Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije, Zvezek 2. Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije. Ljubljana, 2000.

Bálizs, J., Mikes M.: Közvélemény-kutatás a magyar nyelvről és használatáról Tanulmányok (Különszám): 11. Élőnyelvi Konferencia. Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Tanszéke, Újvidék, 2001.

Mikes M.: Sociolinguistic backgrounds of kindergarten children in bilingual settings. International Journal of the Sociology of Language, No. 151. Mouton de Gruyter. Berlin - New York, 2001.

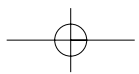
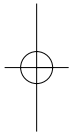
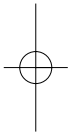
Mikes M.: Miért beszélnek magyarul? (Véleménykutatás a diákok körében). In: Színes eszmék nem alszanak... (Szépe György 70. születésnapjára), szerk.: Andor József, Szűcs Tibor, Terts István, Lingua Franca Csoport, Pécs, 2001.

Mikes M.: Kad su granice samo tarabe (Istraživanja višejezičnosti u Vojvodini). Jugoslovensko društvo za primenjenu lingvistiku i Futura, Novi Sad, 2001.

Bálizs J., Mikes M.: Nyelvhasználat a családban. Alkalmazott Nyelvtudomány, I. Évfolyam 2. szám. Veszprém, 2001.

Mikes M.: Sociolinguistic backgrounds of kindergarten children in bilingual settings. International Journal of the Sociology of Language, No. 151. Mouton de Gruyter, Berlin - New York, 2001.

Mikes M.: Mali jezikoslovci (Razvijanje komunikativnih veština na nemater-njem jeziku) Futura publikacija, Novi Sad, 2003.

IRODALOMJEGYZÉK

- Cummins, J. (1991) *Language Learning and Bilingualism*. Sophia Linguistica 29. Sophia University, Tokyo
- Kenesei István, szerk. (1989) *A nyelv és a nyelvek*. Gondolat, Budapest
- Lightbown, P., Spada, N. (1999) *How Languages are Learned* (2. ed.) Oxford University Press
- Marjanoviæ, A. (1984) *Razvoj znaèenja reèi*. Prosveta, Beograd
- Mikeš, M. (2000) *Dete u svetu dvojeziènih èarolija*, LDIJ, Veternik
- Mikes, M. (2001) Miért beszélnek magyarul? *Színes eszmék nem alszanak*. Szerk. Andor József, Szûcs Tibor, Terts István. Lingua Franca Csoport, Pécs, 846–854. o.
- Mikeš, M. (2003) *Mali jezikoslovci* Futura publikacija, Novi Sad
- Mikes, M. (2003) A kétnyelvûség fejlesztése a vajdasági óvodákban. *Kisebbségi létjelenségek* Szerk. Gábrityné dr Molnár Irén és Mirmics Zsuzsa. MTT, Szabadka, 159–185. o.
- Mikes M., Bálizs, J., Juhász É. (1997) *Süss fel, nap!* Tankönyvkiadó, Újvidék
- Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije (2001) *Strani jezici – ka Evropi bez granica*. Zbornik pripremili dr Savica Toma i Ljiljana Ðuriæ, Beograd
- O'Malley, J. M. & A. U. Chamot (1990) *Learning strategies in second language acquisition*. New York: Cambridge University Press
- Papen, R. A. (1993) Le rôle des stratégies d'apprentissage dans le processus d'appropriation d'une langue seconde. *La revue de l'AQEFLS*, Vol. 14, nos 2–3
- Ranschburg, J. (2002) *A világ megismerése óvodáskorban*. Okker
- Tremblay, R., Duplantie, M., Huot, D. (1990) *The Communicative/Experiential Syllabus*. Canadian Association of Second Language Teachers & M Éditeur

INDEX-TÁRGYMUTATÓ

A gazda és a kecske **102**
 A játékboltban **104**
 A mókusok és a farkas **78**
 A zentai piacon **133** ♪
 Aki nem lép egyszerre **118** ♪
 Aranygyűrűm elvesztettem **111**
 Azt fityüli a rigó **111**

Baglyocska **48**
 Baktat, kocog a csacsi **110**
 Barna dombon zöld berek **111**
 Báránkának csengettyű cseng a nyakán **118** ♪
 Bársony ibolyácska **68** ♪
 Betemetett a nagy hó **110**
 Békás-tó **100**
 Bingo **103**
 Borsót főztem **66** ♪
 Bújj, bújj, bújj elő **109**
 Bújj, bújj, medve **135** ♪
 Bújj, bújj, zöld ág **72** ♪

Cammog, cammog barna medve **109**
 Cica fogott egeret **112**
 Csiga biga, told ki szarvadat **132** ♪
 Csinnadratta, hopp, hopp, hopp **111**
 Csizmám kopogó, táncom dobogó **125** ♪
 Csön, csön gyűrű **135** ♪

De jó a dió **117** ♪
 Dirmeg, dörmög a medve **109**
 Dombon török a diót **64** ♪

Egy boszorka van **112**
 Egy kis kecske mek-mek-mek **113**
 Egyedem-begyedem, kiszkenőbe **112**
 Egyszer volt, hol nem volt **110**
 Elaludt az álmos cica **134** ♪
 Elvesztettem zsebkendőmet **133** ♪
 Erre kakas, erre tyúk **46**
 Esik a hó, térdig ér **113**
 Esik eső jaj-jaj-jaj **110**
 Ezüst fenyő, szép sudár **120** ♪

Éhes volt a róka **112**
 Éj-mélyből fölzengő **111**
 Én elmentem a vásárba **132** ♪
 Én kis kertet **135** ♪
 Én most kimegyek **112**
 Énekeljünk – haja ha! **110**

Fut a vonat **109**
 Fut, siet a kicsi csacsi **111**

Görögdinnye, török tök **112**
 Gyertek, gyertek, gyerekek **112**

Ha én cica volnék **109**
 Ha-ha-ha, havazik **110**
 Hány óra van, farkas koma? **101**
 Három fiú diót szed **112**
 Hátamon a zsákom **113**
 Hol jártál, báránkám **124** ♪
 Hol van? **97**
 Hosszú lábú gólya **44**
 Hosszúlábú gólyanéni **109**
 Hová mégy, te kis nyulacska **124** ♪
 Hóember, hóember **120** ♪
 Hull a pelyhes fehér hó **121** ♪

Itt a farsang **122** ♪
 Itt a kosár, mi van benne? **102**

Janika a világűrben **89**
 Jár az óra tik-tak **112**

Kati kéri **104**
 Katicabogárka **109**
 Kávét, kávé, itt a kávé! **110**
 Kecske ment a kiskertbe **52**
 Kendermagos tyúkanyó **110**
 Kert alatt **112**
 Két kismadár **41**
 Ki-be bárány **130** ♪
 Kicsi vagyok én **129** ♪
 Kicsi vagyok, székre állok **109**
 Kinél van? **98**

Kinyílt a rózsza 123 ♪
 Kis kacska fürdik 129 ♪
 Kis Kati főzi 131 ♪
 Kis kertben kinn a kocsi 130 ♪
 Kiskarácsony, nagykarácsony 122 ♪
 Koszorúcska 100
 Körbe-körbe járunk 117 ♪
 Kövön ült két vörösbegy 124 ♪
 Krokodil 99

Lánc, lánc, hosszú lánc 131 ♪
 Lepke, lepke, szállj le! 109

Mackó, mackó 62 ♪
 Macska eszik egeret 112
 Macska, macska, csacska macska 113
 Madarak voltunk 50
 Megérett a cseresznye 110
 Megy a hajó a Dunán (Tiszán) 111
 Mentünk, mentünk, mendegéltünk 110
 Mese az eltévedt kisverébről 83
 Mi hiányzik? 99
 Mi kopog? Mi kopog? 109
 Mókus, mókus miért fut? 102
 Mókuska, mókuska 109
 Mókuskának négy a lába 109

Nagy a hó igazán 119 ♪
 Nagy pelyhekben hull a hó 111
 Nyuszi fülét hegyezi 56
 Nyuszi ül a fűben 70 ♪
 Nyuszi, nyuszi, nyulacskám 109

Országúton nagy a hó 119 ♪

Pál, Kata, Péter, jó reggelt 117 ♪
 Percet vegyenek! 111
 Piros alma csüng a fán 109
 Piros kendő 42
 Piros léggömb 111

Rigó, rigó, szépszavú 110
 Rosszcsont Gyuszi nyuszi 92

Sánta róka 134 ♪
 Sári néni, mit kínál? 112
 Suttog a fenyves 121 ♪
 Süss fel nap! 125 ♪
 Süssünk, süssünk valamit 130 ♪

Szedtem virágot 113

Tapsifüles nyuszi vagyok 111
 Tarka sál kiabál 113
 Tavaszi szél vizet áraszt 123 ♪
 Tekereg a szél 118 ♪
 Télapó itt van 119 ♪
 Tik-tak, tik-tak, szól az óra 111
 Tó vize csupa nádszál 125 ♪
 Tuli-tuli tulipán 112

Ugráljunk, mint a verbek 129 ♪

Van két piros almánk 113
 Van nekem egy kiskutyám 110
 Varjú károg, fúj a szél 110
 Villásfarkú kiscsicska 109
 Virágéknál ég a világ 109
 Volt egyszer egy dinnyeföld 110

Ziki-zaka 54
 Zöld erdőbe mentem 110
 Zöld fű 134 ♪

Cip - A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska könyvtára, Novi Sad

(cipszám)

Bálizs, Jutka - Mikes, Melánia

Játsszunk, énekeljünk magyarul!

Tevékenységek nem magyar anyanyelvű gyerekek részére

Pedagógusok kézikönyve

MTT különkiadványa; A Magyarságkutató Tudományos Társaság

kézikönyve/ Felelős kiadó Gábrityné dr. Molnár Irén, az MTT elnöke/

Szerkesztette Mirnics Zsuzsa - Grafoprodukt, Szabadka, 148 oldal,

16.5x23 cm.